

ДНЕВНИКЪ

(стенографически)

на

X^{то} Обикновено Народно Събрание

(първа редовна сесия).

XXV заседание, срѣда, 24-й ноемврий 1899 год.

(Отворено въ 3¼ часътъ послѣ пладнѣ, подѣ прѣдсѣдателството на прѣдсѣдатели Жечо А. Бакаловъ.)

Прѣдсѣдателъ: (Звъни.) Засѣданieto се открива.

Моля секретаря г. Недѣлева да прочете списъка на г. г. народнитѣ прѣдставители, за да се види: кой присѣтствува и кой отсъствува отъ днешното засѣдание.

Секретарь Владимиръ Недѣлевъ: (Прочита списъка.)

Отсъствуватъ г. г. народнитѣ прѣдставители: Атанасъ П. Краевъ, Атанасъ А. Буровъ, Вълко Нейчовъ, Господинъ Байновъ, Д-ръ Константинъ Стоиловъ, Димитъръ Н. Провадалиевъ, Дянко Ив. Коджабашовъ, Д-ръ Петъръ Гудевъ, Иванъ Московъ, Илия Д. Вълчевъ, Константинъ Панайотовъ, Константинъ х. Калчовъ, Кръстанъ Доцевъ, Михаилъ К. Сарафовъ, Младенъ Ивановъ, Никифоръ Влаевъ, Никола Ценовъ, Петко Кочанковъ, Руси Маловъ, Стефанъ Поповъ, Стефанъ Хр. Савовъ, Тодоръ Табаковъ, Тодоръ Атанасовъ и Христо Г. Поповъ.

Прѣдсѣдателъ: Отъ 162 народни прѣдставители, отсъствуватъ 24, а присѣтствуватъ 138; значи, има законното число прѣдставители, за да се отвори засѣданieto и да се пристъпи къмъ въпроситѣ, положени на дневенъ редъ.

На дневенъ редъ имаме:

I. Отговоръ на г. Министра на Народното Просвѣщение на запитването на народния прѣдставитель Стефанъ Поповъ, и

II. Първо четене: 1) прѣдложението за отпущане по 50 л. дневни пари на Ивана Несторовъ и Йордана Милановъ, по командировката имъ въ Парижъ прѣзъ тази година; 2) законопроекта за пенсиятъ на чиновницитѣ по гражданското вѣдомство; 3) прѣдложението на Радомирския народенъ прѣдставитель, Ненко Храповъ, за разглеж-

дане законопроекта за пенсиятъ на поборницитѣ и опълченцитѣ; 4) законопроекта за измѣнение и допълнение Закона за тютюня; 5) законопроекта за измѣнение и допълнение Закона за бериитѣ (акциза върху питиетата); 6) законопроекта за данъка на земнитѣ произведения за 1900—1905 год.; 7) законопроекта за финансовитѣ инспектори; 8) доклада на г. Министра на Финанситѣ за отчисление отъ длъжностъ свѣтницитѣ на Върховната Сѣтна Палата; 9) законопроекта за удобрѣние, щото разходѣтъ по платежнитѣ заповѣди на Военното Министерство подѣ № № 4.186, 4.188 и 4.189 отъ 1886 год. да се счита за оправданъ и пр.; 10) законопроекта за сѣмейнитѣ недвижими имоти, и 11) прѣдложенията: 1) на Трънския народенъ прѣдставитель, Никола Ценовъ, за отцѣпване Царибродската околия отъ Софийския окръгъ и присѣдинението ѝ къмъ Трънския; 2) на народния прѣдставитель Д-ръ В. Дочевъ, за празнуване на 8-й ноемврий; 3) на Тетевенския народенъ прѣдставитель, Бобевски, за празнуване на 8-й априлий и 11-й августъ; 4) на Ново-Загорския народенъ прѣдставитель, Йовчо Теневъ, а) за измѣнение чл. чл. 567 и 617-й отъ Углавното сѣдопроизводство, б) за измѣнение чл. чл. 148 и 704-й отъ Гражданското сѣдопроизводство, в) за отмѣнение Закона за търговско-индустриалнитѣ камари и г) за измѣнение Закона за адвокатитѣ, и 5) на народнитѣ прѣдставители: С. Бабджановъ, Хр. Хаджиевъ и Н. Габровски за отмѣнение Закона за печата.

Прѣди, обаче, да се пристъпи къмъ дневния редъ, моля секретаря г. Доцева да прочете съкратения протоколъ отъ XXII засѣдание. (Гласове: Нѣма го!) По-

неже г. Доцевъ отсъствува, моля секретари г. Недѣлова да прочете съкратения протоколъ отъ XXIV заседание.

Секретарь Владимиръ Недѣлевъ: (Прочита съкратения протоколъ отъ XXIV заседание.)

Прѣдседателъ: Желаетъ ли нѣкой отъ г. г. прѣдставителитѣ да направи забѣлѣжка върху прочетения съкратенъ протоколъ? (Никой не се обажда.) Значи, протоколътъ се приема тъй, както се прочете отъ г. секретаря.

Пристъпваме къмъ дневния редъ. На първо мѣсто стои отговорътъ на г. Министра на Народното Просвѣщение на запитването на народния прѣдставител г. Стефанъ Поповъ.

Имамъ да съобщя на Народното Събрание, че г. Поповъ оттегли интерпелацията си; значи, тя остава безпрѣдметна.

Министъръ Д-ръ Димитъръ К. Вачовъ: Да се отбѣлѣжи, че азъ съмъ готовъ да отговоря.

Прѣдседателъ: Г-нъ министърътъ съобщава, че е готовъ да отговори на тая интерпелация, но понеже интерпелаторътъ я оттегля тя остава безпрѣдметна.

На второ мѣсто въ дневния редъ имаме първо четене на прѣдложението за отпущане по 50 л. дневни пари на г. г. Несторовъ и Милановъ по командировката имъ въ Парижъ прѣзъ текущата година; но понеже г. Министърътъ на Търговията и Земледѣлието още не е пристигналъ, то ще приетжимъ къмъ номеръ втори отъ втората частъ на дневния редъ, именно първо четене на законопроекта за пенсиятъ на чиновницитѣ и служащитѣ по гражданското вѣдомство.

Моля секретари г. Макавѣва да го прочете.

Секретарь Миланъ Макавѣвъ: (Чете.)

„Изложение на мотивитѣ

къмъ законопроекта за пенсиятъ на чиновницитѣ по гражданското вѣдомство.

Чл. 166-й отъ Конституцията постановява, щото длъжностнитѣ лица, които се назначаватъ на служба отъ правителството, да добиватъ пенсия, основата и количеството на която да бѣде опрѣдѣлена по особенъ законъ. По силата на това рѣшение още прѣзъ 1891 год. VI-то Обикновено Народно Събрание, въ сесията си отъ 4-й декемврий 1891 год. утвърденъ съ указъ № 643 отъ 14-й декемврий сжщата година, е приело Законъ за пенсиятъ на чиновницитѣ и служащитѣ по гражданското вѣдомство, като единъ таквъ специално за учителитѣ е билъ гласуванъ въ сжщата сесия, въ отнѣнение на издадения за сжщата цѣль прѣзъ 1888 год. II въ двѣтъ тия законоположения се установява принципътъ, щото пенсиятъ да сж въ тежестъ не на бюджета, както е въ Сърбия, която плаща около 3 милиона годишно за пенсии, Гърция, която плаща около 6 милиона, а върху единъ особенъ фондъ, съставенъ и умноженъ отъ 5% одрѣжки върху заплатитѣ на чиновницитѣ, субсидиранъ съ една незначителна сума отъ съкровището, която по-послѣ, обаче, съкровището си я събра назадъ, като постанови, Народното Събрание, чрѣзъ законопроекта отъ 1895 год., щото

върху тоя фондъ да се патоваржтъ и поддържатъ около 700 пенсионери, които иматъ изслужени години въ училиство, прѣди освобождението, както се вижда това ясно въ приложения тукъ подробенъ отчетъ за състоянието на пенсиятъ и пенсионния фондъ до 1-й юлий текущата 1899 год. Тоя законопроектъ VIII-то Обикновено Народно Събрание, съ рѣшението си отъ 20-й декемврий 1894 год., възложи на повѣренното ми министерство за прилагане въ дѣйствиение и чрѣзъ него дѣйствително отстранихъ се нѣкои въпиюща несправедливости, като отпускането пенсии по разлѣри доста голѣми; но отъ друга страна пъкъ създаде привилегии за едни служащи прѣдъ други, които най-малко оправдание можехъ да иматъ, толкова повече, че одрѣжкитѣ или теобитѣ бѣхъ еднакви за всички, а благата различни. Такива привилегии при еднакви тежести не съществуватъ въ никой държави, а за примѣръ посочвамъ на Закона за пенсиятъ на чиновницитѣ въ съсѣдната намъ страна Ромъния. Тамъ само военнитѣ и чиновницитѣ по желѣзницитѣ общиятъ законъ за пенсиятъ на държавнитѣ служители отдѣля и туря подъ особени закони и отъ особени фондове имъ отпуща пенсии, а всички други сж подведени подъ едно общо правило: еднакви одрѣжки и еднакви пенсии за всѣки при еднакво изслужени години.

Както се вижда отъ отчета, пенсионниятъ фондъ по гражданското вѣдомство прѣдставлява едно утѣшително явление. Отъ основанието му до днесъ той е постоянно нараствалъ и на 1-й януарий идущата година той ще прѣдставлява сумата около 11.500.000; тъй щото, досега лихвитѣ съ едно прибавление отъ ежегоднитѣ одрѣжки, което за текущата година ще възлѣзе, може би, до 600.000 л., ще да е достатъчно за издържане на пенсионеритѣ, като една сума отъ 500.000—600.000 л., ще остане за уголъмяване на капитала. Това нарастване, обаче, въ недалечно врѣме ще спре, ако броятъ на пенсионеритѣ ще нарасва въ такава пропорция, както е казано въ отчета. До 1894 год. всичкитѣ пенсионери чиновници и учители сж били 288, а прѣзъ течението на тая година сж опрѣдѣлени 471 пенсии; слѣдователно, докато за 4 години, начиная отъ 1-й януарий 1889 год., отъ когато сж захванали учителскитѣ пенсии, сж били отпуснати срѣдно по 60—70 пенсии въ годината, 1894-та год. е натоварила изведнажъ въ нѣколко мѣсеца 8 пжти повече пенсионери, отколкото всѣка прѣдшествующа година. Прочее, очевидно е, че нѣколко такива години, ще докаратъ положението на фонда въ невъзможность да се умножава и ще почнатъ не само лихвитѣ, одрѣжкитѣ, но и капиталътъ да се накърнява. Тая перспектива повѣренното ми министерство съ прѣдлагаемия законопроектъ, вѣрва, че ще бѣде избѣгната, понеже съ него се отстраняватъ всички недостатъци и несправедливости, които практиката е показала. Това е още повече належаще, защото, по извѣстни причини, държавното съкровище отъ 1897 год. не изпълнява наложеното му задължение отъ чл. 18-й отъ законопроекта за пенсиятъ, за да попълва случайния недостигъ по издържането на пенсионеритѣ. На това вече, по съображения за икономии, и въ бжджще нѣма да се изпълнява. Прѣдъ

видъ на горѣизложеното въ законопроекта се внесохъ слѣдующитѣ главни и сжществени измѣнения:

1) Отстранена е несправедливостъта, гдѣто по сега дѣйствующия законопроектъ чиновницитѣ отъ различни вѣдомства получавахъ различни размѣри на пенсия, при еднакви вноски за всички. Прието е опрѣдлението на пенсия да става по $\frac{1}{40}$ за всѣка изслужена година, вмѣсто по $\frac{1}{40}$ и $\frac{1}{50}$, както бѣ досега. Съ това обаче, пенсиитѣ, абсолютно всички, по размѣритѣ си ще се умалжтъ, понеже опрѣдлението имъ ще стане не по срѣдната заплата отъ послѣднитѣ 5 години, а по срѣдната — отъ всичкото врѣме, прѣкарано на държавна служба, умножена съ числото на изслуженитѣ години. Съ това се отстранява голѣмата несправедлива привилегия, дадена на учителитѣ, лѣкаритѣ и телеграфо-почтенскитѣ чиновници, съ каквито не се ползватъ сжщитѣ длѣжностни лица и въ сѣбднитѣ намъ държави: Сърбия, Ромжния и другадѣ.

2) Допуснато е, штоо длѣжностни лица, които сж достигнали 50-годишна възраст, да иматъ правото, слѣдъ 20-годишна служба, по собствено желание, да се оттеглжтъ отъ служба. Това е необходимо по много причини, а най-много неморално е, штоо лица слѣдъ такова длѣгогодишно служене, ако не желажтъ да служжтъ, да търсжтъ прѣдизвикателни причини за уволнението си.

3) Съ цѣль да се усили пенсионниятъ фондъ, узаконява се всичкитѣ служащи отъ 19-й февруарий 1878 год., деньтъ на основанието на българската държава да внасятъ 3% одрѣжки върху заплатитѣ, които сж получавали, безъ лихви, чрѣзъ което фонда ще се уголѣми съ около $4\frac{1}{2}$ —5 милиона лева, които ще се събержтъ въ срокъ отъ 3—5 години.

4) Въ чл. 11-й се обясни, че окржжната и общинската служба, както прѣзъ врѣме на окупацията, така и слѣдъ окупацията, не се брой за пенсия, защото нѣкои сждилища признахъ първата, т. е. оная въ врѣме на окупацията, за държавна, по единствения мотивъ, че тя била плащана отъ държавното съкровище. Тоя мотивъ, обаче не може да се приеме за основателенъ, защото, въ такъвъ случай, би слѣдвало окржжната служба и до 1887 год. да се признае за държавна, защото до тая година личниятъ съставъ на постояннитѣ комисии се е издържалъ отъ държавното съкровище, а отъ 1887 до 1893 сжщото съдържание е било отпущано пакъ отъ държавното съкровище подъ видъ: „Помощи на окржжнитѣ сѣвѣти“. Мотивътъ, че вършели държавни работи, е сжщо неоснователенъ, защото тѣ и прѣзъ окупацията, и слѣдъ това, покрай другитѣ работи, сж вършели и нѣкои държавни, както това вършжтъ и до нинѣ по нѣщо всички общински и обществени учреждения. Че тѣ никога не сж били признавани, обаче, за държавни чиновници, това най-ясно се доказва отъ „Сборника официалныхъ распоряженіи и документовъ по болгарскому краю“ выпускъ III 1887 год. и врѣмenni правила за сѣвѣтитѣ въ България“, споредъ които тѣ сж изборни служащи, а не чиновници, каквито бѣхж (назначаванитѣ отъ правителството. На най-сетнѣ и чл. 166-й отъ Конституцията изрично гласи: длѣжностнитѣ лица, които

сж назначени отъ правителството на държавна служба ползватъ се съ пенсия, но не и изборнитѣ лица, каквито сж били служащитѣ въ окржжнитѣ сѣвѣти.

5) Въ знакъ на една признателностъ къмъ учителитѣ прѣди освобождението прието е (Чл. 10-й) тѣхната служба да се брой като държавна, ако това да не е въ духа нито на Конституцията, нито на особена справедливостъ по отношение на нинѣшнитѣ държавни службани; но подъ условие, штоо и за това врѣме да се исплатжтъ отъ тѣхъ припадающитѣ се 3% одрѣжки върху заплатитѣ, които сж получавали тогава.

6) За да се освободи държавното съкровище отъ всѣкакви разности по пенсиитѣ, глава III за приходитѣ и разности по пенсиитѣ урежда тѣхното управление да става за смѣтка на фонда, като се натоварва даже и съ завеждането на инвалиднитѣ, опѣлченски и на заслуженитѣ лица пенсии, за управлението на които само, съкровището би трѣбвало да харчи най-малко 40—50 хиляди лева. Това управление ще се намира подъ върховния надзоръ и контрола на Министерството на Финанситѣ, както е това уредено и въ други страни.

7) Распореданията по инвалиднитѣ пенсии сжщественно се различаватъ отъ досега дѣйствующето положение, споредъ което всѣки заболѣлъ служителъ, беспогрѣшно може да се каже, се отнасяше къмъ категорията на инвалидитѣ, ако това е той желаялъ, даже и въ тия случаи, когато е ималъ изслужени години, а срѣдствата за постигане на това желание интересующитѣ се лица по единъ чудесно лесенъ начинъ сж ги доставяли. Отъ 460 инвалиди най-малко $\frac{1}{4}$ сж лица такива, които, подложени на една строга и справедлива ревизия, едва ли могли бихж да се отнесжтъ къмъ категорията на инвалидитѣ. Всичкитѣ туберкулозни, апоплектични и други подобни заболѣвания сж били прѣкарвани въ категорията на инвалидитѣ съ единствена цѣль, за да можжтъ получи пенсия по-голѣма, отколкото такава би добили за изслужени години. Прѣдлагаемиятъ законопроектъ отстранява възможността за инвалидности отъ такъвъ редъ, като опрѣдѣля по единъ положителенъ начинъ, кои сж инвалидитѣ. На и размѣритѣ на тия пенсии сж по-намалени и турени подъ единъ възможно правиленъ поредѣтъ за придобиване правото върху тѣхъ.

8) Въ наследственитѣ пенсии най-сжщественното нововъведение е размѣрѣтъ на пенсията за сама вдовица по $\frac{1}{3}$ отъ пенсията на починалия пенсионеръ, вмѣсто $\frac{1}{2}$, както е сега, а за вдовицитѣ съ 1, 2, 3, 4 и повече дѣца се остави сжществуещото положение. Мислжъ, че причинитѣ за това сж понятни и не изискватъ туку други пояснения.

Тия сж по-главнитѣ и сжществени измѣнения въ прѣдставляемия законопроектъ. За по-подробно освѣтление ще се даватъ нужнитѣ обяснения при самото му разглеждане въ Народното Събрание.

София, 15-й ноемврий 1899 год.

Министъръ на Финанситѣ: М. Теневъ.

Законопроектъ

за пенсиитѣ на чиновницитѣ по гражданското вѣдомство.

Глава I.

За правата върху пенсиитѣ.

Чл. 1. Лицата, които се намиратъ на държавна служба съ опрѣдѣлена годишна или мѣсечна заплата, иматъ право да получаватъ пенсия, споредъ опрѣдѣленитѣ въ настоящия законъ условия.

Началото на службата, което дава право на пенсия, започва слѣдъ навършването 21-годишната възраст.

Чл. 2. Всеко длъжностно лице губи право на пенсия, ако бѣде осъдено отъ сѣдилищата: 1) за измѣна на отечеството или Княза; 2) за злоупотреби на държавни пари, кражба, мошеничество, и 3) въобще за прѣстѣпления, които влѣкътъ слѣдъ себе си наказание тъмниченъ затворъ повече отъ една година, или пъкъ съединено съ лишение отъ граждански и политически права.

Чл. 3. Лице, което, за да получи пенсия, прѣдстави лъжливъ документъ, лишава се отъ правото на такава.

Чл. 4. Пенсиятѣ биватъ два вида: пенсия за изслужено врѣме и инвалидни пенсии.

Глава II.

Пенсии за изслужено врѣме.

Чл. 5. За изслужено врѣме право на пенсия се добива, ако длъжностното лице има изслужени 25 пълни години.

Чл. 6. За 25 и повече изслужени години длъжностното лице добива пенсия равна на $\frac{1}{40}$ отъ срѣдната плата, която е получавало прѣзъ цѣлото прѣкарано на държавна служба врѣме, умножена съ числото на изслуженитѣ години.

Части отъ годината не се брожатъ.

Изслуженитѣ години се брожатъ за даване пенсия, ако сж платени за тѣхъ припадающитѣ вноски, съгласно настоящия законъ.

Чл. 7. Лицата, които сж достигнали 50-годишна възраст, могатъ и по собствено желание да се оттеглятъ слѣдъ 20-годишна служба отъ занимаемитѣ имъ длъжности.

Чл. 8. Пенсия за по-малко отъ 20 и 25 години се дава въ случайтѣ, когато длъжностното лице, слѣдъ като е изслужило 15 пълни години, бѣде уволнено или отчислено, по распоредането на правителството, или поради закриване на длъжността му. Въ такъвъ случай, пенсията е равна на $\frac{1}{40}$ отъ срѣдната заплата, която е получавало лицето прѣзъ цѣлото прослужено врѣме, умножена съ числото на изслуженитѣ години.

Заблъжка. Длъжностното лице, което е било уволнено вслѣдствие отказване да приеме друга длъжност, равна по чинъ и заплата, на която началството го е назначило, счита се, че е подало отставка и затова не може да бѣде пенсионирано, ако не отговаря на условията, прѣдвидени въ чл. 6-й. Сжщо така, лицата, които би се уволнили: 1) по искането на сѣдебнитѣ власти; 2) по распоредането на началството си за извършване на нѣкое прѣстѣпление, и 3) по распоредане на началството си за доказано непокорство, или

по нарочно прѣдизвикателни причини, пенсионниятъ съвѣтъ не стпуца пенсия на уволненитѣ по пунктъ 2 и 3-й; тѣ, обаче, могатъ да получатъ пенсия, ако докажатъ при обтѣжване постановлението на пенсионния съвѣтъ, прѣдъ сѣдилищата, че посоченитѣ за уволнението имъ причини сж неистински.

Чл. 9. Ни едно длъжностно лице не може да добие пенсия по-голяма отъ $\frac{4}{5}$ отъ заплатата, която е получавала прѣзъ послѣдната година на служенето си. Сжщо ни едно пенсия не може да бѣде по-голяма отъ 4.000 л. годишно.

Чл. 10. Въ смѣтката за опрѣдѣлението размѣра на пенсиитѣ не влизатъ възнагражденията, добавъчнитѣ, прѣдставителнитѣ и други тѣмъ подобни, които се даватъ въ извѣстни случаи на длъжностнитѣ лица вънъ отъ заплатата.

Чл. 11. При опрѣдѣление пенсиитѣ, смѣтатъ се само годинитѣ прослужени, по което и да е вѣдомство отъ освобождението насамъ. Освобождението се счита отъ 19-й февруарий 1878 год. Окръжна и общинска служба, както прѣзъ врѣмето на окупацията, тѣй и слѣдъ окупацията, не се брои за даване пенсия.

Годинитѣ въ учителство прѣди освобождението се брожатъ, ако сж прѣкарани въ нѣкое българско училище, въ прѣдѣлитѣ на бившата Турска империя.

Чл. 12. Врѣмето, прѣзъ което длъжностното лице е било въ отпускъ съ заплата, чете се за изслужено и влиза въ смѣтка при опрѣдѣление на пенсиата.

Врѣмето, прѣминато въ отпускъ съ половинъ заплата, счита се за половинъ при опрѣдѣлението на пенсиата.

Чл. 13. Ако въ службата на едно длъжностно лице има прѣвѣждане, въ прѣсмѣтане на годинитѣ за пенсия, влиза само онова врѣме, което е минато на служба.

Чл. 14. Пенсията се прѣсмѣта отъ деня на уволнението отъ служба, ако лицето е заявило въ течението на два мѣсеца отъ уволнението; въ противенъ случай, тя се счита отъ деня въ който е получено и зарегистрировано прошенияето за пенсия.

Глава III.

Приходитѣ и расходитѣ по пенсиитѣ и тѣхното управление.

Чл. 15. Приходитѣ на пенсиитѣ се съставляватъ и умножаватъ:

а) Отъ лихвитѣ на пенсионния фондъ, образуванъ досега за тая цѣль, възъ основание на досега дѣйствувашитѣ закони за пенсиитѣ на чиновницитѣ и учителитѣ;

б) Отъ 5% одрѣжки отъ заплатитѣ на всички държавни службаша;

в) Отъ 3% върху заплатитѣ на чиновницитѣ и пенсионеритѣ за изслуженитѣ години прѣди Закона за пенсиитѣ отъ 1892 год., а сжщо и отъ годинитѣ, прѣкарани въ учителство при български училища прѣди освобождението.

Исплащането на тия суми до 200 л. става наведнажъ, а по-големитѣ се издѣлжаватъ въ единъ срокъ отъ три години.

г) Отъ разликата въ заплатата за единъ мѣсець на повишенитѣ чиновници въ длъжностъ;

д) Отъ подарѣци и завѣщания.

Забѣлѣжка. Внесенитѣ одрѣжки не се възвръщатъ, освѣнъ на наслѣдницитѣ на лица, умрѣли на служба, а не придобили право на пенсия.

Разноснитѣ сж:

- а) исплащането пенсиятѣ за изслужено врѣме;
- б) поддържането персонала за управлението на пенсиятѣ, и
- в) вещественитѣ и канцеларски разноси за сжщата цѣль.

Чл. 16. Тия разноси се покриватъ отъ лихвитѣ на капитала и, ако има недостигъ, отъ $\frac{1}{4}$ часть най-много отъ годишнитѣ одрѣжки; а, ако и слѣдъ това се окаже недостигъ, той се покрива отъ едно съразмѣрно намаление върху самитѣ пенсии.

Чл. 17. Управлението на пенсиятѣ съставлява часть отъ вѣдомството на Министерството на Финанситѣ и образува специално държавно писалище за публична служба.

Чл. 18. Чиновницитѣ и служащитѣ на това управление, за което има особенъ щатъ, прѣдвиждатъ въ ежегодния му бюджетъ, сж държавни служители, назначавани и увольнявани отъ Министра на Финанситѣ, по реда, прѣвиденъ въ общия законъ за чиновницитѣ.

Глава IV.

Инвалидни пенсии.

Чл. 19. Инвалидни пенсии отъ държавното съкровище се отпушатъ на държавнитѣ службаша, когато нѣкои отъ тѣхъ, не по собствена вина, а вслѣдствие изпълнение на държавна служба: падне, убитъ, тежко се нарани, изгуби нѣкоя часть отъ тѣлото си и поради това стане съвършено неспособенъ, или полуспособенъ за работа.

Въ такъвъ случай нещастieto трѣбва да бжде веднага констатирано отъ най-близката административна власть и доказано, че е вслѣдствие изпълнение на служебни дѣйствия, а не на нѣкои други причини.

Чл. 20. Неспособността на длѣжностното лице да продължава службата се констатира отъ една комисия, състояща отъ трима лѣкари на държавна служба, по назначение отъ окръжнитѣ управители.

Чл. 21. Инвалидната пенсия е равна:

- а) на $\frac{1}{2}$ отъ заплатата, която длѣжностното лице е получавало при напуцане на службата, ако е станало съвѣмъ неспособно за работа и има нужда отъ лично прислужване;
- б) на $\frac{1}{3}$ отъ сжщата заплата, ако то е неспособно за никакви работи, но нѣма нужда отъ лично прислужване;
- в) на $\frac{1}{4}$ отъ сжщата заплата, ако е станало полуспособно за работа.

Чл. 22. Всѣки български гражданинъ, който, като бжде повиканъ да изпълнява държавна служба или работа, получи нѣкакво тѣлесно повреждане, ползува се съ инвалидна пенсия, която споредъ характера на поврѣжданieto (Чл. 21-й.) бива три категории: 300, 200 и 150 л. годишно.

Чл. 23. Опредѣлението категориитѣ на инвалидността става отъ пенсионния съвѣтъ, възъ основание миѣнието на медицинската комисия (Чл. 20-й.), което всѣкога се прѣдва-

рително долага на оцѣнката на Върховния Медицински Съвѣтъ, ако, обаче, това се намѣри за нулно.

Чл. 24. Инвалиднитѣ пенсии въ категориитѣ могатъ да се повишаватъ, понижаватъ или съвършено прѣкратяватъ, ако слѣдъ медицинско освидѣтелствуване се окаже, че пенсионерътъ съ течение на врѣмето, вслѣдствие поврежданieto, повече е пострадалъ или пъкъ значително се е поправилъ, или най-сетнѣ съвършено оздравѣлъ.

Чл. 25. Чл. чл. 7, 8 и 9-й отъ настоящия законъ, относително пенсиятѣ за изслужено врѣме, иматъ сила и за инвалиднитѣ пенсии.

Чл. 26. Длѣжностното лице, което се разболѣе вслѣдствие изпълнение служебнитѣ си обязанности и нѣма срѣдство за лекуване, има право на бесплатно лекуване въ държавнитѣ болници, или на инвалидна помощъ, не повече отъ 1.000 л.

Чл. 27. Инвалиднитѣ пенсии се исплащатъ отъ държавното съкровище.

Глава V.

Наслѣдствени пенсии.

Чл. 28. Наслѣдницитѣ на длѣжностното лице иматъ право на пенсия:

- а) когато то умрѣ, слѣдъ като му е била опрѣдѣлена пенсия съгласно чл. чл. 6, 7 и 8-й отъ настоящия законъ;
- б) когато умрѣ на служба, но е изслужилъ вече пълни 15 години;
- в) когато умрѣ, вслѣдствие изпълнение служебни обязанности (Чл. 18-й).

Чл. 29. За наслѣдници на пенсии се считатъ съпруга (вдовица) съ или безъ дѣца, непълнолѣтни сираци и родители.

Чл. 30. Вдовицата на длѣжностното лице, докато трае нейното вдовство, приема една трета отъ пенсията, която е получавалъ съпругътъ ѝ, или която би му се надала ако се пенсионираше по чл. чл. 6, 7 и 8-й, или по инвалидностъ отъ първа категория (Чл. 20 пунктъ а и чл. 22.)

Тя се лишава отъ нея отъ датата, когато се ожжжи изново.

Забѣлѣжка. Вдовицитѣ на длѣжностното лице отъ мохамеданско вѣроисповѣдание се смѣтатъ като една.

Чл. 31. Ако длѣжностното лице остави освѣнъ вдовица и едно или повече малолѣтни дѣца, вдовицата му получава за всѣко малолѣтно дѣте, докато момчетата навършатъ 21-годишна възраст, а момичетата се ожжжжтъ, или достигнатъ 25-годишна възраст, едно увеличение въ размѣръ $\frac{1}{10}$ отъ бащината пенсия за всѣко дѣте; но въ никой случай тая пенсия не може да надминува размѣра, какѣвто би се падалъ на самия пенсионеръ. Слѣдъ това пенсията изново се намалява за майката на една трета.

Въ случай, че длѣжностното лице остави дѣца и отъ първия си бракъ, които дѣца живѣятъ отдѣлно отъ втората си майка, въ такъвъ случай, горниятъ размѣръ на пенсията се разпрѣдѣля така: $\frac{1}{3}$ за вдовицата и по $\frac{1}{10}$ за всѣко дѣте отъ пенсията на умрѣлия родителъ.

Чл. 32. Въ случай, че длъжностното лице, баща или майка, остави само малолѣтни дѣца, тѣхниятъ настоянитъ получава за отгледването имъ догдѣ порастатъ: $\frac{2}{3}$ отъ пенсията на умрѣлия родител, когато сирачетата сж три и повече; $\frac{1}{2}$ когато сж двѣ и $\frac{1}{3}$ когато е само едно.

Ако нѣкой отъ тия дѣца страдатъ отъ парализия, или сж слѣпи, умоповрѣдени, глухонѣми и сами не могатъ да се прѣхранватъ, помѣщаватъ се на жителство въ съответствующитѣ държавни приюти, или получаватъ съответствена пожизнена пенсия.

Чл. 33. Усиновениитѣ отъ длъжностно лице или пенсионери дѣца не се ползуватъ съ пенсия.

Чл. 34. Вдовицата и сирацитѣ не се ползуватъ съ пенсия, ако бракътъ е послѣдвалъ слѣдъ пенсионирането на починалия пенсионеръ.

Чл. 35. Бащата и майката на длъжностното лице, което не остави ни жена, ни дѣца, получаватъ по $\frac{1}{10}$ отъ пенсията на умрѣлия си синъ, само ако нѣматъ друго срѣдство за прѣпитаване, или други синове, или дѣщери.

Чл. 36. Наслѣдницитѣ на безвѣстно исчезнало длъжностно лице иматъ право да се ползуватъ отъ пенсия, що му се пада, или му е опрѣдѣлена.

Чл. 37. За сѣмействата пенсията се счита отъ деня, въ който пенсионерътъ е прѣстаналъ да се ползува лично отъ нея, съгласно закона.

Чл. 38. Въ случай смъртъ на пенсионера, вдовицата и дѣцата му продължаватъ да получаватъ пенсията му въ разстояние на два мѣсеца.

Глава VI.

Изгубване пенсията.

Чл. 39. Пенсионерътъ се лишава отъ пенсията си:

- а) когато извърши прѣстѣпления, указани въ чл. 2 и 3-й;

- б) когато постѣпи на плащана държавна, окръжна или общинска служба, или получава нѣкакво възнаграждение отъ държавата;

- в) когато се докаже, че се занимава съ работи, които сж явно противъ нравствеността, и

- г) когато стане чуждъ подданикъ.

Забѣлъжка. Горниятъ членъ има сила, както за личнитѣ, така и за наследственитѣ пенсии.

Чл. 40. Когато пенсионерътъ постѣпи на плащана общинска, окръжна или обществена служба при благотворителни, църковни, училищни, мѣнастирски учреждения и дружества, субсидирани отъ държавното съкровище, той прѣстава да получава пенсията си отъ деня, въ който е постѣпилъ на служба. Слѣдъ напущането службата, почнува отново да получава пенсията въ сжщия размѣръ.

Глава VII.

Общи постановления.

Чл. 41. Лицето, което издаде документъ съ неистинско съдържание, наказва се съ затворъ до три години,

ако е държавенъ или общински чиновникъ, и до една година, ако не е чиновникъ.

Чл. 42. Длъжностнитѣ лица и наследницитѣ имъ, които иматъ право на пенсия, ако въ срокъ на 5 години отъ деня на узолнениието, умираването или исчезванието на длъжностното лице, не подадѣтъ писмено заявлѣние за нея, губѣтъ това право.

Чл. 43. Оная часть отъ пенсията, исплащането на която не е поискано въ продължение на двѣ години, било отъ датата на указа за опрѣдѣлението ѝ, било отъ датата на послѣдната платежна заповѣдь за исплащането ѝ, остава въ полза на фонда и интересующитѣ се не могатъ да я получатъ, даже ако пенсията се поднови заново.

Чл. 44. Общинскитѣ управления държатъ точни списъци на пенсионеритѣ, живущи въ общинитѣ имъ, и за веѣки случай, когато пенсията трѣбва да се прѣкрати, намали, или прѣхвърли върху други лица, съобщаватъ на мѣстнитѣ административни власти за по-нататѣшното распорѣждане.

Сжщитѣ управления даватъ на пенсиониранитѣ лица свидѣтелство за самоличността, когато това е нужно.

Чл. 45. Пенсиятъ не могатъ да се залагатъ, нито да се отгѣживатъ другиму.

Запоръ може да се налага само върху $\frac{1}{4}$ отъ размѣра на пенсията.

Чл. 46. Прошенията за пенсии, придружени съ нужнитѣ документи, се подаватъ до Министра на Финанситѣ за пенсионното управление.

Чл. 47. Просбитѣ за пенсии, както и въобще дѣлата на пенсиятъ се разглеждатъ отъ единъ пенсионентъ съвѣтъ, състоящъ отъ седемъ членове, назначени по рѣшение на Министерския Съвѣтъ съ Княжески указъ и взети изъ помежду висшитѣ чиновници на министерствата, съ исключение на военното.

Управителтъ на пенсиятъ е по-право членъ на съвѣта.

Пенсионниятъ съвѣтъ избира изъ помежду си прѣдсѣдателъ, който веѣка година се прѣвзбира и утвърждава съ Княжески указъ. Въ отсъствието му се замѣсти отъ най-стария членъ по възраст.

Чл. 48. Рѣшенията на пенсионния съвѣтъ, който се смѣта за първа инстанция, могатъ да се обжалватъ прѣдъ апелативнитѣ сѣдилища, като втора инстанция, и прѣдъ Върховния Касационентъ Сѣдъ, като послѣдна инстанция.

Производството на този родъ жалби се освобождаватъ отъ веѣкакви сѣдебни мита, берии и по воденето на дѣлото разноски.

Чл. 49. Отпущането и прѣкрятването на пенсиятъ става съ Княжески указъ, по вѣдомството на Министерството на Финанситѣ, възъ основание рѣшението на пенсионния съвѣтъ.

Глава VIII.

Прѣходни распорѣждания.

Чл. 50. Приспособлението на настоящия законъ и указанията, съ какви документи трѣбва да се придружаватъ прошенията за пенсии, се опрѣдѣля отъ особенъ правилникъ,

удобрень отъ Министерския Сѣвътъ и утвърденъ съ Княжески указъ.

Чл. 51. Законопроектътъ за пенсиятъ на чиновницитѣ отъ 20-й декемврий 1894 год., приврѣменно турнатъ въ дѣйствиетвие съ рѣшение отъ VIII-то Обикновено Народно Сѣбрание, както и всички наредби, които противорѣчатъ на настоящия законъ се отмѣняватъ.

Чл. 52. Пенсиятъ за изслужено врѣме, опрѣдѣлени по законопроекта за пенсиятъ на чиновницитѣ и учителитѣ отъ 20-й декемврий 1894 год., видоизмѣняватъ се и опрѣдѣлятъ, споредъ настоящия законъ.

Всички инвалидни пенсии, опрѣдѣлени по досега дѣйствуващите закони, се видоизмѣняватъ и опрѣдѣлятъ споредъ настоящия законъ, а ония отъ тѣхъ, които споредъ сжщия губятъ качествата на инвалидность, се прѣкратяватъ.

Чл. 53. Настоящиятъ законъ влиза въ сила отъ 1-й януарий 1900 год.“

Прѣдсѣдатель: Г-нъ Кжичовъ има думата.

Василъ Кжичовъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! У насъ общественото мнѣние е злѣ настроено противъ пенсиятъ. Обществото вѣрва, че тия пенсии сж врѣдителни, че принасятъ врѣда на държавата. Причинитѣ на това мнѣние, което е създадено въ нашето общество, трѣбва да търсимъ въ неправилното раздаване на пенсиятъ. Обществото вижда, че често ижти богати, състоятелни и здрави хора получаватъ сума пари, а пъкъ други сиромаси хора не получаватъ нищо, защото законътъ е създаденъ за известна класа хора. На това основание, азъ вѣрвамъ, че въ нашето общество се е създадо мнѣнието, че пенсиятъ сж врѣдителни и трѣбва да се прѣмахнатъ. Обаче, азъ не съмъ на такова мнѣние. Азъ мислѣхъ, че пенсиятъ трѣбва да сжществуватъ, защото може да принесатъ полза на държавата и обществото. Лично моето мнѣние произтича отъ дълбокото ми увѣрение, а не отъ лични облаги. Азъ намирамъ новия законъ по-добъръ отъ стария. По стария законъ можехъ да се пенсионирамъ, а пъкъ по новия не можъ. Споредъ мене, той законъ е по-добъръ отъ миналия, защото той въвежда нѣкои нови начала, които сж много по-демократически, отколкото ония що сжществуватъ въ стария законъ. Пенсиятъ изобщо водятъ началото си отъ онова врѣме, когато царетѣ даваха възнаграждение на ония, които имъ служеха вѣрно, за да могатъ да ги облагодѣтелствуватъ и да могатъ да живѣятъ на старини добрѣ. Значи, това бѣха пари за лични услуги на царетѣ. Послѣ, когато стана конституционно управление, каза се, че ще се даватъ пари на тия, които сж служили на държавата. Въ най-ново врѣме има едно демократическо течение, именно пенсиятъ да се демократизиратъ дотолкова, щото да се обрнатъ на взаимно осигуряване. Така щото, вмѣсто държавата да плаща пенсии, чиновничеството съ своитѣ пари да се осигуряватъ взаимно. Този е именно принципътъ, който въ демократическитѣ страни прѣобладава и който ние трѣбва да усвоимъ. Въ това отношение новиятъ законъ е направилъ една голѣма крачка напредъ. Досега държавата внасяше известна сума за поддържане на остарѣлитѣ чиновници. Споредъ новия законъ държавата не дава нищо и

това е право. Държавата не трѣбва да облагодѣтелствува никоя класа хора, а трѣбва да счита всички човѣци еднакви. Именно споредъ новия законъ ние дохождаме на принципа, че чиновницитѣ сами трѣбва да се осигуряватъ, едно взаимно осигуряване туря на чиновницитѣ. Това направление е извъредно добро, само че въ новия законъ, като е турено това начало, не е искарано до край. Азъ казвамъ, че всекога, когато реформираме едно управление, трѣбва да го реформираме до край, за да не останатъ такива кусури, щото една класа да граби паритѣ на другата класа. Въ стария законъ ние виждаме, че имаше хора, които никога не можеха да се пенсионираатъ, защото искаше се дългъ срокъ и послѣ пенсиятъ се получаваша на основание на прослуженитѣ петъ послѣдни години, пъкъ известни долни чиновници, а именно стражаритѣ и други получаваша много малки заплати и пенсиятъ имъ бѣха отъ малкъ размѣръ. Съ този законъ, тази несправедливостъ се прѣмахва. Но за да бжде законътъ по-пълнъ, за да отговаря на демократическитѣ начала, на които е поставена нашата държавна, трѣбва да се отмахнатъ още нѣкои недостатѣци, които азъ намирамъ, че може да се отразятъ врѣдно за чиновничеството. Азъ искамъ да се намали максимумътъ на пенсията на 3.000 л. Обикновено пенсиятъ се даватъ не за да се облагодѣтелствуватъ хората, не за да живѣятъ човѣцитѣ роскошно, а на човѣци, които сж изпурени отъ службата и сж станали негодни за друга работа, за да се прѣхранватъ на старини. У насъ, при нашия позинѣкъ, 250 л. на единъ какъвто и да е човѣкъ сж доста да проживѣе умѣрено. Ако не може да проживѣе въ столицата, нека отиде да живѣе въ единъ провинциаленъ градъ. Заради това, азъ казвамъ, че едно начало, което трѣбва да се проведе въ новия законъ, то е намаляването на пенсията въ максимума.

Имаме и второ нѣщо, именно срокътъ, въ който се получава пенсия. Когато държавата дава пенсия отъ свои пари, тя е длъжна да дава подиръ много годишно служене и на хора истински, съвършено истощени. Но когато чиновницитѣ сами си даватъ паритѣ, то ние трѣбва да намалимъ колкото е възможно тия дълги срокове. Прѣдставѣте си, че единъ ималъ щастieto да има 15 години изслужени въ чиновничество и законътъ му дава право да получи пенсия една малка сума, а ози, който е служилъ 14 години, нищо не му даватъ и паритѣ му отиватъ на вѣтъра. Сега, при взаимното осигуряване, наистина, трѣбва да има рискъ, но трѣбва той да бжде колкото е възможно по-малкъ. Взаимното осигуряване прѣдполага, че като внесешъ известно количество пари, да можешъ слѣдъ известно число години да се ползувашъ. И взаимно осигуренитѣ иматъ интересъ да бжде по-дългъ срокътъ. Ние нѣмаме тукъ такъвъ интересъ да бжде дългъ срокътъ; у насъ срокътъ трѣбва да се намали. Заради това, ще моля почетамото Народно Сѣбрание и комисията, когато ще изучава този въпросъ, да намалатъ срока на служебната дѣятелностъ. Ние трѣбва да знаете много добрѣ, че у насъ чиновничеството не е осигурено: постоянно се махватъ едни хора и довеждатъ други. Искамъ едно нѣщо да кажъ, че ози, който е служилъ 15 години на държавата, слѣдъ

като го исплъждятъ, той не е годенъ за работа. Азъ уподобявамъ чиновника на едно колело, което върти всичката машина, но като го извадишъ, не може да служи за нищо. И заради това, отъ хората, които излъжжятъ отъ канцеларията, твърдѣ малцина иматъ достатъчна енергия, достатъченъ талантъ и достатъчна сила на духа, за да могатъ да продължаватъ съ дѣятелностъ по-нататъкъ своята работа.

Третото пѣщо, на което искамъ да обърнѣмъ вашето внимание върху законопроекта, то е да се не смѣтатъ, при опрѣдѣлянето пенсията на учителитѣ, годинитѣ изслужени въ турско врѣме. Не да се не смѣтатъ — азъ искамъ да се смѣтатъ — но да се не искатъ отъ учителитѣ одрѣжки за онѣзи години, за които сж изслужили въ турско врѣме, и послѣ да се не брожатъ когато се прѣсмѣта срѣдното число и тия години, които сж изслужени въ турско. И затова азъ имамъ своитѣ убѣждения и доводи. Вие знаете, че въ турско врѣме на единъ учителъ се плащаше 1.000 гр., а на левове 200 л. годишно. Вземете единъ учителъ, който е служилъ 15 години въ турско и послѣ 5 години въ България, извадѣте срѣдното число и вие ще получите едно твърдѣ нищожно количество. Сегашнитѣ чиновници, които се хранятъ отъ държавата, трѣбва да бждатъ благодарни на своитѣ учители, защото, ако пѣмаше кой да ги учи, тѣ пѣмаше да бждатъ чиновници, и заради това, азъ казвамъ, че чиновницитѣ трѣбва да направятъ голѣма жертва за старото учителство. Старото учителство трѣбва да се закрѣпи, защото онѣя хора, които сж служили въ турско врѣме, сж малко. (Въдъко Нейчовъ: И азъ съмъ единъ отъ тѣхъ!) Заради това, ние не трѣбва да се сжжнимъ, още повече, че тѣ се намаляватъ. Казватъ, че одрѣжкитѣ отъ чиновницитѣ трѣбва да сж само за чиновницитѣ. Това е вѣрно, но учителитѣ сж ги учили, учителитѣ сж страдали, били сж затваряни, гонени и пр. Заради това, азъ искамъ да се вземжтъ прѣдъ видъ годинитѣ изслужени въ турско врѣме, да се не смѣтатъ съразмѣрно съ годинитѣ изслужени слѣдъ войната, а за ония, които сж служили въ турско врѣме и слѣдъ освобождението, да се вадѣ срѣдното число само отъ годинитѣ прѣвъ които сж учителствували отъ освобождението насамъ.

Азъ искамъ още единъ принципъ да се проведе въ новия законъ, за да може този законъ да се обърне на единъ истински демократически законъ за взаимното осигуряване на чиновницитѣ. Азъ желямъ, щото онѣзи хора, които сж поврѣдили здравето си, да се осигуржтъ не отъ държавата, а отъ фонда на чиновницитѣ, понеже взаимно осигурителнитѣ дружества иматъ този принципъ, щото когато се разболѣе и поврѣди пѣкой, да му даватъ пенсия. Заради това, фондътъ на чиновницитѣ трѣбва да осигурява ония чиновници, които или сж поврѣдени на служба, или сж болни, или сж станали негодни вече за работа. Държавата може да дава пенсия само изключително на хора, които сж заслужили извънредно много на отечеството. Тѣ сж държавни пенсии, за които тукъ не става приказка.

Най послѣ, има да забѣлѣжж, че една малка неправда е направена въ този законъ: забравени сж единъ видъ чиновници, и много сж оцетени, тѣ сж именно ония, които

сж служили на свѣрхсрочна служба въ войската. Споредъ новия законъ не се брожатъ годинитѣ, изслужени като унтеръ-офицери, фелдфебели и пр. на свѣрхсрочна служба. Това е една несправедливостъ, която трѣбва да се прѣмахне въ новия законъ.

Това сж бѣлѣжкитѣ, които имахъ да направѣмъ въ закона и моля да се обърне на тѣхъ внимание. Имамъ още една бѣлѣжка да направѣмъ, но тя е отъ такъвъ характеръ, щото азъ за нея ще говорѣмъ въ бюджетарната комисия.

Никола Хр. Габровски: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Азъ крайно съжалявамъ, че не могъ да се съгласж съ мнѣнието на уважаемия нашъ колега г. Кънчова, по въпроса за пенсията. Като приемамъ, че дѣйствително има едно силно настроение въ срѣдата на населението противъ Закона за пенсията и че, ако има законъ най-непопуляренъ у насъ, то е несъмнѣно Законътъ за пенсията на чиновницитѣ за изслужени години, въ сжщото врѣме азъ мисля, че това настроение не е случайно, не е врѣменно, а че то се дължи на цѣлъ редъ причини, които се заключаватъ въ самия законъ. Повечето отъ васъ знаете отъ личнитѣ срѣци и разговори съ вашитѣ избиратели когато сте ходили да агитирате въ изборитѣ, чули сте тѣхното мнѣние и знаете тѣж сжщо резолюциитѣ на многобройнитѣ народни митинги, които се правятъ въ името на известни искания, между които фигурира, на първо мѣсто, унищожението Законътъ за пенсията. Азъ и другъ пжтъ и въ друго Народно Собрание съмъ ималъ честта да възстанж противъ тоя законъ. Винаги намъ се е възразявало, че не може да се унищожи законътъ за пенсията, защото е прѣдвиденъ въ основния законъ — въ чл. 166-й отъ Конституцията. Вѣрно е това, че въ тоя членъ отъ Конституцията е казано, че „длъжностнитѣ лица, които сж назначени на служба отъ правителството иматъ право да добиватъ пенсия, основата и количеството, на която ще бжде опрѣдѣлена по особенъ законъ“; но пита се: отъ духа отъ ясения смисълъ на тоя членъ на Конституцията, може ли и трѣбва ли да се разбира, че не може да сжществува другъ законъ за пенсията, освѣнъ законътъ за изслужени години? Когато въ 1891 год. за първъ пжтъ е билъ създаденъ Законътъ за пенсията на чиновницитѣ за изслужени години тогавашниятъ законодатель е далъ това тълкуване на Конституцията: че трѣбва да се осигури бжджцето на чиновницитѣ, които изслужатъ известно число години на държавата. Послѣ се е развило и друго начало: че трѣбва въ сжщото врѣме да се обеспечи сжществуването и на ония държавни служители, които сж пострадали въ врѣме на изпълнение своитѣ служебни обязанности. Азъ този членъ на Конституцията не могъ другояче да го разбирамъ, освѣнъ въ послѣдната смисълъ, именно: въ смисълъ на обеспечение сжществуването само на ония държавни служители, които сж пострадали въ врѣме на изпълнението своитѣ служебни обязанности, но не и да се раздаватъ пенсии на чиновници, защото сж прослужили пѣколко години на държавата. Не могъ, казвамъ, другояче да го разбирамъ затуй, защото да го разбираме другояче значи да допуснемъ привилегии въ нашата държава, да създаваме особни привилегии за едно

само съсловие отъ народа въ ущърбъ, въ връда на всички други съсловия.

Както каза и г. Къичовъ, пенсиятъ за изслужени години иматъ едно рабско происхождение. Почнали сж да ги даватъ за вѣрно слугуване на царе, князе и барони въ срѣднитѣ вѣкове; въобщо, тѣ носѣтъ отпечатъкъ на подчиненостъ, на слугуване и на рабска прѣданостъ още отъ самото начало. По-пататъкъ, държавитѣ, въ които се е развилъ този принципъ, се старали всички да го омекчатъ малко и да му отнематъ този рабски характеръ, но въ сжщностъ никога не е могла съвършено да прѣмахне този характеръ. Това се види отъ дѣйствиющия Законъ за пенсиятъ за изслужени години, така сжщо и отъ настоящия законопроектъ. Другояче не може и да бжде. Главниятъ принципъ, който е прокаранъ въ настоящия законопроектъ за пенсиятъ на чиновницитѣ за изслужени години, е този, че трѣбва единъ държавенъ служителъ да служи въ продължение на 25 години на държавата, за да получи пенсия. Ако по-рано отъ този срокъ той бжде уволненъ по разни причини или пъкъ си подаде самъ оставката, той губи правото на пенсия и въ сжщото време не може да вземе назадъ одръжкитѣ, които държавата е одържала отъ неговата заплата. Значи, мнозина сж звани по този законъ да получатъ пенсия, но малцина сж избрани; онѣзи, които въ продължение на 25 години могатъ тѣй да си приспособяватъ съвѣстѣта къмъ всичкитѣ режими и управления, щото да могатъ непрѣкъснато да служатъ вѣрно, и то не на държавата, а на разни министерства и управници, тѣ само могатъ да получатъ пенсия, която нѣма да бжде плодъ само отъ тѣхнитѣ одръжки, но и отъ одръжкитѣ на онѣзи чиновници, които не сж могли да се приспособяватъ къмъ разнитѣ режими, къмъ разнитѣ управления, онѣзи, които сж били уволнени затуй, защото сж се показали било по-честни въ изпълнение на обязаноститѣ си, било по-независими, защото не сж искали да потъпчатъ съвѣстѣта си, а, напротивъ, да изпълняватъ честно длъжноститѣ си. Признавамъ, че има и такива, които се даватъ подъ сждъ, защото нарушаватъ законитѣ на страната — за тѣхъ азъ не искамъ да говорѣ — но вие ще признаете, че у насъ, отъ нѣколко години насамъ, когато една партия дойде на власть, първото нѣщо, което прави, е да испъди всичкитѣ чиновници, ако не всичкитѣ, една голѣма частъ отъ тѣхъ, за да назначи свои. Тия, които останатъ въ опозиция, трѣбва дълго време да чакатъ и по такъвъ начинъ да се прѣклонѣтъ прѣдъ по-силнитѣ на деня, за да получатъ служба, а за да се одържатъ, несъмнѣно трѣбва да проявятъ характеръ на раби. Ето въ тая смисълъ Законътъ за пенсиятъ, даже такъвъ, какъвто е сега изработенъ, носи пакъ своя рабски характеръ. Законитѣ за пенсиятъ деморализиратъ у насъ чиновницитѣ. Малцина сж ония отъ чиновницитѣ, които нѣма да се съгласятъ да се откажатъ отъ веѣкаква пенсия, ако имъ се повѣрѣтъ одръжкитѣ; всички ще се съгласятъ, защото тѣ сж най-интелигентното съсловие отъ народа. Защо държавата ще се грижи за тѣхъ? Защо държавата да имъ става опекунъ? Защо ще отдѣля да спестява за черни дни, когато това тя го не прави по отно-

шение на бѣднитѣ хора, именно онѣзи, които иматъ най-голѣма пужда: къмъ запаятчиитѣ, къмъ работницитѣ, къмъ селянитѣ? Чиновницитѣ много добрѣ знайтъ къдѣ да си турѣтъ паритѣ, ако искатъ да осигурѣтъ бжджето си; тѣ много добрѣ разбиратъ принципа за взаимното осигуряване, който се разви отъ г. Къичова; има осигурителни дружества и тѣ сами могатъ да си турѣтъ паритѣ тамъ и да осигурѣтъ живота си и живота на своитѣ наследници. Защо държавата непрѣкъснато трѣбва да става опекунъ? Това съ нищо не може да се оправдае, г-да прѣдставители! Не може, защото държавата не го прави по отношение на другитѣ слоеве на народа. Грижи ли се държавата за всичкитѣ селяни и осигурява ли имъ нѣкаква пенсия за изслужени години? Селянитѣ не служи на държавата, но той служи на народа, слѣдователно, и на държавата, която се опира на народа. Нему не дава инвалидна пенсия, когато той се прѣгърби отъ старостъ или когато се поврѣди отъ нѣкое нещастие; дава ли държавата пенсия на ония работници, на които рѣцѣтъ сж откъснати въ фабрицитѣ? Даде ли държавата пенсия на онѣзи, които изгорѣхъ въ Русенския складъ на Братъ Иванови? Нищо не е дала и съ нищо не е осигурила живота на тѣхнитѣ наследници. Е добрѣ, на какво основание ще го прави къмъ едно малко съсловие отъ този народъ? Това съ нищо не се оправдава. Азъ мислѣ, че това е една привилегия, дадена исклучително на чиновничеството, да му се даватъ пенсии за изслужени години. Азъ противъ инвалиднитѣ пенсии нѣмамъ нищо и ще говорѣ по-пататъкъ като ще искамъ едно расширение на тия пенсии; азъ казвамъ, че съмъ противъ пенсиятъ за изслужени години.

Тѣй сжщо, вие виждате, че съ Закона за пенсиятъ на чиновницитѣ за изслужени години се развива цорока на мързела прѣди всичко. Както каза и г. Къичовъ, особено се даватъ пенсии на тия, които иматъ връзки съ силнитѣ на деня, управницитѣ, и които по-лесно могатъ да се приспособяватъ къмъ разнитѣ управления, които по-лесно могатъ да се прѣгвѣтъ; съ една рѣчь, които могатъ да утражатъ въ продължение на 25 години на държавна служба. Но законътъ не иска да знае, дали тия хора прѣвъ това дълго служене на държавата не сж си спестили единъ огроменъ капиталъ, който и безъ туй усигурява бжджето имъ.

При това, вашитѣ пенсии сж твърдѣ голѣми. Вие твърдѣ добрѣ знаете, че имаме пенсионери голѣми лихвари, голѣми прѣдприемачи, имаме пенсионери, които иматъ по двѣ-три печатници — не искамъ да посочвамъ личности. Има пенсионери, които сж направили по 10—20 къщи въ София и въ провинцията; имаме пенсионери адвокати, имаме пенсионери доктори, които въртѣтъ професията си и въ сжщото време получаватъ доста голѣми пенсии. И това е именно, което шиканира чувството на народа. Наодътъ е симплистъ; той казва: „Продаватъ ни се чергитѣ и котлитѣ — защо? — за да се плащатъ голѣмитѣ пенсии на тия, които сж осигурени. Справедливо ли е това? Не е. И не е справедливо затуй, защото ние сме работници, даже по-голѣми работници, безъ които държавата не може, а за

насъ тя се не грижи, напротивъ, отъ насъ взема за да дава на чиновницитѣ пенсии“.

Значи, въ самия принципъ въ Закона за пенситѣ на чиновницитѣ за изслужени години има нѣщо деморализуеще, което се заключава: първо, въ привилегиитѣ, които се даватъ и, второ, въ правото на мързела. Една особена класа жители се храни на гърба на народа.

Въплъ отъ туй, казахъ и по-напрѣдъ, г-да прѣдставители, че съ този законъ не всички ще могатъ да получатъ пенсия, а само една малка частъ отъ чиновницитѣ, които по разни причини прослужатъ 25 години на държавата. Отъ какъдъ се взема тѣхната пенсия? Несъмнено отъ одръжкитѣ на онѣзи чиновници, които не могатъ да прослужатъ този срокъ. Това сж особено срдната ржка и нисши чиновници, които зависатъ отъ каприза на тѣхнитѣ началници, а тѣзи капризи какви сж, ние ги знаемъ. На единъ секретаръ, напримѣръ, единъ чиновникъ по администрацията, или другъ чиновникъ по финанситѣ често икти зависи съдбата не само направо отъ министра, но и отъ непосредствения му началникъ. Той може да рапортира — и да го уволнитъ. Ето защо, неговитѣ одръжки отиватъ за пенсия на ония, които сж могли да се приспособятъ и да служатъ на държавата въ продължение на 25 години. Въ чл. 15-й отъ законопроекта, собствено заблѣжката, е казано: „Внесенитѣ одръжки не се връщатъ, освѣнъ на наслѣдницитѣ на лица умрѣли на служба, а не придобили право на пенсия“. Увѣрявамъ ви, че само тази блѣжка да унищожимъ и цѣлиятъ законъ за пенситѣ, тѣй както е внесенъ, пада; защото принципътъ е този: че пенсиятъ ще се образуватъ главно отъ одръжкитѣ на онѣзи чиновници, които не могатъ да прослужатъ 25 години наредъ, ами които прѣди този срокъ бжджтъ или уволнени или ще си подаджтъ оставкитѣ. Очевидно е, че е така. Пенсията на единъ чиновникъ, прослужилъ 25 години, не се равнява на одръжкитѣ, които е далъ въ продължение на 25 години — не; въ нея влизатъ и одръжкитѣ на онѣзи чиновници, които не сж могли да прослужатъ 25 години и които сж станали причина да напуснатъ службата. Значи, създаваме привилегия, въ полза на една голѣма частъ отъ чиновници, а въ врѣда на най-голѣмата частъ отъ други чиновници — нѣщо, което нито законитѣ допускатъ, нито пъкъ здравиятъ разумъ трѣбва да допусне. По тия именно причини азъ съмъ противъ Закона за пенситѣ на чиновницитѣ за изслужени години и намирамъ, че трѣбва да се унищожатъ тия пенсии и да се повърнатъ одръжкитѣ на чиновницитѣ. Нека ги оставимъ тѣ сами да се погрижатъ за своето бжджще, като имъ опрѣдѣлимъ една заплата по шата, прѣдвиденъ за подълго врѣме, а не както сега всѣка година да правимъ назарлжкъ, когато гласуваме бюджета. И когато опрѣдѣлимъ такива заплати, тѣ сами да се погрижатъ по-нататкъ какво ще правжтъ съ тѣхъ: ако имъ понася, нека ги похаржжтъ всичкитѣ, ако ли не, нека нѣщо спестжтъ; нека тѣ сами да се погрижатъ да отдѣлжтъ една частъ за да осигуржтъ сѣмействата си и бжджщето си, както правжтъ всичкитѣ други граждани, както правжтъ и всичкитѣ други съсловия отъ народа.

Колкото се отнася до инвалиднитѣ пенсии, тамъ вече съмъ съгласенъ, че държавата е длъжна да обезпечава онѣзи държавни служители, които при изпълнение своитѣ служебни обязанности сж пострадали именно за нея. Но този принципъ би трѣбвало да се распространи и върху другитѣ съсловия отъ народа. Наистина, въ настоящия законъ, въ чл. 22-й, е казано: „Всѣки български гражданинъ, който, като бжде повиканъ да изпълнява държавна служба или работа, получи нѣкакво тѣлесно поврѣждение, ползува се съ инвалидна пенсия, която споредъ характера на поврѣждането (Чл. 21-й) бива три категории: 300, 200 и 150 л. годишно“. Виждате, че въ законопроекта се прѣд-виждатъ пенсии инвалидни. Първата пенсия е за държавни служители, които получаватъ редовно заплата отъ държавата и се поврѣджджтъ въ врѣме на изпълнението на своитѣ служебни обязанности и, второ, на онѣзи български граждани, които въ извѣстни случаи бжджтъ задължени отъ държавата да изпълняватъ нѣкои държавни длъжности, напр. биватъ пратени като контра-шайки да гонжжтъ разбойници — за такива случаи разбирамъ азъ — както и за нѣкои други, ако се поврѣджджтъ, ако бжджтъ ранени или убити; въ такива случаи държавата отпуска инвалидни пенсии. Но това не е достатъчно. Държавата еднакво трѣбва да се грижи не само за онѣзи, които служатъ съ опрѣдѣлена заплата, но за всички български граждани. Ако тя се намиса въ обществения животъ, ако тя иска да отстрани нещастията, които сполетяватъ народа, това трѣбва да го направи тя не само въ полза на едно съсловие, но въ полза на всичкитѣ ония, които иматъ нужда отъ нейното покровителство. Тукъ е именно — докосвамъ се до въпроса за осигуряването — покровителството, което държавата трѣбва да нареди и у насъ, именно за покровителството на труда, за покровителството на всичкитѣ онѣзи български граждани, които сж изложени на разни нещастия. На какво основание държавата дава пенсия, да кажемъ, на единъ околийски началникъ, който е пострадалъ, казватъ, въ врѣме на изпълнението своитѣ служебни обязанности? Има и такива случаи, когато, може би, той въ пияно състояние, когато е гонилъ избирателитѣ, пада, счупва си кракътъ и държавата му дава пенсия. А държавата не дава пенсия на тѣзи, които тоже изпълняватъ служебни обязанности, ако не къмъ държавата, то поне къмъ обществото, къмъ народа, на който се опира самата държава. На какво основание не се дава пенсия на словослагателитѣ, на тѣзи, които пострадатъ въ барутнитѣ складове, на тѣзи, които умираатъ по морето, по полетата и нивитѣ, които се осакативатъ, а само на тѣзи, които получаватъ редовна заплата? И тукъ именно пакъ се прокарва тази привилегия, която се заблѣзва въ цѣлия законъ. Ние искаме държавата, ако се явява покровителъ, да се явява не само на една класа, но и на онѣзи, които най-голѣма пужда иматъ отъ нейното покровителство, а тѣ сж работническата класа. Въ тази смисълъ, азъ бихъ желалъ, да се измѣни законътъ, като се испрати въ комисията. (Министръ ръ Д-ръ Димитъръ К. Вачовъ: Съгласни ли сте да пишемъ 100 милиона лева въ бюджета за пенсии?) По този въпросъ ще Ви посочж

Швейцария, гдѣто държавата е длъжна да намѣри работа и да осигури живота и здравето на всѣки единъ гражданинъ.

И така, азъ заключавамъ: да се отхвърли онази частъ отъ настоящия законопроектъ, която се касае до пенсиятъ за изслуженитѣ години на чиновницитѣ, и да остане съ членовѣтъ онай му частъ, която говори за инвалиднитѣ пенсии; да се приеме тя, като се расширочи въ такава смисълъ. А какъ ще стане това, то е работа на комисията и на второ четене когато дойде тукъ да се разисква законопроектътъ.

Христо Ив. Поповъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! На всѣкиго отъ насъ е известно, че въ врѣме на агитациитѣ постоянно се слушатъ думитѣ: ние ще унищожимъ пенсиятъ. Особено тѣзи, които се чувствуватъ по-слаби, винаги експлоатиратъ този въпросъ. (Единъ прѣдставителъ: Кои именно!) Нѣма да ми се вѣрни въ грѣхъ, ако кажъ за демократитѣ у насъ, въ Южна-България поне, и социалиститѣ, че тѣ говорѣтъ всѣки день прѣдъ народа, че ще унищожатъ пенсиятъ и цѣма да се хрантутъ тия хора на правителството. И народътъ вѣрва тия работи и тѣ дохождатъ тукъ и казватъ, че пенсиятъ сж излишни и че тѣ се даватъ на хора, които не заслужава да живѣятъ. (Христо Конкилевъ: Напригъръ?) Примѣри нѣма да казвамъ. Идѣте въ всѣка околия, особено тамъ, гдѣто сте избрани вие, г-да, и попитайте този народъ, когото вие сигурно сте го убѣждавали. Ваша агитация е това!

Цвѣтко В. Таслаковъ: Ние убѣждаваме народа, а васъ полицията ви избира. Прѣдъ полицията нѣма какво да агитирате! Тя си знае обязанността! Ние сме длъжни да агитираме!

Никола Хр. Габровски: Нашиятъ народъ е противъ пенсиятъ, а вашиятъ, полицейскиятъ народъ е за пенсиятъ!

Христо Ив. Поповъ: Сега е врѣме, г-да прѣдставители, да се обясни този въпросъ. Трѣбва да се изслушаме и да видимъ, има ли прѣдставители противъ пенсиятъ и, ако има, то на какво основание; ако сж резонни пенсиятъ, да рѣшимъ този въпросъ веднажъ за винаги.

Вие чухте г. Габровски, прѣдставителъ на социалиститѣ, че той не е противъ инвалиднитѣ пенсии; той е само противъ пенсиятъ за изслужено врѣме. Слѣдователно, нѣма въ Камарата и народа мнѣние, че пенсии по принципъ не трѣбва да се отпускатъ, не трѣбва да се даватъ. Това е едно страдно явление. Трѣбва да го признаемъ, че каквото и да бжде, на която страна и да сѣдимъ тукъ, непрѣмънно, истината е истина, че пенсиятъ по принципъ трѣбва да съществува въ всѣка една държава, която иска да живѣе регулярно. За инвалиднитѣ пенсии нѣма споръ, значи, защото държавата има интересъ, този гражданинъ, който е работилъ 25 години, или 1 година, по се е поврѣдилъ на държавната служба, има, казвамъ, интересъ да удовлетвори този гражданинъ и неговитѣ чада, и ако не го удовлетвори, то се чувствува, че е много жестока. Това е и въ Конституцията казано. Менѣ ми е приятно, че по тоя въпросъ чухъ г. Габровски, че въ това отношение той, като прѣд-

ставителъ на социалиститѣ, има по-широки понятия. (Никола Хр. Габровски: Не първъ пътъ съмъ говорилъ това азъ!) Г-нъ Габровски каза, че чл. 166-й отъ Конституцията прѣдвижда, щото длъжностнитѣ лица, които сж назначени на служба отъ правителството, да иматъ право да получаватъ пенсия. И това е истина, а пъкъ нашиятъ законопроектъ, както е редактиранъ въ чл. 19-й, не обема тази идея. Редакцията на този членъ не обема тази материя. Азъ моля г. министра да се съгласи, щото този членъ комисията, която ще разгледа законопроекта, непрѣмънно да прѣредактира въ смисълъ да обеме тая идея, която е прѣвидена въ Конституцията и която исказа г. Габровски, именно тая идея, че нѣма разлика какъ ще бжде поврѣденъ единъ чиновникъ, едно лице: дали ще бжде убито, или наранено, или лишено отъ нѣкой членъ отъ тѣлото си, но, все таки, поврѣдено, напр. по лудостъ, или отъ постоянна работа въ телеграфната или въ друга нѣкоя канцелария отъ влагата, или каквото и да е друго нѣщо. Тукъ чл. 19-й казва, че инвалидни пенсии се отпускатъ на държавнитѣ службаша, когато нѣкои отъ тѣхъ, не по собствена вина, а вслѣдствие изпълнението на държавна служба: падне убитъ, тежко се парани, изгуби нѣкоя частъ отъ тѣлото си и поради това стане неспособенъ за работа. Е моля вие се, той може да не е раненъ, може да не е убитъ, може да не е изгубилъ нѣкой членъ отъ тѣлото си и пакъ да не е каджренъ за работа и тази некаджрностъ да я е получилъ другояче. (Христо Конкилевъ: Като Брѣзовскиятъ околийски началникъ въ Казанлъкъ!) Вие за него ли говорите? (Христо Конкилевъ: Да, за него.) Азъ мисля ние говоримъ за въ бждѣще, когато вие дойдете на власть. (Слѣхъ.) — Тѣй щото, по този чл. 19-й моля г. министра да се съгласи да се внесе тази идея, именно редакцията на члена да бжде така, щото да се не гледа по какъвъ начинъ е добилъ тази некаджрностъ.

Втората идея — което би било желателно да се има прѣдъ видъ — отъ която идея бихъ очаквалъ да се откаже г. министърътъ, то е прокараното въ чл. 52-й на законопроекта. Тамъ се казва: „Пенсиятъ за изслужено врѣме и инвалиднитѣ, опрѣдѣлени до 1-й януарий 1900 год., се ревизиратъ, видоизмѣняватъ и размѣрътъ имъ се опрѣдѣля споредъ настоящия законъ“. Съ други думи, г-да, законътъ има ретроактивна сила; съ други думи, спечеленитѣ права на нашитѣ пенсионери се отниматъ. Сега, питамъ ви, ще поддържате ли това? (Константиинъ Досевъ: То е главното, г-нъ Поповъ!) Азъ съзнавамъ положението на правителството, азъ съзнавамъ положението на всички тия, които искатъ въ това критическо врѣме да помогнатъ на държавата, по най-напрѣдъ по нѣкой начинъ не можъ да се стгласж, че въ тая Камара ще има хора, които да отнематъ толкова спечелени права. Ние не можемъ да не стзнаваме, че, тѣй или инакъ, тия хора които иматъ пенсия, малко сж между тѣхъ, които не заслужаватъ да я иматъ. Даже половината да сж, пакъ не можемъ да дадемъ ретроактивна сила на закона. Всички пенсионери днесъ сж стари хора, които сж изнесли на гърба си освобождението на България. Тѣ сж били или учители, или обществени

дѣйци, или общински чиновници, хора интелигентни, които сж полагали трудъ за българското дѣло. А най-важното е, че тѣ сж привикнали на единъ животъ, който, ако имъ го отнемете, правите голѣма грѣшка. Азъ съмъ съгласенъ съ г. министра само въ това отношение: една комисиия да се нареди и да види по стария законъ ако има неправилно раздадени пенсии да се направи ревизия; ако пенсионниятъ комитетъ е давалъ такива пенсии, да се унищожатъ. Но ако по стария законъ, които иматъ пенсия сж я получили правилно, не може да поддържаме, че може да имъ се отнеме. Между тѣмъ, по редакцията на чл. 52-й излиза, че спечеленитъ права ще се отнематъ назадъ. (Гласове: А а!)

Втората алинея на сжщия чл. 52-й казва: „Всички инвалидни пенсии, опрѣдѣлени по досега дѣйствующитъ закони, се видоизмѣняватъ и опрѣдѣлятъ споредъ настоящия законъ, а ония отъ тѣхъ, които споредъ сжщия губитъ качества на инвалидность, се прѣкратяватъ“. Азъ мисля, че това е жестоко. Азъ мисля, че ние, особено Либералната партия, искаме да се гордѣмъ съ туй, че не искаме да правимъ несправедливости. Ние можемъ отъ друга дѣ да набавимъ тая сума, която е необходима, но не можемъ на толкова гърла да отнемемъ хлѣба; недѣйте отнема спечеленото право. Лоши, добри, пенсиятъ сж били отпущани досега по закона; все сж били законни, не могатъ да се отнематъ. Азъ мисля, че тази идея ще поддържа Народното Собрание, защото е справедлива.

По-нататкъ искахъ да кажъ 2—3 думи относително пенсиятъ за изслужено врѣме. Г-нъ Габровски не е правъ, гдѣто каза, че правителството не трѣбва да поддържа този институтъ; той не е правъ като говори, че правителството не трѣбва да се грижи за чиновницитъ. Този въпросъ на всѣкъ дѣ е разрѣшаванъ. И ще напомня на г. Габровски, че въ Франция въ 1840 год., въ врѣмето на Паси, когато се избра въ комисиия, когато държавата се намираще въ безисходно положение и когато трѣбваше да плаща 75.000.000 л. пенсии, по разискването на този въпросъ отъ комисиията всички сж взели рѣшение, че трѣбва държавата да се интересува и непрѣмѣнно да уреди чиновническия въпросъ и никога да се не исхвалятъ чиновницитъ на пжтя въ старостъ. Но държавата като не може да плаща на всички, ще осигури за тѣхъ едно нѣщо — необходимото взаимно осигуряване. Това е точно, което прави и нашиятъ законъ. Дава ли пари на чиновницитъ? Не. Той казва: отъ вашитъ вноски, вие и вашитъ дѣца ще бждатъ осигурени. Но азъ, като правителство, ще направя всичко необходимо за да се постигне тази цѣль: ще ви спирамъ по 5% отъ заплатата. И това необходимо трѣбва да стане и само правителството може да го направи, а не да остави на волята на чиновницитъ, ако желатъ да се усигорятъ, защото тѣ не желатъ, защото тѣ могатъ да кажатъ: ако желаемъ, ние имаме осигурителни дружества. Това е въ натурата на човѣка, а като е тѣй, държавата ще се намѣри прѣдъ грубата сила, защото цѣлата класа е недоволна. А когато цѣлата класа е недоволна, за държавата не е добръ.

Отъ друга страна казватъ: като усигорявате чиновницитъ, защо да не усигорявате селското население. Не може — осигуряваме толкова, колкото можемъ. Какво губите ако се осигорятъ тия, които нищо не взематъ отъ васъ? Нищо. Печелимъ, че държавата ще бжде уредена, закрѣпена, регулярно ще се движи, а чиновникътъ ще отдѣля отъ заплата си по една частъ за старостъ. Азъ мисля, че ако е да се осигурятъ всички граждани, то този моментъ още не е дошълъ. Той ще дойде, може би, тогава, когато социалиститъ испълнятъ широко своята програма. (Никола Хр. Габровски: Значи, вашата държава е полицейска държава!) Нашата държава е държава на настоящия режимъ, който носи културата както на всѣкъ дѣ; ние се стараемъ да достигнемъ това, което сж достигнали околнитъ държави; по-голѣми претенции нѣмаме и не можемъ да ги имаме. Ето защо, тази властъ е на мѣстото си и гони една идея, каквато гони всѣка друга държава и е идея твърдѣ благородна.

Едно искахъ тукъ въ този отдѣлъ да забѣлѣжъ. Между вносетъ има едно нововъведение, именно подъ буква г на чл. 15-й „отъ разликата на заплатата за единъ мѣсець на повишенитъ чиновници“. Не знамъ защо не е турнатъ и другиятъ пунктъ отъ французкия законъ, а именно: при всѣко встъпване на служба, първата заплата да се внесе въ пенсионния фондъ. Истина, това ще бжде тежко, по въ всѣки случай понеже отъ вносетъ ще се поддържа той институтъ не е нищо да се внесе и това: всѣки чиновникъ, щомъ встъпи пръвъ пжтъ на служба, първата заплата да дава на пенсионния фондъ.

Тия сж общитъ бѣлѣжки, които искахъ да направя по тоя законопроектъ и мисля, че г. министърътъ ще се съгласи по въпроса за обратната сила и по въпроса за чл. 19-й, който е много важенъ и въ сждилищата ще повдигне много неприятности.

Воню Лунговъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Като се съгласявамъ съ казаното по въпроса отъ моя съмишленикъ, г. Габровски, азъ ще гледамъ да не повтарямъ, а само да допълня нѣкои нѣща, толкова повече, че станахъ нѣкои запитвания. И азъ сжщо съмъ съгласенъ, че за да се повдигне негодуванието на населението противъ пенсиятъ, причината е тая, че пенсиятъ се урегулирахъ не както трѣбваше. Макаръ да се навежда, че Конституцията въ чл. 166-й узаконява, така да се каже, пенсиятъ, но въ него членъ е казано, че ще се прѣдвиди извѣстна основа, извѣстно количество, споредъ които ще се отпущатъ тия пенсии. Така щото, прѣди всичко, думата основа показва, че ние можемъ при едни или други условия да създадемъ пенсиятъ, а пжкъ думата количество е за по-голѣмъ или по-малкъ размѣръ на тия пенсии. Негодуванието се дължи главно на това, че пенсиятъ сж били въ основата си много злѣ уредени, а именно пенсиятъ за изслужени години сж опрѣдѣлени въ голѣми количества. Съвършено млади хора сж се пенсионирали, които могатъ да работятъ много тежка работа, а това е бяло много злѣ въ очитъ на населението — на онова население, което отъ рано сутринъ, до

късно вечерь работи и не може да се прѣхрани. Това население вижда въ срѣдата си само една чиновническа класа, на която плаща държавата и слѣдъ това ставатъ държавни храненияи. Ще ни се каже, че тия пари се отпущатъ отъ фонда, образуванъ отъ одръжкитѣ на чиновницитѣ. Ние на това възражение може да противопоставимъ, че по такъвъ начинъ чиновницитѣ може сами да се осигуряватъ на друго мѣсто. Та и азъ, като г. Габровски, относително пенсиятъ за изслужени години съмъ противъ.

Колкого се отнася до инвалиднитѣ пенсии, азъ не можъ да бѣдъ противъ, тъй като тѣ се отпущатъ на хора пуждающи се, на хора немощни, въобще на хора, които трѣбва да иматъ известна поддрѣпа отъ държавата, на която тѣ сж членове. И въ послѣдно врѣме, г-да прѣдставители, въ всички държави такава тенденция има въ тѣхнитѣ законодателства, а именно: изработватъ се закони за взаимно осигуряване, като държавата се явява едно, така да се каже, уређуляюще лице, т. е. тя уређулира по какъвъ начинъ да става отпущането на пенсиятъ.

Като отговоръ на тия, които запитвахъ, дали има пенсии въ другитѣ държави, азъ ще ви наведжъ нѣкои държави, въ които именно нѣколко закони сжществуватъ отъ нѣколко години насамъ. Прѣди всичко, за Германия. Тамъ има законъ отъ 1889 год., влѣзълъ въ дѣйствиe отъ 1-й януарий 1891 год. Той се отнася за всички работници, на възраст по-голяма отъ 16 години и които не печелжтъ повече отъ 2.500 л. годишно. Законътъ спрѣдѣля процентитѣ за плащане, както отъ работницитѣ тъй отъ господаритѣ имъ — послѣднитѣ сж отговорни за исплащането. Държавата помага съ 37.50 фр. годишно за всѣка пенсия. Възрастта, за да се получи пенсия, е 70 години. Инвалидна пенсия се отпуща слѣдъ редовенъ вносъ прѣвъ 235 седмици, или близо 5 години, ако по нѣкое нещастие работникътъ не е въ състояние да искара поне третата часть отъ първата си надница.

Австрия. Въ тази страна сжщо има уредени помощи за старци-работници рудокопачи отъ фондове, образувани отъ вносове на работницитѣ и господаритѣ.

Дания. Тука е прокарана съвсѣмъ друга система. Споредъ закона по този прѣдметъ отъ 1891 год., влѣзълъ въ сила отъ 1-й юлий 1892 год., държавата отпуща пенсия на всѣко лице въ нужда и което се ползува съ добро име, или е отъ 60 години нагорѣ безъ да се иска нѣкакъвъ прѣдварителенъ вносъ. Прѣвъ 1896 год. такива пенсионирани лица сж се въскачили на 36.246. Расходената за тази цѣль сума на половина отъ държавата, на половина отъ общинитѣ, възлиза на 5.400.000 фр.

Франция. Моряцитѣ и рудокопачитѣ по право се пенсионираатъ. Държавата расходва за тази цѣль 11.000.000 фр.

Италия. Съ законъ отъ 1898 год. се установява държавенъ фондъ за тази цѣль. Законътъ, по всѣка вѣроятность, е влѣзълъ вече въ сила, защото прѣвъ юлий т. г. е вече излѣзълъ кралскитъ декретъ, съ който се удобряватъ правилата за управлението на фонда.

Въ Ромжния има законъ отъ 1895 год., по още не е влѣзълъ въ сила.

Въ Русия има законъ само за работницитѣ въ държавнитѣ мини. Така щото, нека това да послужи за отговоръ на г. Попова, (Никола Хр. Габровски: И на Вачова!) който казва, че нека социалиститѣ дойджтъ на власть, че тогава да отпущатъ такива пенсии. Вие виждате, че макаръ да нѣма социалистическа държавата, държавата се е погрижила за своето население; така щото, упректъ на г. Попова, отправетъ на г. Габровски, е упрекъ неоснователенъ. Та искамъ да кажжъ, че нѣма защо държавата да бѣде социалистическа, за да се погрижи за своитѣ членове, защото и тѣ сж пейни членове като всички други, каквито сж напр. чиновницитѣ.

Въ началото още ви казахъ, че азъ напълно поддрѣжамъ исказаното отъ г. Габровски и, като не искамъ да повтарямъ, азъ се задоволявамъ съ това и бихъ желалъ, вмѣсто да се внася такъвъ законъ, да вземемъ примѣръ отъ малката Дания и да се внесе законъ за осигуряване на старцитѣ, немощнитѣ и т. п. Само тогава ще вдигнжъ ржка за да поддрѣжамъ такъвъ законопроектъ.

Славчо Вабаджановъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Несъмнѣно е, че у нашия народъ е твърдѣ непопуляренъ Законътъ за пенсиятъ. Казахъ се различни мнѣния върху този въпросъ. Каза се отъ г. Попова, че това се дължи на агитацията отъ страна на нѣкои опозиционери, когато сж отивали да агитиратъ, агитация непристойна и прѣстѣпна, ако щете, и вслѣдствие на тази агитация законътъ е станалъ непопуляренъ. Други указахъ на истинскитѣ причини, по които е станалъ непопуляренъ този законъ. Не знажъ дали сж вършени агитации съ този законъ, но знажъ едно нѣщо, че въ срѣдата на нашия народъ Законътъ за пенсиятъ е крайно непопуляренъ; хората гледатъ на него крайно несимпатично и, за жалость, отъ болшинството на избирателитѣ, особено селското население, гледа на чиновницитѣ, ползующи се съ пенсия, като на дармѣди. Това е печаленъ фактъ; по фактътъ си е фактъ, и нѣма защо да се хвърля упрекъ, че това се дължи само вслѣдствие агитацията на опозиционнитѣ депутати за да можжтъ да печелжтъ популяриность между населението. Причинитѣ се коренжтъ по-дълбоко и ние трѣбва да ги искоренимъ, ако искаме да популяризираме този законъ. Азъ не щж да скрижъ, че този законопроектъ, въ много отношения дохожда на помощъ да се популяризира този законъ отъ гледна точка въ полза на правителството и тия, които сж прослужили; защото най-важното нѣщо, противъ което роптаеше населението, е несъмнѣно това, че държавата внасяше една голѣма часть отъ фонда и, вслѣдствие на това, се мислѣше, че когато на гърба на населението тежжжъ твърдѣ тежки данѣци, когато за тия данѣци имъ се продавахъ котлитѣ и чергитѣ, тѣмъ, на чиновницитѣ, се исплацахъ пенсиятъ отъ държавния ковчегъ за смѣтка на фонда и по такъвъ начинъ тежестъта падаше върху гърба на населението. И естествено бѣше това роптание. Длѣженъ съмъ, обаче, да признажъ, че това неудобство или тази, така да кажжъ, неморалность въ стария законъ за пенсиятъ, съ настоящия законъ се прѣмахва и това е, несъмнѣно, единъ голѣмъ прогресъ въ смисълъ, както казахъ;

на тия, които поддържатъ принципа за пенсията за прослужено време.

Азъ, г-да прѣдставители, съмъ противъ даванетоъ пенсия за прослужено време. Наистина, чиновникътъ, който е държавенъ служителъ, въ замѣна на услугитъ, които прави на държавата, получава, или, по-добрѣ да кажемъ, държавата се пагърбва, както е съ законопроекта сега, да му уреди единъ видъ застрахователно дружество да му дава една пенсия, като прѣдварително прави одрѣжки отъ неговата заплата; несъмнѣно, че тукъ стои принципътъ на взаимното застраховане, за който много добрѣ говори г. Кънчовъ. Това е вѣрно. Но отъ друга страна, ако държавата се пагърбва да осигури чиновника за неговитъ услуги къмъ нея, то пита се: въ тѣзи взаимни отношения за слугуване на чиновника къмъ държавата останалитъ класи на нашия народъ не принасятъ ли своитъ услуги на държавата? (Иванъ Я. Поповъ: Вие сте социалистъ!) Азъ не съмъ социалистъ, но и безъ да съмъ такъвъ, азъ въ това отношение поддържамъ напълно тѣхното искане, защото това шокира чувството на справедливостта. Ние, когато се касае за взаимнитъ отношения на чиновникитъ спрямо държавата, трѣбва да се поставимъ на една почва справедлива спрямо всичкитъ съсловия. Вземемъ ли да правимъ привилегии на каквато и да е класа, нѣма съмнѣние, че това ще има лоши послѣдствия и антагонизъмъ ще се появи между единитъ и другитъ. Така че, отъ тази гледна точка излиза, че това, което се каза отъ г. Попова, и това, което се вижда отъ мотивитъ на настоящия законопроектъ, макаръ да се не вижда ясно, знае се кои сж съображенията, които сж застабили правителството да внесе Законъ за пенсията, както и по-рано когато е внесенъ, толкова повече, че чл. 166-й отъ нашата Конституция прѣдписва да има пенсия, само че не е опрѣдѣлено какви трѣбва да бждатъ пенсията: дали за прослужено време или инвалидни пенсия. Та, казвамъ, това възражение, което се прави противъ тия, които сж противъ принципа за отпущане на пенсия за прослужено време, е възражение не така силно, защото естествено, на това възражение се прави контра възражението, че ние се поставяме на една твърдѣ несправедлива почва спрямо всички други класи, които така сжщо принасятъ своитъ услуги на отечеството, за да върви държавата напредъ.

Азъ отъ друга страна съмъ противъ Закона за пенсията. Менѣ ми се струва, че всѣки единъ отъ насъ, който се е борилъ по нѣколко години въ опозиция, знае хубаво, че иначе много честни наши хора и за честъ на нашия народъ ще кажемъ, между чиновникитъ имаше много характерни хора, които устояхъ на всички съблазни на властта, за да бждатъ добросъвестни чиновници. Но това сж малцинство въ нашата страна. Намирахъ се много — и това се знае, безъ да има нужда да ви показвамъ примѣри, не можъ сега да ви посочвамъ отдѣлни, конкретни случаи — знае се, казвамъ, че имаше мнозина, които се прѣгъваха, които се поддаваха на извѣстни искания на властта да беззаконичатъ, да се прѣслѣдватъ, да осждаатъ несправедливо извѣстни хора и т. н., само прѣдъ видъ на това, че „ако не направя това — казва си — прослужилъ

съмъ 14½ години, остава ми още ½ година за да добиѣ право на пенсия; ако не направя това, ще ме уволнятъ отъ служба и ще изгубя правото на пенсия.“ (Никола Йонковъ-Владкиинъ: А като дойде 15-та година, прави разни маскарлѣци, за да го уволнятъ!) Азъ не отричамъ справедливостта да се гарантиратъ чиновникитъ, защото и тѣ принасятъ извѣстни услуги, защото най-сетнѣ и своята младостъ принасятъ за уреждането на тази държава, но, погледнато отъ морална точка зрѣние, не издържа критика отпущането на пенсия за прослужено време.

Послѣ, една друга опасностъ, за която говорихъ и други. И несъмнѣно е, че така ще стане. Най-послѣ, нека погледнемъ какъвъ практически резултатъ ще ни даде тоя законопроектъ, когато добие санкцията и силата на законъ. Какво ще стане? Неужели ние не трѣбва да погледнемъ трѣзво на работата? Не виждате ли какъ се развива политическия животъ у насъ? Колко чиновници ще оцѣлѣятъ и останатъ на мѣстата си, освѣнъ нѣкои по висши чиновници, на които, благодарение на характера, на видното имъ обществено положение, не ще смѣятъ партизанитъ да посѣтнатъ, когато всички тия провинциални чиновници ще останатъ на произвола на дребеевцитъ; ще ги изринатъ отъ мѣстата имъ, за да турятъ свои хора? Много души отъ тѣхъ ще ви кажатъ: ами какво да правимъ; толкова души наши хора има, да ги оставимъ гладни, не можемъ. Ето защо, казвамъ, че при създаванетоъ на такъвъ законъ, не трѣбва да погледнемъ едностранчиво на въпроса, а трѣбва да анализираме всички послѣдствия. Азъ казвамъ, че при такова положение на работата малцина отъ висшитъ чиновници, които внасятъ вноски, ще останатъ извънъ службата — нѣма отъ тѣхъ да отчисляватъ, а, напротивъ, много малко ще останатъ на служба отъ малкитъ чиновници. Ето гдѣ се крие една друга несправедливостъ, за която говорихъ и други оратори. Така че, и отъ тая точка зрѣние погледнато пакъ въ практически резултатъ ще се окаже една голѣма, една крайна несправедливостъ. Па притурете къмъ това и интригитъ да бждатъ уволнени нѣкои за да не получатъ пенсия. Законопроектътъ, който е внесенъ, е турилъ, че за да може да получи нѣкой пенсия, трѣбва да има 25-годишна служба — това е вѣрно — но пъкъ въ такъвъ случай, както каза г. Кънчовъ, никой пжтъ нѣма да достигне голѣма частъ отъ чиновникитъ прослужванетоъ на тия години. Ами че каква справедливостъ има въ такъвъ случай, когато на хора, които сж прослужили 15 или 18 години, слѣдъ уволнението по едни или други причини — най-сетнѣ може и сами да се чувствуватъ изнурени, но не е такова изнуряванетоъ за да иматъ право на инвалидна пенсия — се оттеглятъ отъ служба и да пѣматъ право за тия 18 години, прѣзъ които сж внасяли, да имъ се повържатъ назадъ одрѣжкитъ? Ако, наистина, е нужно да се поставятъ на взаимно застрахователно положение, тогава неврѣмѣнно трѣбва да имъ гарантира законътъ извѣстна частъ отъ одрѣжкитъ, за да може да се ползватъ отъ тѣхъ, когато е нужно да стане едно такова оттегляне отъ служба. Но азъ пакъ не съмъ съгласенъ, защото държавата не трѣбва да се явява като благодарителка на нѣкои

класи само: държавата трябва да бъде еднаква за всички класи, като се грижи за добрия вървежъ и напредъкъ на страната. Както чиновническата класа, за която честъ и хвала, нищо не може да се каже, така и другитъ класи принасятъ своята лепта, за да се уреди държавата. Защо държавата не се нагърби съ тая тежестъ да устрои и за другитъ класи една застраховка, а прави това само за чиновничеството? (Вълко Нейчовъ: Така го е ръшила Конституцията, г-нъ Бабаджановъ!) Да, но за инвалиднитъ пенсии, г-нъ Нейчовъ, защото въ Конституцията не се казва, че пенсиятъ трябва да бжджъ такива, както сж пръвдвидени въ проекта. Народното Събрание е суверено да опрвдвля, какви да сж единитъ и другитъ пенсии. Така че, това зависи отъ Народното Събрание и нма да бжде никакво нарушение на Конституцията, толкова повече, че и въ другитъ страни има всички видове пенсии.

На всъки случай, моето мнвние е, г-да народни првдставители, отъ чисто морална страна да погледнемъ на въпроса. Като оставямъ на страна всички несправедливости, като оставямъ на страна, че въ конкретния случай държавата се явява за едни майка, а за други мащеха, като оставямъ на страна, че само тия чиновници ще прослужатъ 25 години, които умвжжтъ да се првгжватъ, само и само да получатъ пенсия, азъ казвамъ, че отъ чисто морална страна азъ съмъ противъ Закона за пенсиятъ на чиновницитъ за прослужено време и че съмъ партизанинъ на инвалиднитъ пенсии, толкова повече, че хората, които сж пострадали при изпълнението на своитъ служебни обязанности, по единъ и другъ начинъ, хора, които сж изнемощели и изнурени, отъ застаряване, та не могатъ да поддържатъ своето домоцадие и сж принесли известни услуги на държавата, ще бжде несправедливо да не имъ се даде нужната поддръжка, нужното подкрвпление отъ страна на държавата. Това може да стане, споредъ мене, по всъки конкретенъ случай отдълно, безъ всъкакъвъ специаленъ законъ. Най-добрв ще бжде Народното Събрание да уреди само единъ законъ за общитъ начала за даването на инвалидна пенсия, а пъкъ за единичнитъ, за конкретнитъ случаи да се произнася Народното Събрание споредъ нуждата: ако има дъвствително бвдни и нещастни. А така ще създадемъ дъвствително една класа хора, които ще искатъ, благодарение на съдвствието и помощта на държавата, да живвжжтъ на пейна смвтка.

Миланъ Макаввевъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни првдставители! Азъ, най-послв, ще се съгласж съ всички тия господа и отъ лввицата, че досега въ България Законътъ за пенсиятъ съ всичкитъ негови измвнения не можа да стане популяренъ затова, защото, било че той имаше за основа безусловното даване отъ страна на държавата единъ фондъ, особено въ началото на чиновническитъ пенсии, било че законътъ не првдвжда начинъ, по който да не се облагодвствуватъ и награждаватъ тия, които въ лицето на обществото не сж хора, на които държавата по тоя начинъ трябва да имъ благодари. Законътъ за пенсиятъ, особено тоя по военното ввдомство, дъвствително накара нашето общество да гледа не добрв на пенсиониранитъ хора,

отъ които безспорно има хора съ заслуги првдъ обществото и народа и заслужаватъ тая награда, но попаднаж, благодарение на неплотата на закона, облагодвствувани хора, които въ обществото не сж доказали особени заслуги, особени причини за тая награда отъ страна на държавата. И правилно забвльжи г. Квнчовъ, че ако дневниятъ законъ има едно особено првмущество отъ всички други досега, то е првмущество, че даденото отъ държавата досега е дадено, но че отсега нататкъ пенсионниятъ фондъ ще се развива и уголвмава и отъ него ще се исплаща на прослужилитъ известно число години чиновници.

Сега, азъ бихъ желалъ, дъвствително, ако този пенсионенъ фондъ би достигналъ до тия размври, щото да можемъ единъ денъ да вземемъ това, което сме дали, естествено азъ ще бждж прввъ, който ще вдигнж ржка за това нвщо. Но сега, за голвмо съжаление, паритъ даже на тия чиновници, които сме имъ взели, лежжтъ по релси, по разни линии. Това трябва да признаемъ. Твй щото, ако единъ денъ би било това възможно, па ако щете и сега, слвдъ като направимъ една смвтка особена отъ обясненията, които сж изложени въ мотивитъ при настоящия законопроектъ, азъ ще бждж прввъ, който и тукъ, и въ комисията ще вдигнж ржка за истеглинето и подвлянето на този фондъ. Но вие виждате отъ изложението на мотивитъ, че даже отъ првдвждания съ параграфъ въ държавния бюджетъ фондъ за помощъ отъ три години насамъ не сж дадени ни 30 стотинки, което впрочемъ не е много важно; важното е, че не само не сж давани, но сж извдени и тия пари, които сж дадени. Въ този видъ, въ който е првдставенъ този законопроектъ, има првмущества првдъ другия законъ, като въвежда за принципъ, че държавата за изслужени години не пари, не пенсия дава, а една нравствена помощъ за нареждането на този въпросъ, съ паритъ на самитъ чиновници.

Отъ казаното на г. Квнчова, на г. Бабаджанова и отъ г. Сакжзова... (Никола Хр. Габровски: Сакжзовъ не е тукъ — касирахте го!) Отъ г. Габровски — понеже вие сте лика прилика съ него, затова ви смвсвамъ имената. Съгласецъ, съмъ, че, може би, въ едно отношение би трвбвало да се върнжжтъ тия одржжки на ония чиновници, които не сж могли, по независящи отъ твхъ причини, да дотражжтъ, твй да се каже, срока, колкото се иска за даване на пенсия. Всички тия бвльжжки, споредъ мене, непрвжвнно трвбва да се иматъ првдъ видъ. И азъ съмъ почти наклоненъ да се съгласж съ почитаемитъ г. г. оратори отъ лввицата, че 25-годишниятъ срокъ, който се иска, е много голвмъ, отъ една страна, като знаемъ, че вие нвмаме гаранция, докогато нвмаме единъ Законъ за несмвняемостта на чиновницитъ и докогато вие не гарантираме на единъ чиновникъ, че той може да ги прослужи. Съ този въпросъ азъ смвтамъ, че и комисията и, Народното Събрание ще трвбва да се позанимажжтъ. Може да се тури — това може да е примвръ бързъ и неудаченъ, но може да се тури — че отъ 10 години повече, който прослужжтъ и не бжджтъ пенсионирани, обязательно трвбва да си получатъ одржжкитъ.

Но всички тия въпроси не измвняватъ основата и принципа на този законъ, за който въ дневното засвдание

се говори. Днес държавата дохожда и казва: отгукъ пататъкъ на чиновничеството, като признаваме неговитѣ заслуги, не можемъ друго да направимъ, освѣнъ ние, които управляваме, да наредимъ едно положение, отъ което чиновницитѣ да бждатъ задоволни, отъ една страна, и отъ което държавата да може, посредствомъ други нравствени услуги, да гарантира бждщето имъ. Но азъ не можахъ да изслушамъ нѣщо положително, нѣщо основателно възражение на тази основа, която правителството прѣдставя. Ама опекунъ не е държавата на чиновницитѣ — казахъ едни. Да, държавата не е опекунъ на всички граждани. Ако направимъ тази година намаление въ заплатитѣ на чиновницитѣ, строго казано, кой отъ васъ ще дойде да каже, че българскитѣ чиновници сж добрѣ наградени? И би било голѣмъ грѣхъ за тозъ, който излѣзе да твърди това. Ако това е тѣй, ако ние намаляваме заплатитѣ до минимумъ или, по-хубаво казано, до толкозъ, колкото да може да живѣятъ, икономия отъ заплатата българскитѣ чиновници, споредъ мене, ако живѣе при обикновени условия, не може да направи, освѣнъ ако краде. Споредъ мене, тия, които, ако излѣзатъ въ оставка, иматъ много пари, тѣ ще сж непрѣмънно крадени. Но радвамъ се, че сж малко тия отъ нашитѣ чиновници българи, които сж излѣзли отъ служба съ много пари. (Гласове: Не е вѣрно!) Сега, ако е вѣрно това, че на нашитѣ чиновници отъ самото начало и досега имъ се е давало заплатата толкозъ, колкото да живѣятъ прилично, още по-вѣрно е и това, че ако една икономия е могълъ да направи нѣкой отъ тѣхъ, той не я е направилъ, освѣнъ съ голѣми жертви, и тая икономия не е толкозъ голѣма, за да може той банкерство, голѣми къщи, палати и прѣдприемачество да прави. Та смѣтамъ азъ, че, за неговитѣ жертви и постоянно истежаване, добрѣ е държавата да му се притече съ една чисто нравствена помощъ, въ случая, да изработи, да урегулира единъ законъ и да способствува за прилагането на този законъ. Вие видѣхте до какъвъ егонизъмъ можа да достигне народътъ, или, по-хубаво, държавата: даже и писаритѣ и чиновницитѣ отъ канцеларията на пенсионното управление ще бждатъ плащани отъ чиновническия фондъ. Пита се тогазъ: срѣщу тази малка услуга, която ние правимъ на чиновничеството само съ това, че вотираме единъ законъ и го прилагаме пакъ на неговия гърбъ, когато държавата не дава абсолютно нищо, освѣнъ това, което веднажъ е дала, срѣщу това какво възражихъ г. г. Габровски, Лунговъ и Бабаджановъ? Защо е тази услуга, която се прави? Първо затова, защото трѣбва да се тури инициатива, трѣбва да се урегулира въпросътъ за пенсиятѣ. Оставамъ на страна, че това и Конституцията говори въ своя 166-й членъ. Вие виждате, че този собствено 166-й членъ трѣбва да разбираме, че държавата трѣбва да възнагради чиновницитѣ съ пенсия, а пъкъ ние съ този законъ и това не имъ даваме, ами и туй, което имъ даваме, отъ тѣхния гърбъ го вземаме. Тѣй щото, срѣщу тия жертви, които нашитѣ чиновници правятъ, споредъ мене, инициативата на правителството отъ една страна и по този случай прѣдложениятъ законопроектъ отъ друга страна може да се приеме по принципъ, а всички тия нецѣлности, на които се

посочи, може да се допълнятъ. И азъ отсега още обявямъ, че бихъ гласувалъ, когато дойде на второ четене законътъ, щото въпросътъ за повръщането на тия одръжки на чиновницитѣ, които впоследствие бждатъ уволнени при нѣмаване на 25 години за право на пенсия, да се урегулира; защото 24 години, или, по-хубаво, 19 години да внася одръжки единъ чиновникъ и на 20-та да бжде уволненъ, и зарадъ това да нѣма право на пенсия, ще бжде висша несправедливостъ; тѣй като, ще излѣзе, както се изрази г. Кънчовъ, че ще живѣятъ или облагодѣтелствуващи едни на гърба на други. Заклучавамъ, прочее, че въпросътъ за пенсиятѣ за изслужени години на чиновницитѣ, споредъ мене, не само не противорѣчи на Конституцията, не само че той е единъ нравственъ дългъ на държавата да обезпечи своитѣ служители, но и затова, защото държавата не дава нищо, ами отъ самитѣ одръжки отъ заплатитѣ ще се даватъ тия пенсии. И срѣщу тия услуги, които прави държавата, чиновничеството още единъ пътъ има да докаже, че то трѣбва да бжде по-доброевѣстно, като служителъ на държавата.

Касателно до инвалиднитѣ пенсии, този принципъ не само не е отициратъ отъ този законопроектъ, но е прокаранъ, и прокаранъ, споредъ мене, съ едно изучаване, благодарение на миналата практика. Вие виждате, че се турятъ нѣкои условия, може би чисто принципиални, които ще спрѣтъ нѣкои злоупотребления, които досега по единъ или други начинъ сж ставали. Едно расширение на даванетоъ отъ държавата инвалидни помощи, или пенсии нарѣчени, да се распростре не само специално къмъ държавнитѣ чиновници, но и къмъ всички, които принасятъ услуги на тѣй нарѣчената държава, като отечество и пр., сж въпросъ, за които колкото прѣдставителитѣ на социално-демократитѣ тукъ да ни прѣдставяваха данни отъ Германия, колкото и да блазнятъ вече по-младитѣ наши хора въ настоящитѣ години, за да не кажъ и вѣкъ, толкова тѣ въ България не само не могатъ да бждатъ примѣнени, но тогазъ именно този народъ ще викне противъ пенсиятѣ, и не само противъ пенсиятѣ за изслужени години, а и противъ инвалиднитѣ; защото на всѣки единъ кондурадъжия като се даде пенсия, тогава този народъ съ камъни ще ни избие.

Никола Хр. Габровски: Не е тѣй!

Никола Йонковъ-Влашкинъ: (Отъ трибуната—Въ лѣво Нейчовъ: Не щъ да слушамъ Абрашева!) Най-напрѣдъ, г-да, ще обѣщажъ, че нѣма да прѣкращавамъ дебатитѣ, за да ви избавѣжъ отъ тоя страхъ. (Единъ прѣдставителъ: Защото не попаднахте седми!)

Струва ми се, че по-голѣмата частъ отъ негодуванетоъ на Българския народъ — защото и ние съставляваме частъ отъ него — противъ чиновницитѣ-пенсионери проистича отъ историческата българска черта, която се нарича завистъ. Двадесетъ и петъ години да му даваме пари по 200 — 300 л. на мѣсець, а свърхъ това послѣ да му дадемъ пенсия 4.000 л. Може и това да се вземе като една отъ причинитѣ за викането противъ пенсиятѣ. Но, г-да, менѣ ми се струва, че когато ние издаваме закони и вземаме нѣкакви мѣрки,

трѣбва да гледаме не само материалната страна, ами трѣбва да гледаме какъ ще дѣйствиува и морално тоя законъ.

Г-нъ Габровски твърдѣ справедливо ви каза, че пенсиитѣ иматъ монархическо происхождение. Служете вѣрно 25 години на единъ монархъ или на единъ отъ срѣднитѣ вѣкове васалъ или баронъ и ще ви даде пенсия слѣдъ това, стига да сте му останали вѣрни до край. Ние тукъ, като приемаме това начало, 160 души прѣдставители народни сме, по този случай добиваме една глава монархическа и казваме на чиновницитѣ: 25 години ни служете вѣрно, влачете се по коремъ прѣдъ насъ, бждете безгласни като риба, нѣмайте никакво свое мнѣние, слѣдъ това ще ви дадемъ пенсия! (Единъ прѣдставитель: Много право!) И, молжъ ви се, кой е тоя чиновникъ, който, при нашитѣ бурни партизански страсти да имъ свое убѣждение, да не бжде риба безгласна и да прослужи 15—20 години? (Нѣкой отъ прѣдставителитѣ: Никой!) Поне азъ такъвъ екземпляръ не съмъ виждалъ до днесъ. (Коста Ранковъ: Намиратъ се!) На това можете да ми противопоставите, както г. Бабаджановъ каза — впрочемъ той е малолѣтенъ и едва ли е вникналъ въ тия работи. (Смѣхъ. — Славчо Бабаджановъ: Ти си пълнолѣтенъ!) Азъ съмъ 40-годишенъ. — Че дѣйствително тѣ сж заслужили на държавата, 25 години служили и за това трѣбва да имъ се даде пенсия. А прѣзъ тия 25 години бадева ли сж служили? Ако е била тежка тая длѣжностъ службашеството, чиновничеството, както войнството и воената тежоба, защо лѣгжтъ всички да искатъ служба? Попитайте се и сами отговорѣте на това. Направѣте ги да се ползуватъ само отъ труда си, труджтъ да имъ се възнаграждава, както всѣки гражданинъ на България се труди и труджтъ му се възнаграждава. И тукъ е сжщо тѣй. Каква пенсия ще му давате? Да му давашъ пенсия, ще каже, 25 години наредъ да го принуждавашъ да бжде безгласенъ и да нѣма свое мнѣние; 25 години наредъ да го накарате да не мисли за спестяване, да бжде расточителенъ. Колкото му одържате за право на пенсия съ това му се осигуряватъ старинитѣ, а останалото ще расиплѣе и нѣма да мисли за спестяване. Така ли искате да стане съ нашитѣ чиновници? Азъ мислжъ, че всички ще гласувате да се приеме по принципъ и ще узаконите всички тия растлѣвающи мѣрки. (Нѣкой: Ние нѣма да гласуваме!) Вие може да не гласувате само отъ опозиционенъ инатъ, а ако сте на власть ще гласувате. (Боню Лунговъ: Отъ послѣдователностъ не щемъ!)

Г-да! Дѣйствително въ стария законъ имаше пѣкои нѣща, които прѣкалявахъ работата съвсѣмъ. За това се говорѣше противъ пенсиитѣ и азъ съмъ увѣренъ, че още повече ще се говори. Населението, което се труди, търговецътъ, който не може да спи отъ полици, и земледѣлецътъ, който прѣди слънце отива на нивата и слѣдъ захождането на слънцето се връща дома, всички се труджтъ, и като виждатъ чиновника на 35 или 38 години, още въ сила, още въ цвѣтжтъ на възрастта си, истега се по банитѣ, зямно врѣме ходи по ловъ, не работи нищо и взима богата пенсия и располага, естествено ще се повдига завистъ въ населението. Всѣки отъ населението ще пита: кой го храни,

отгдѣ излизатъ тѣзи пари да му се даватъ? Това, ако щете, не само не бѣше хубаво, но е още и развращающе и прѣстждно. Ето защо, този законъ дѣйствително трѣбваше да се прѣмахне. Ако се давахъ пенсии поне на хора вече прѣстарѣли или убити отъ лежене, въобще на старитѣ, негодни за държавна служба, не можтж да искарватъ прѣхраната си, тогава естествено населението щѣше да бжде нѣкакъ отстжпчиво къмъ такивато, щѣше да ги състрадава и съ това състрадание щѣше да имъ отпусне пенсия, която законътъ прѣдвизжда; но случаятъ съвсѣмъ не е тѣй — досега поне не е било тѣй.

Отъ друга страна, каза ни се, че 25 години ще прослужжтъ или на 15-та година ако ги уволнжтъ, ще вземжтъ пенсия. Едва ли, г-да, ще има 100 души щастливци въ България да прослужжтъ 25 години цѣли и едва ли ще има 200—300 души, които да прослужжтъ 15 години и като дойджтъ до 15-та година, бждѣте увѣрени, умрѣли да сж, заспали да сж отъ летаргия, тѣ ще хванжтъ да правжтъ пакости, за да прѣдизвикатъ министерството да ги уволни, за да вземжтъ пенсия. (Гласове: Не е вѣрно!) Вѣрно е! Ячо Брашляновъ е прѣдъ очитѣ ви. Има една малка заблѣжка и тия чиновници, които сезира сега законътъ, хитро сж я вмѣнали. Въ нея се казва, че се поврѣщатъ одржжитѣ на ония, които нѣматъ право на пенсия по закона, по ако умржтъ на държавна служба, т. е., умржтъ още като чиновници, още неуволнени: отъ дамба или отъ друга внезапна смъртъ умржтъ като муха, (Смѣхъ.) на такива дѣцата имъ иматъ право да вземжтъ по 5% отъ одржжитѣ. Азъ не знаж колко чиновници ще умржтъ по този начинъ. (Смѣхъ.) И статистика за това, нѣма г. Министъръ-Президента тукъ за да ни каже, дали сжществува. Отъ всички други чиновници — а пѣкъ тѣ сж голѣмо мнозинство — които не сж прослужили 15 години, а сж служили 14, 5 или 8 години, тѣхнитѣ одржжки ще глѣтнжтъ ония, които въ продължение 15 или 25 години сж умѣяли да се влѣкжтъ по коремъ прѣдъ всичкитѣ партии. Това е, г-да, единъ видъ кражба, и да узаконимъ тази кражба, азъ мислжъ, щомъ излѣзе оттукъ, трѣбва да не вѣрваме, че имаме човѣшко достоинство. Тѣй разбирамъ азъ тоя въпросъ.

Г-да народни прѣдставители! Азъ не знаж доколко ще бжде справедливо едно мое мнѣние, но най-послѣ мнѣнията се уважаватъ и азъ си позволявамъ да искажж своето мнѣние, какъ трѣбва да стане съ тия чиновници. Азъ мислжъ, че онѣзи, които сж пострадали на държавна служба, напирѣмъ машиниститѣ по желѣзницата, по телеграфитѣ, паднали отъ трена, отрепали се или счупили си кракжтъ, държавата трѣбва да ги задоволи; тѣзи, (Лазаръ Дуконъ: Както и двамата околийски началници въ Силистренски изборъ!) които пострададъ на държавна служба и които вслѣдствие на това не можтж да бжджтъ годни да искарватъ прѣхраната си, на такива, естествено, би трѣбвало да се даде пенсия, да можтж да живѣжтъ. И понеже тази тежестъ, тази длѣжностъ къмъ държавнитѣ служители, по този начинъ станали негодни да искарватъ прѣхраната си, иматъ го

всички съсловия въ държавата, еднакво сж длъжни всички да помагатъ, мислж, че тоя товаръ да не остава само на населението отъ земледѣлци, търговци и занаятчии, щото то непрѣмѣнно да плаща всичкитѣ инвалидни пенсии; нека се опрѣдѣли, сега се взематъ 5% отъ чиновницитѣ за пенсия, 1% или 2% отъ тѣхъ да се вземе и да се състави единъ фондъ, който да се допълня отъ държавата ежегодно, ако не достига, и отъ този фондъ да се плаща на инвалидитѣ. Азъ мислж, че това да се осъществи е по-добрѣ и ако излѣзе, че може да издържи критика, да се приеме, то ще бѣде най-справедливото въ тоя законъ. По този начинъ ако това се приеме отъ всички, гласувайте за приемането по принципъ на тоя законопроектъ и да се прати въ комисията да го нареди така; ако не се приеме това, този законъ нѣма да струва нищо и други слѣдъ насъ ще го измѣнятъ и напиятъ ще остане напрасно.

Вълко Нейчовъ: Това не е законъ, затова го и разискваме.

(Прѣдсѣдателското мѣсто заема подпрѣдсѣдателтъ Йовъ Титоровъ.)

Димитъръ Маламеновъ: Г-да народни прѣдставители! И азъ съмъ противъ Закона за пенсиятъ за изслужено врѣме, но само съмъ противъ дотолкова, доколкото той иде да нахърни или да скрати или доколкото тия пенсионери ставатъ храненици на фонда. Щомъ се изключи това обстоятелство, тогава само по себе си това възнаграждение изгубва отъ чистия си характеръ на пенсия и се явява като възнаграждение въз основа на прѣдварително сключено условие за взаимно застраховане за прѣживѣване. И щомъ като е тѣй, азъ мислж, че ние не можемъ да се мѣсимъ въ работитѣ на хората, които не засѣгатъ въ нищо държавнитѣ интереси, и не можемъ да имъ прѣчимъ да правятъ какви да е комбинации за взаимно осигуряване. Сжщо така, ние не можемъ да осъдимъ правителството за това, че е взело инициативата да въведе такава една мѣрка или да направи такова едно распореджане, за да се въведе взаимното застраховане между чиновницитѣ. Азъ мислж, че колкото се отнася, въ това отношение, ние даже трѣбва да похвалимъ правителството и трѣбва да насърчаваме всѣкога такава една инициатива, защото ще доведе обществото къмъ едно по-щастливо, по-сигурно прѣживѣване. Ние не можемъ всички добри мѣрки, всички добри распореджания, които се изискватъ, да ги въведемъ изведнажъ исцѣло. Въ повечето случаи такива едни ситни мѣрки се въвеждатъ частично; сжщото е и въ настоящия случай. И азъ бихъ желалъ да видж, какъ искатъ г. Габровски и други да виджтъ цѣлото население, не само въ България, но и всичкото население по земното кълбо, така осигурено, че въ една критическа минута нѣма да бждатъ изложени на смъртъ отъ гладъ и други лишения. Това нѣщо не може да бѣде направено изведнажъ, защото засега едва ли има нѣкой човѣшки умъ, който би схваналъ такава една мѣрка, която би могла да се приспособи на всички равно и да облагодѣтелствува всичкитѣ хора. Но ако вземаме мѣрки да въвеждаме частично, ако напиримъръ сега въведемъ взаимното застраховане между чиновницитѣ, ако вземемъ такава мѣрка

и срѣмо земледѣлцитѣ, както и въведохме началото за застраховане на земледѣлцитѣ съ градобитнината; ако насърчимъ застрахованието между еснафитѣ и пр., ние ще имаме единъ денъ взаимно застраховане между всичкитѣ класи население на държавата и не е мжно да се слѣжтъ въ едно, да урегулиратъ помежду си своитѣ отношения, и по този начинъ да станжтъ всичкитѣ членове на държавата членове или участници въ това дѣло на застрахованието и по тоя начинъ да има всѣки възможность да бѣде осигуренъ за своята прѣхрана и за своето прѣживяване, когато стане некаджренъ за работа или когато бѣде лишень отъ възможността и срѣдствата съ трудъ да искарава прѣхраната си. Така щото, отъ тази гледна точка, като изключимъ обстоятелството, че не трѣбва да се дава отъ хазната никаква сума за попълнение на пенсионния фондъ, останалото освѣнъ че удобрявамъ, но и похвалявамъ.

Но азъ намирамъ друго едно нѣщо. Ако пенсиятъ, прокарани тѣй, иматъ характеръ на взаимна застраховка, азъ мислж, че това трѣбва да бѣде застраховка за взаимно проживяване, а не застраховане за осигуряване на извѣстенъ капиталъ. Въ такава смисълъ бихъ желалъ, щото тия възнаграждения или срѣдства за прѣхрана, които се прѣдвиждатъ въ Закона за пенсиятъ, да бждатъ достойние, или да се даватъ само на тия лица, които доброволно сж напуснали работата, които не сж способни по другъ начинъ да искаратъ своята прѣхрана, които, по старостъ или други причини, сж станали неспособни да искаратъ прѣхраната си, които нѣматъ капитали и въобще които нѣматъ други срѣдства за живѣне. Тогава само пенсията ще има характеръ на взаимно застраховане, а така да се осигурява единъ човѣкъ, че слѣдъ 20 години ще има единъ капиталъ отъ 1—2.000 л. или доходъ мѣсечно отъ 100—200 л., това не е взаимно застраховане, а осигуряване на извѣстенъ капиталъ, нѣщо което, мислж, че не може, поне при сегашнитѣ условия, да се налага.

Сетнѣ, както и да е, така или инакъ, не може да се откаже, че тоя законъ е по-свършенъ отъ закона, който дѣйствуваше досега, и въ тая смисълъ, понеже нѣма никакво друго прѣдложение или инициатива за прѣработване на досегашния законъ, или узаконяване на друго положение, ние трѣбва да се радваме на инициативата на г. Министра на Финанситѣ, че дохожда съ единъ законъ по-справедливъ и свършенъ да урегулира тия отношения между чиновницитѣ. Защото, г-да народни прѣдставители, ние имаме досега единъ законъ, който въ исчисляването на врѣмето за даване пенсия туряше и прослуженото врѣме прѣди освобождението на България и прослуженото врѣме на окръжна и общинска служба и т. н. Азъ мислж, че всичко това е несправедливо и неконституционно, защото споредъ чл. 166-й отъ Конституцията законътъ може да уреди правото на получаване пенсия само на тия лица, които се назначаватъ на длъжность отъ правителството. Значи, тоя законъ, който ще вотираме, ще бѣде задължителенъ за българскитѣ граждани, сжщо както и първиятъ; защото той урежда само тия отношения, които сж възникнали отъ освобождението на България, отъ създаването на българското правителство;

защото той урежда даването пенсии на лица, които сж назначени по распореджане на правителството. Значи, вмѣстването на всѣка друга служебна дѣятелностъ е излишна въ тоя законъ, още повече, че Народното Събрание има право да дава специални пенсии, така да се каже, пенсии за заслуги на извѣстни хора. Ако има хора, които сж учителствували извѣстни години въ турско врѣме и сж припесли полза на народа — а това е безспорно — вие може да имъ дадете отдѣлни пенсии извънъ тия, за които се говори въ чл. 166-й отъ Конституцията. Ако има хора, които сж служили въ окръжни и общински управления и т. н. може да дойде единъ денъ и за тѣхъ да се въведе редъ, и за чиновницѣ на тия учреждения да се създаде законъ да получаватъ пенсия отъ тѣхъ, а не отъ държавата. Тѣй щото, тѣзи бѣхъ двѣтѣ най-голъми несправедливости, споредъ мене, и тѣ, макаръ отчасти, прѣмахватъ се отъ тоя законъ. Азъ бяхъ желалъ всички тия несправедливости и противорѣчиви обстоятелства да се исклучятъ отъ тоя законъ.

Каза г. Поповъ, че ние не можемъ да прѣглеждаме, да ревизираме дѣлата по отпуснатитѣ прѣдварителни пенсии, и да ги уредимъ наново съ този законъ, защото ще излѣзатъ лица, които иматъ вече пенсия и, слѣдователно, ще имъ отнеменъ едни права, които законно сж придобити. Мислѣхъ, че въ това отношение нѣма защо да се страхуваме, защото законнитѣ права може да се защитаватъ само тогава, когато законътъ, който ги е създадалъ, е законенъ. А ако не е законенъ, тия права не можѣтъ да се защитаватъ. Понеже досегашниятъ законъ за пенсиятѣ, като урежда пенсиятѣ, взема за основание и службата окръжна и общинска, той се явва противъ чл. 166-й отъ Конституцията. Значи, самиятъ този законъ е неконституционенъ и всичкитѣ тѣзи права, спечелени по него, сж незаконни и, като такива, може да се отнематъ въ всѣко врѣме, понеже и самиятъ законъ може да се отмени въ всѣко врѣме.

Сега, азъ съмъ съгласенъ съ мнѣнието на г. Кънчова, и то излизамъ именно отъ тази гледна точка, че пенсиятѣ трѣбва да се даватъ не за луксъ, но за нужда. Пенсия трѣбва да се дава като срдѣство за прѣживѣване, а не като срдѣство за обогатяване, и въ такъвъ случай азъ намирамъ, че би било възможно да се намали размѣрътъ на пенсиятѣ до 3.000 л., но най-сетнѣ нека бжде 4.000 л. Мислѣхъ, че за единъ човѣкъ, който нѣма възможностъ да искара прѣхраната си, 3—4.000 л. ще бждѣтъ прѣдостатъчни за да може той да прѣживѣва. Така щото, прѣдъ видъ на тия съображения, азъ намирамъ, че законътъ по начало трѣбва да се приеме, като се остави сетнѣ, при разискването му членъ по членъ, да се изглаждѣтъ тия недостатъци, които се намиратъ въ него. И понеже намирамъ, че нѣма какво да се говори повече, (Гласове: Аха а!) прѣдлагамъ да се прѣкратѣтъ дебатитѣ.

Прѣдсѣдателствующий Йовъ Титоровъ: Има прѣдложение за прѣкращението на дебатитѣ, което, споредъ Правилника, сѣмъ длѣженъ да дамъ на гласуване. Които отъ г. г. прѣдставителитѣ мислѣтъ, че трѣбва да се прѣ-

кратѣтъ дебатитѣ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Прѣкратяватъ се дебатитѣ.

Сега ще дамъ на гласуване приемането на законопроекта по принципъ. Ония г. г. прѣдставители, които приематъ по принципъ законопроекта за пенсиятѣ на чиновницѣтѣ и служащитѣ по гражданското вѣдомство, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Какъ желае Народното Събрание: законопроектътъ да се прѣбрати на комисията ли, или сега да стане второто четене? (Гласове: Да се испрати въ комисията!) Има прѣдложение да се испрати въ комисията. Ония г. г. прѣдставители, които приематъ тоя законпроектъ да се испрати въ комисията, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

На дневенъ редъ дохожда прѣдложението на Радомирския народенъ прѣдставитель, г. Ненко Храновъ, за разглеждане законопроекта за пенсиятѣ на поборницѣтѣ и опълченцитѣ. Г-нъ секретарѣтъ Макавѣевъ ще прочете прѣдложението.

Секретаръ Миланъ Макавѣевъ: (Чете.)

„До г. прѣдсѣдателя на X-то Обикновено Народно Събрание.

Г-не прѣдсѣдателю,

Дѣйствующиятъ по настоящемъ Законъ за подобрѣние положението на поборницѣтѣ и опълченцитѣ, приетъ въ първата сесия на настоящето Народно Събрание, е не пълненъ и не може да разрѣши много въпроси отъ твърдѣ важенъ характеръ за поборницѣтѣ и опълченцитѣ, съгласно Закона отъ 1880 год. и пр., то прѣдъ видъ на горѣизложеното Ви моля да поднесете на вниманието на Народното Събрание слѣдующето

Прѣдложение

за разглеждането и приемането отъ Народното Събрание законопроекта за пенсонирането на поборницѣтѣ и опълченцитѣ, изработенъ отъ втория конгресъ на горнитѣ, който законпроектъ е раздаденъ на г. г. народнитѣ прѣдставители отъ централното поборническо-опълченско дружество.

Ст. София, 3-й ноемврий 1899 год.

Радомирски народенъ прѣдставитель: Н. Храновъ.

Поддържатъ горното прѣдложение: Ив. Г. Поповъ, В. Г. Чакъровъ, И. Теневъ, А. Г. Куловъ, Д-ръ Нейовъ, Д-ръ В. Дочевъ, Н. Ценовъ, Д. Антовъ, С. Димитровъ, С. Къойбашиевъ, М. С. Балтовъ, А. Сарж-Ивановъ, Г. Константиновъ. Н. К. Абаджиевъ, Ив. Бобевски, Н. Константиновъ, С. Касабовъ, А. Бояджийски, Ст. Калчовъ, М. Давидовъ, К. Н. Добревъ, Хр. Г. Занковъ, Д. Цанковъ, И. Георговъ, П. Г. Чорбаджиевъ, В. Станковичъ, С. Поповъ, Т. Михайловъ, В. С. Джабарски, Хр. Г. Поповъ, Л. Братановъ, С. Ив. Казанджиевъ, В. х. Теневъ, П. Табаковъ,

А. Арсениевъ, В. Кънчовъ, Ст. Т. Войковъ, Д-ръ Л. Дагоровъ, Г. Чолаковъ, Д-ръ Табурновъ, А. М. Филиповъ, В. Стефовъ, З. Митовъ, Д. Т. Барзовъ, Г. Байновъ, Д. Маневъ, Н. Ненчовъ, Ив. Ст. Кирковъ, Н. И. Странски, К. Лишовански, Ал. Людскановъ, Хр. Конкилевъ, Н. Бакевъ, Д-ръ Хр. Йордановъ, В. Гьбшевъ, Гуца Георгиевъ, М. Караконовъ, Т. Щирковъ, Н. Боневъ, Н. Рухчевъ, К. х. Ячевъ, Д-ръ К. Провадалиевъ, Д. Н. Провадалиевъ, Таслаковъ, И. Д. Вълчевъ, Д. Ц. Вълчевъ, И. Бълиновъ, Л. Дуковъ, С. Ранделовъ, А. Ибишевъ, В. Недълевъ, Я. Д. Матакиевъ, Д. И. Коджабашевъ, Д-ръ П. Динчевъ, В. Митковъ, П. Кочанковъ, М. Велевъ, С. Бабаджановъ, Д. Г. Анчевъ, Н. Гимиджийски, Ив. Я. Поповъ, Хр. Ив. Поповъ, Ив. Д. Зографъ, Макавѣевъ, Ст. Ив. Стояновъ, С. Календеровъ, К. Досевъ, П. Н. Даскаловъ, М. Калъповъ, Жълтовъ, Д-ръ Т. Стаменовъ, Б. Райновъ, Ил. Стоковъ, М. Нейчовъ, и Д-ръ Т. Гудевъ.“

Самиятъ законопроектъ, състоящъ отъ 34 члена, има слѣдующето съдържание: (Чете.)

„Законопроектъ

за пенсиониране на поборниците и опълченците въ България.

Общи положения.

Чл. 1. Поборниците и опълченците се пенсионираватъ отъ държавата споредъ настоящия законъ.

Поборници и опълченци.

Чл. 2. Поборници се считатъ ония лица, които, като членове въ нѣкоя организирана въоръжена чета, сж взели участие въ сражения, имѣющи за цѣль освобождението на България, до прѣминаването на Дунава отъ рускитѣ войски, 11-й юний 1877 год., или пъкъ сж лежали затворъ, или заточение по обвинение въ политическо прѣстѣпление, по присяда, издадена до сжщата дата 11-й юний 1877 год.

Отъ участниците въ общенароднитѣ възстания, каквито сж: Старо-Загорското, Шуменското, Червено-Водското (1875 год.); Панагюрското, Копривщенското, Баташкото, Брациговското, Перущинското, Сливенското, Врачанското, Горно-Орѣховското, Габровското и Батошево—Ново-Село (1876) год., и Габровското (1862) год. — иматъ право на пенсиониране само ония, които сж взели дѣйствително участие при организирането на тия възстания и въ качеството си на възстаници сж се сражавали съ турцитѣ.

Забѣлѣжка 1. Отъ четитѣ, за които се споменува въ чл. 2-й, се признаватъ слѣдующитѣ:

1) Българската Легия въ Бѣлградъ прѣзъ 1876 год., четата на Панајота Хитовъ, Илю Марковъ, Филипъ Тотю, Христо Македонски, Капитанъ Петко Кириаковъ, Христо Ивановъ Голѣмий, Тодоръ Т. Велковъ и Иванъ Орчо-Парпуловъ войвода.

2) Четата на Хаджи Димитра Асѣновъ и Стефанъ Караджата прѣзъ 1865 и 1868 год.

3) Четата на Христа Ботевъ прѣзъ 1876 год.

4) Четата на Цанка Дюстабановъ прѣзъ 1876 год.

5) Четата на Попъ Харитона и Даскалъ Кира въ Дръновския мѣнастиръ прѣзъ 1876 год.

6) Доброволцитѣ въ сръбско-турската война прѣзъ 1876 год.

Забѣлѣжка 2. За доброволецъ се счита и всѣки онзи, който е постѣпилъ въ редоветѣ на руската, ромънската и сръбската армии, имѣющи за цѣль освобождението на България прѣзъ 1877/78 години.

Чл. 3. Опълченецъ е онзи, който прѣзъ освободителната руско-турска война 1877 и 1878 год. е участвувалъ доброволно въ българското опълчение (1—10 дружини) включително и първата конна сотня и е служилъ въ редоветѣ до расформируването му.

Чл. 4. На всѣки поборникъ и опълченецъ се дава държавна или обществена служба, съответствующа на познанията му, или каквато е по-рано занимавалъ, като се прѣдпочита прѣдъ всѣки другъ просителъ.

Цензъ отъ поборникъ и опълченецъ не се иска, ако пожелае да бѣде назначенъ на такава служба, която по-рано е занимавалъ безупречно.

Чл. 5. При отказване служба на поборникъ и опълченецъ, интересующиятъ се отнася до окръжния сждъ, който издава рѣшение за даване служба.

Чл. 6. Всѣки поборникъ и опълченецъ, ако поиска, получава държавна пенсия безъ разлика на неговото материално положение. Размѣрътъ на пенсията трѣбва да бѣде минимумъ 60 л., а максимумъ 250 л. мѣсечно, споредъ сѣмейното и обществено положение на просителя, качеството и размѣра на заслугата.

Забѣлѣжка. Поборникъ или опълченецъ, ако се пенсионира като чиновникъ, прѣкараното му врѣме въ затвора, заточението и службата му въ четитѣ и опълчението му се счита двойно.

Чл. 7. Поборникъ или опълченецъ, който е получилъ земя за обработване и пари за обзавеждане, ако желае да получава пенсия, дадената земя му се отнима и паритѣ, които е получавалъ за обзавеждане му, се одържатъ по 10% ежемѣсечно отъ пенсията до исплащането му.

Забѣлѣжка. На ония отъ поборниците и опълченците, които сж си продали даденитѣ имъ земи прѣди издаването на настоящия законъ, стойността на дадената земя се оценява отъ една специална комисия, назначена отъ окръжния управителъ, въ която влизатъ двама поборници или опълченци, и се събира по указания начинъ въ чл. 7-й.

Наслѣдване пенсията.

Чл. 8. Наслѣдниците на умрѣлия поборникъ или опълченецъ сж: майка и баща; ако пъкъ е жененъ, наследници сж: жена му и дѣцата му.

Чл. 9. Слѣдъ смъртта на поборникъ или опълченецъ, родителитѣ му получаватъ половината отъ опредѣлената му

пенсия; а само единъ отъ тѣхъ $\frac{1}{3}$. Ако ли пъкъ не сж пенсионирани, то се пенсионирватъ, ако пожелажтъ.

Чл. 10. Сама вдовица на поборникъ или опълченецъ, докато трае вдовството ѝ, получава половината отъ пенсията, която съпругътъ ѝ е получавалъ. Ако ли пъкъ такава не му е опрѣдѣлена, то тя се пенсионирва.

Чл. 11. Ако поборникъ или опълченецъ остави вдовица съ 1—3 дѣца, то тя получава цѣлата му пенсия. Въ случай, че пенсионираниятъ баща или майка се поминжтъ, и оставатъ малолѣтни дѣца, то тѣ получаватъ, ако сж до три — $\frac{3}{4}$ отъ пенсията, ако ли сж повече — цѣлата пенсия, и то до навършването на момчетата 21-та година, а момичетата до оженването имъ.

Забѣлѣжка. Ако таквото бихж слѣдвали въ нѣкое държавно училище, то пенсията имъ слѣдва до навършване наукитъ си.

Чл. 12. Ако нѣкои отъ дѣцата на поборникъ или опълченецъ — сираци — сж: слѣпи, глухонѣми, хроми или неджгави, то въ такъвъ случай всѣко едно отъ тѣхъ получава 60 л. мѣсечно до животъ, и то слѣдъ смъртѣта на родителитъ имъ.

Чл. 13. Наслѣдницитъ на безизвѣстно отсѣтствующия поборникъ или опълченецъ се пенсионирватъ, ако пожелажтъ.

Чл. 14. За наследниците пенсията почва да се счита отъ денѣтъ, въ който пенсионерътъ е прѣстаналъ да се ползува лично съгласно закона.

Чл. 15. Слѣдъ смъртѣта на пенсионера, наследниците продължаватъ да получаватъ пенсията му, докато бжде опрѣдѣлена тѣхната.

Чл. 16. Дѣцата на поборникъ или опълченецъ, които слѣдватъ въ държавнитъ училища, се освобождаватъ отъ всѣкакви такси; при това имъ се отпуща парично пособие и стипендии, обаче стипендиитъ имъ се раздаватъ по конкурсъ. Желаящитъ да постжнжтъ въ Военното училище тоже се прѣдпочитатъ прѣдъ другитъ кандидати и се освобождаватъ отъ всѣкакви такси.

Чл. 17. Ежегодно всѣко министерство отпуща по 2 стипендии за въ странство, исклучително за дѣцата (синове и дѣщери) на поборници и опълченци.

Доказателства за право на пенсия.

Поборникъ.

Чл. 18. Поборникъ, който пожелае да се пенсионира споредъ тоя законъ, длъженъ е да прѣдстави слѣдующитъ документи:

а) или свидѣтелство на началника на четата, или войводата, приподписано отъ трима негови другари отъ сжщата чета, които да удостовѣржтъ, че поборникътъ е билъ въ тѣхната чета и че е взелъ участие въ дѣйствиата;

б) или рѣшението въ оригиналъ, или прѣписъ, съ което се удостовѣржава, че е билъ осжденъ на затворъ, или заповѣдта за амнигирането му.

Ако такава нѣма — свидѣтелство подписано отъ 3 негови другари, които сж признати за поборници, съ което да се удостовѣржава, че носителътъ му е билъ въ тѣхната чета и че е взелъ участие въ подготоване на възстанието.

Ония отъ поборницитъ, които сж били въ затворъ или заточение и които не можтъ да прѣдставжтъ едно отъ горнитъ свидѣтелства, можтъ да прѣдставятъ такива отъ общинското управление, което, обаче, трѣбва да се издаде възъ основание на едно свидѣтелство, подписано най-малко отъ 8 души, честни врѣстници на поборника, въ което да е удостовѣрено, че лицето дѣйствително е затваряно, или заточвано отъ турскитъ власти за политически дѣйствия.

Чл. 19. Наслѣдницитъ на поборникъ или опълченецъ, за да докажжтъ правото си на пенсия, прѣдставятъ такива свидѣтелства, каквито прѣдвижда чл. 18-й, както и за численостѣта на сѣмейството му.

Опълченецъ.

Чл. 20. Свидѣтелство отъ дружината или отряда, въ който е служилъ, или, ако го е изгубилъ, дубликатъ отъ него, издаденъ отъ Военното Министерство, или отъ отряда.

Забѣлѣжка. Други документи за доказване правото на опълченецъ не се приематъ; исклучение се прави на българскитъ офицери, които не сж служили въ редовитъ на опълчението и които можтъ да прѣдставжтъ послуженъ списъкъ. За ония, обаче, опълченски дружини, на които архивата е унищожена, опълченци отъ такива дружини прѣдставятъ свидѣтелство подписано най-малко отъ трима свои другари отъ сжщата дружина, потвърдено отъ мѣстното опълченско дружество.

Чл. 21. Просбитъ и свидѣтелствата, съ които се иска и доказва правото на пенсия, се освобождаватъ отъ всѣкакъвъ гербовъ сборъ.

Изгубване право за пенсия.

Чл. 22. Пенсионираното лице се лишава отъ пенсията:

а) когато е осждено отъ сждилищата за измѣна на отечеството, или Кнѣза, и въобще за прѣстжпления, които влѣкжтъ слѣдъ себе си наказание, строгъ тъмниченъ затворъ, или заточение, свързано съ лишения отъ граждански или политически права;

б) когато се докаже, че за да получи пенсия, е прѣдставило фалшивъ документъ;

в) ако е съдържателъ на публиченъ домъ, или на други непристойни въ нравствено отношение заведения.

И въ тритъ тия случаи, пенсията прѣминава на наследниците му, но въ размѣръ указанъ въ чл. чл. 9, 10 и 11-й.

Чл. 23. Когато пенсионерътъ постжпи на държавна служба, прѣстава да получава пенсията си отъ деня въ

който е встъпилъ на служба. Следъ напушането на службата, той почва да получава изново пенсията си.

Общи постановления.

Чл. 24. Ония отъ поборниците или опълченците, които лъжесвидѣлствуватъ съ подписитѣ си за непоборници и неопълченци, се прѣсѣдватъ съгласно дѣйствующитѣ закони.

Чл. 25. Държавенъ или общински чиновникъ, ако издаде документъ на поборникъ или опълченецъ съ неистинско съдържание, наказва се за фалшификация.

Ако ли пъкъ издателятъ на такъвъ документъ е частно лице — прѣсѣдва се съгласно дѣйствующитѣ закони.

Чл. 26. Общинскитѣ управления държатъ точни списъци на пенсиониранитѣ поборници-опълченци, живущи въ общинитѣ имъ; и за всѣки случай, когато пенсията трѣбва да се прѣкрати, намали, или прѣхвърли на други лица, съобщаватъ на мѣстнитѣ административни власти за по-нататъшното распореджане. Сжщитѣ управления даватъ на пенсиониранитѣ лица свидѣтелство за самоличностъ, когато това е нужно.

Чл. 27. Пенсиятъ не могатъ да се залагатъ, нито да се отстъпватъ другиму. Секвестръ може да се прави само въ размѣръ на $\frac{1}{4}$ отъ пенсията.

Дадената като възнаграждение земя по никакъвъ начинъ не може да се залага, секвестира и продава за данъкъ. Но приходътъ, който тя дава, може да се секвестира въ размѣръ до $\frac{1}{4}$ часть.

Пенсиятъ на поборницитѣ и опълченцитѣ не се облагатъ съ патентово даждие.

Чл. 28. Просбитѣ за пенсии, придружени съ документи, се подаватъ на Министерството на Финанситѣ (пенсионното отдѣление).

Чл. 29. Отпущане и прѣкрятване на пенсиятъ и даване земя (Чл. 7-й) става съ Княжески указъ, по вѣдомството на Министерството на Финанситѣ, възъ основа рѣшението на една пенсионна комисия, която се назначава отъ Министерския Съвѣтъ и която се състои отъ единъ опълченецъ и отъ единъ поборникъ, указани отъ централното поборническо-опълченско дружество и трима членове отъ пенсионния съвѣтъ, дѣйствующъ по силата на Закона за пенсиятъ на чиновницитѣ и учителитѣ.

Чл. 30. Рѣшенията на пенсионния съвѣтъ могатъ да се обжалватъ прѣдъ сждилищата въ три мѣсеченъ срокъ, отъ дена въ който е съобщено на заинтересованото лице. Дѣлата отъ подобенъ характеръ се разглеждатъ въ надлежнитѣ сждилища по съратено гражданско сждопроизводство. Всичкитѣ книжа и прѣписи по тѣхъ се освобождаватъ отъ всѣкакви мита и гербовъ сборъ.

Чл. 31. Пенсията се плаща ежемѣсечно отъ опова държавно ковчезничество, което избере пенсиониранитѣ поборникъ или опълченецъ.

Чл. 32. Всички ония лица, било жени, или мъже, които до 11-й юний 1877 год. сж принесли дѣйствително морална или материална заслуга по освобождението на България и нѣматъ право на възнаграждения по тоя законъ, могатъ да се обрнжтъ къмъ Народното Събрание за да ги възнагради.

Чл. 33. Всички досега отпущнати пенсии по закона отъ 1880 год. си оставатъ въ сила. За тая цѣль ще стане ревизия отъ една петочлена комисия, назначена отъ Министерския Съвѣтъ, състояща отъ единъ поборникъ и отъ единъ опълченецъ, избрани отъ централното поборническо-опълченско дружество и трима членове отъ пенсионния съвѣтъ. Въ случай че се открие нѣкаква нередовностъ, пенсията се отнема по рѣшението на пенсионния съвѣтъ; обаче, това рѣшение подлежи на обжалване прѣдъ окръжнитѣ сждилища.

Чл. 34. Законътъ за подобруние положението на поборницитѣ и опълченцитѣ отъ 1880 год. и допълнението му отъ 15-й декемврий 1892 год., както и законитѣ до 1896 год. и другитѣ наредби и постановления, издадени до сега, които засѣгатъ въпроситѣ, уреждани отъ настоящия законъ, се отминаятъ“.

Петко Каравеловъ: Г-да прѣдставители! Ако има нѣщо, което да прави впечатление много неприятно за нашето народно прѣдставителство, то сж частнитѣ прѣдложения, именно ония, които частно се подписватъ отъ всички почти депутати, безъ разлика на партия, и безъ много-много гледане и мислене. Всички се кълнжтъ, когато дохождатъ тукъ, че ще дѣйствуватъ по съвѣсть за интереса на отечеството, а пъкъ всички подписватъ всевъзможни прѣдложения. Полезна ли е мѣрката или врѣдна, веднажъ е прѣдложена тя отъ нѣкой нашъ добъръ приятель, подписвате я. Този законопроектъ е единъ отъ тѣзи. Азъ положително не мога да разбержъ, какъ частни хора, нѣкои външни дружества, могатъ да внасятъ законопроекти въ Народното Събрание. Ще кажете, че сж го удобрили нѣкои депутати — съ три реда мотиви внася се цѣль законопроектъ и то подписанъ неизвѣстно отъ какви лица, нѣкои отъ тѣхъ даже и съмнителни. Азъ имамъ честь да заявжъ, че единиятъ отъ тѣхъ е лежалъ 10 години въ затвора като разбивачъ на каси и за кражба на часовници! Той е подпрѣдсѣдателятъ на конгреса — Никола Стѣповъ, отъ Сопотъ. Идѣте направѣте справка въ Министерството на Правосъдието и ще видите.

Друго. Азъ съмъ убѣденъ, че ако искахте строго да пазимъ Конституцията и ако съблюдавахме чл. 109-й, който прѣдвижда да се внасятъ законопроекти отъ министерствата, отъ името на правителството или отъ името на народното прѣдставителство и да се нишжтъ отъ тѣхъ, нѣмаше да се внесе този законопроектъ. Въ него има такива тенденции, за които никой отъ прѣдставителитѣ нѣма да се съгласи да ги приеме. И азъ съмъ убѣденъ, че ако го внесете въ комисията — азъ съмъ на мнѣние да се не внася — но ако се внесе, казвамъ, той трѣбва да се измѣни отъ първия до послѣдния редъ. Тамъ нищо нѣма здравомисляще. Всичко,

което се гони, то е като че ли искаме да образуваме единъ видъ дворянство и болярство. Азъ ще ви кажж, че подиръ Сливница никой отдѣленъ класъ хора нѣма право да каже, че е спасилъ България, защото българското население прѣзъ врѣме на войната се бори цѣло. Въ врѣме на войната се борихж всички и нѣма защо да създаваме отдѣлни съсловия, че тѣ спасили България. Да нѣма вече хора да дохождатъ при всѣка сесия да искатъ постоянно нови пенсии. Въ 1880 год. се направи Законъ за поборницитѣ. Азъ съмъ го направилъ. Направи се такъвъ законъ прѣзъ 1888 год. или 1892 год., при Стамболова, прави се и прѣзъ 1896 год. и сега пакъ се внася законопроектъ. Азъ нѣмамъ нищо противъ това; може би мнозина отъ тия опълченци да не сж се ползували отъ онова, което трѣбваше да се ползуватъ, но нека го внесе министерството или нека се внесе отъ народното прѣдставителство, да е отъ него изработенъ; въ такъвъ случай готовъ съмъ да гласувамъ за него, но не отъ улицата да се внася. За мене този законопроектъ е отъ улицата. Казватъ, че вториотъ конгресъ на опълченцитѣ и поборницитѣ го е рѣшилъ. Може да е рѣшилъ, но законопроектъ е отъ улицата. Той може да има голѣмо значение, но вѣнка; ние, обаче, сме прѣдставители, и като такива ние трѣбва да пишемъ законитѣ. Намъ не ни трѣбва патрапенъ законопроектъ. Ако тѣ днесъ внасятъ така патрапенъ единъ законопроектъ, утрѣ възможно е да поискатъ унтеръ-офицеритѣ, фелдфебелитѣ, сливнишкитѣ герои и т. н. да го направжтѣ. Азъ съмъ положително противъ законопроекта, азъ искамъ даже и да се не внася. Който иска да каже, че законопроектъ е добъръ, нека го прочете. Азъ съмъ увѣренъ, че и ония, които сж го подписали, не сж го прочели или сж го прочели невнимателно. Едно врѣме въ текста имаше казано, че всѣка година се пращатъ задъ граница двѣ момчета или двѣ момичета за висше образование. Съ това не може да се обвързваме — да даваме стипендия обязательно. Това ще отиде до третото поколение, ще има пенсии до смъртъта на унуцитѣ. Всички искатъ пенсии.

Прѣди говорихме за отговорностъ. Когато говоримъ, трѣбва да говоримъ открито и да се не плашимъ. Азъ именно не се плашж и казвамъ, че подиръ Сливница, никой не може да има претенция, че само той е ратувалъ за свободата на България. Помогнали сж и поборницитѣ — благодаримъ имъ за това, назначили сме ги на служба. Но постоянно да се явяватъ съ нови искания, това е недостойно нито за тѣхъ, нито за насъ. Затова, азъ моля, ако министерството намѣри, че трѣбва да се помогне на тѣзи поборници и опълченци, да внесе само то единъ законопроектъ, което ще бжде по-разумно отъ онова, което днесъ ни се прѣдлага. Могжтъ и народнитѣ прѣдставители да го направжтѣ; да не взимаме законопроекти отъ улицитѣ. Противъ това съмъ по принципъ. Това е моето мнѣние.

Бою Лунговъ: Г-да народни прѣдставители! И азъ намирамъ, че начинътъ за внасянето на тоя законопроектъ е особенъ и, струва ми се, че по такъвъ начинъ не трѣбваше да се внася този законопроектъ въ Народното Събра-

ние; обаче, внесенъ веднажъ, ние трѣбва да се произнесемъ върху него.

На всички ни е извѣстно, че отъ цѣлъ редъ години насамъ у насъ поборницитѣ и опълченцитѣ постоянно се явяватъ да искатъ. И, споредъ мене, тѣзи хора се явяватъ съвсѣмъ нескромни, и въ такъвъ случай тѣхниятъ патриотизъмъ излиза не бескористенъ. Други хора страдатъ цѣли години наредъ и половината отъ живота си въ заданитѣ прѣкарватъ и пакъ не се явяватъ така нескромни, както нашитѣ поборници и опълченци. И азъ мисля, че за тѣхното добро име, не трѣбваше това така да става, щото тѣ винаги да искатъ отъ насъ, отъ народното прѣдставителство. Като намирамъ, че по такъвъ начинъ приисквано нѣщо съвсѣмъ не е скромно отъ страна на г. г. поборницитѣ и опълченцитѣ и че не тѣй трѣбва да се плаща патриотизмътъ, азъ, безъ да мисля, че ще направж нѣкакво прѣстѣпление, ще гласувамъ за съвършеното отхвърляне на тоя законопроектъ.

Христо Ив. Поповъ: Г-да народни прѣдставители! Не може да се откаже, че и опълченцитѣ сж играли извѣстна роль за нашето отечество и сж заслужили на него. Справедливостъта го изисква щото Народното Събрание, ако не друго, то поне да разгледа само молбата имъ и да види що искатъ. Азъ по-рано отъ васъ ще се произнесж, че ако тия г. г. поборници и опълченци искатъ нѣща, които не сж справедливи, и азъ ще гласувамъ заедно съ васъ противъ. (Петко Каравеловъ: Като прошение да върви, съгласенъ съмъ!) Но не може да се откаже че една молба, за която цѣлъ конгресъ се е занималъ и желае...

Иванъ Бобевски: Г-нъ Каравеловъ, Вие трѣбва да помните князогонството!

Прѣдседателствующий Иовъ Титоровъ: Моля, оставте се отъ тия расправи!

Петко Каравеловъ: Какво казахте, г-нъ Бобевски? Не ви чуохъ. — Азъ прѣди Васъ бѣхъ въ Сърбия!

Христо Ив. Поповъ: Да се разгледа. Нѣкои нѣща ще отхвърлимъ, а ония, които сж справедливи, ще ги приемемъ. Защото никой не може да откаже, разбира се, па и азъ самъ ще се съгласж, че има хора, които прѣдъ видъ на това, че и тѣ се намиратъ между опълченцитѣ, експлоатиратъ съ това — има такива хора; но не може да се откаже, че е имало и хора — още хората сж живи — които дѣйствително сж били храбри и сж указали извѣстна заслуга на нашето отечество. Сега, почитайте се: на тия хора, които сж указали такава услуга, заслужва ли да имъ бжде отказано, ако сж здрави и читави, или пъкъ на тия, които сж поврѣдени, или които отъ днесъ нататъкъ ще се поврѣджтѣ, трѣбва ли да имъ се помогне? Този е въпросътъ, който ще разрешаваме по принципъ. Азъ виждамъ, че въ този законопроектъ има нѣща, за които не може да се гласува, но виждате, че има и нѣща, които ще трѣбва да приемемъ. Ето защо, намѣсто сега да говоримъ, и да оскърбяваме цѣлото опълчение, най-хубаво е, когато разглеждаме въпроса, да се ржководимъ отъ принципа: всѣки, който е за-

служилъ на отечеството, да му се помогне когато е въ мизерия. А именно, ако той се е повърдилъ тамъ и дѣцата му не може да се прѣхранватъ отъ него или пъкъ — даже азъ ще да отидж дотамъ — ако се повърди сега, остарѣе и остане въ мизерно положение, нѣма възможность да живѣе, азъ мисля, че всѣки единъ отъ насъ ще му подаде ржка. Но когато е въпросътъ, както е прѣдвидено тукъ въ единъ членъ, че на всички опълченци здрави и читави, които може да се борятъ въ икономическата борба, трѣбвало да се дава, по този въпросъ, разбира се, може да се произнесемъ, слѣдѣ като изслушаме прѣдставителитѣ на Българския народъ. Азъ никога нѣма да гласувамъ, щото здрави хора да взиматъ пенсия, никога, но за всички тия, които сж въ мизерно положение ще гласувамъ. Затуй, азъ ще молжъ сега, понеже е неумѣстно да влизаме въ подробни разисквания, по принципъ да го приемемъ.

Не съмъ съгласенъ съ уважаемия г. Каравеловъ, който каза, че конгресътъ го е приелъ и не знажъ какво. Конгресътъ е разсѣждавалъ, когато хората, събрани тамъ, сж искали не прѣмѣнно да заинтересуватъ обществото, да заинтересуватъ народното прѣдставителство. И докогато имате прѣдставители, които сж го подписали, не можете да говорите, че конгресътъ го е внесълъ. Внесли сж го ония, които иматъ инициативата и на които числото е достатъчно. (Петко Каравеловъ: Санкционирайте това, което сж внесли!) Тѣ сж го внесли и затова туй, което се говори, че външни лица сж го внесли, азъ мисля, че не е право. Затуй, азъ съмъ за приемаето по принципъ на тоя законопроектъ и да се испрати на комисията да го прѣработи. Съгласенъ съмъ, че има много нѣща, които трѣбва да се поправятъ.

Петко В. Таслаковъ: Г-да народни прѣдставители! Единъ народъ, който не знае да възнаграждава своитѣ патриоти, своитѣ велики хора, хората, които сж направили какво-годѣ било за неговото освобождение политическо, или за неговото възраждане духовно, този народъ, казвамъ, тая нация не може съ право да претендира, че може да съставлява една политическа единица съ достоинство. Ето защо, азъ мисля, че когато ще говоримъ за такива въпроси, трѣбва да се отнасяме съ особено внимание. Всички вие помните, или мнозина отъ васъ помнятъ, а азъ пъкъ знажъ отъ историята, че Българскиятъ народъ се е намиралъ въ едни тежки врѣмена. Намѣрили сж се хора отъ тоя народъ, които сж жертвували своето благосъстояние, напуснали бащинитѣ си огнища и тръгнали да се скитатъ немилни-недраги по горитѣ за да направятъ това, което бихж могли да направятъ, споредъ тѣхния умъ, за да достигнатъ едно какво-годѣ подобрѣние на поробеното си отечество. Ще кажатъ мнозина, че тия българи патриоти не можахж да направятъ това, което трѣбваше да направятъ за освобождението на България, и че други трѣбваше да дойджтъ да го направятъ. Но азъ ще възразжъ, че дотогава, до когато дѣтето не заплаче, майката не му дава да суче, че дотогава, докогато не се явихж въ България хора, които да докажатъ,

че въ Българския народъ се е явилъ духътъ на свободата, то увѣрявамъ ви, че дотогава никой въ Европа нѣмаше да се интересува за тоя народъ; дотогава, докато не се намѣрихж хора, които накаралж турцитѣ да нахвърлятъ българитѣ въ запованитѣ, да обесчестяватъ момитѣ и женитѣ на българитѣ, дотогава, казвамъ, положително нѣмаше нито Европа, нито Русия да се интересува за Българския народъ.

Ето защо, азъ повтарямъ да кажжъ, че къмъ тия граждани, които сж се отнесли така патриотически къмъ своя народъ, трѣбва да погледнемъ съ особено внимание; трѣбва да ги възнаградимъ и да признаемъ и въобще да направимъ така, щото да покажемъ, че и пие умѣемъ да цѣнимъ заслугитѣ на нашитѣ патриоти.

Другъ е въпросътъ тукъ, ако се говори за непарламентарния редъ относително внисането на това прѣдложение. Азъ даже скърбжъ много, че сега можахъ да се научжъ, че таква едно велико и почтено дѣло е могло да се намѣрва въ ржцѣтѣ на единъ прѣстжпникъ, осжденъ на 10 години за позорно прѣстжпление. Това е за голѣмо съжаление и трѣбва да го съжалимъ всички. Трѣбваше тия, които сж поставили на таква високо мѣсто единъ свой другаръ, да знаехж това по-добрѣ и да не го поставяхж тамъ, защото съ това тѣ компрометиратъ своето дѣло. (Иванъ Бобевски: Не е това лице — съвършено друго лице е! Г-нъ Каравеловъ се лъже!) Ето защо, тѣ трѣбва сега да вземжтъ актъ отъ това, което се казва въ Народното Събрание, и другъ пъкъ да се пажтъ отъ таква нѣщо. Не ще рѣче, г-да прѣдставители, че ако азъ съмъ поборникъ, можж да бждж разбойникъ, можж да бждж хайдукъ, да бждж бесчестникъ, и пакъ да карамъ Българския народъ да ми бжде признателенъ. Докогато азъ не докажж съ своето поведение, че не само тогазъ съмъ билъ поборникъ, съмъ билъ патриотъ, но че и сега съмъ патриотъ, дотогазъ азъ нѣмамъ право и не можж да искамъ признателность отъ своитѣ граждани.

Сега да дойдемъ на въпроса. Внася се законопроектъ за подобрѣние сждбата на поборника. Азъ ще се съгласжъ съ г. Каравелова, че за тѣхъ, за поборницитѣ, е направено много. Давало имъ се е земя, прѣдпочитали сж се за служба, пенсии имъ сж давани; но ще ви припомнимъ, г-да прѣдставители, че твърдѣ несправедливо, твърдѣ небрѣжно сж се отнасяли всички наши прѣдставители, всички наши министерства и даже народнитѣ събрания, и по нѣкога, трѣбва да признаемъ, пристрастно сж били раздавани много помощи, много пенсий, много земи, много служби на поборницитѣ. Ще ви посочжъ единъ примѣръ, който азъ лично съмъ видѣлъ. Нѣкой си Димитъръ Николовъ, родомъ отъ Търново, поборникъ отъ четата на Ботева, послѣ билъ въ редоветѣ на рускитѣ войски въ българското опълчение, билъ се е за свободата на България и когато се обяви сѣрбско-българската война, той не се почуди много да вземе пушката и безъ колебание пакъ да отиде на границата да се бие съ сѣрбитѣ, а бѣше му дадено — какво? — само една служба полицейски стражаръ. По една или друга причина той се повърди; пропи се и околийското управление не можа да го тѣрпи и го уволни. Но знаете ли какво стана съ него

слѣдъ уволнението му? Никой не се погрижи за неговата сѣдба. Той бѣше принуденъ да умре въ крайна мизерия. Намѣрихъ се хора и го направихъ свинаръ въ Троянъ. Това азъ го казвамъ съ особена горестъ, че се намѣрихъ хора, които, така да се каже, свършено — да не употребѣжъ нѣкоя по-лоша дума — съ голѣма небрѣжностъ се отнесохъ къмъ хора, които сж се били за свободата ни. И той, въ качеството си на свинаръ, отъ горестъ умрѣ; и оставилъ е днесъ една вдовица съ двѣ дѣца сирачета, които ходѣтъ да плачѣтъ по портитѣ на хората въ Троянъ, за да се нахранѣтъ. Искамъ съ това да констатирамъ факта, че ако и за поборниците да се е правило много, не е било справедливо: дадено е на едни много, а на други нищо. И не сме ние, които трѣбва да гледаме прѣзъ прѣсти на тия хора, а трѣбва да отдадемъ всекому това, което прилича. Тукъ тѣ не сж длѣжни да идватъ прѣдъ насъ да искатъ милостъ; тѣ трѣбва само да ни подсѣтътъ, а ние да ги възнаградимъ, за да останемъ признателни къмъ тѣхъ. Ето защо, безъ да гледамъ по какъвъ начинъ е внесенъ този законопроектъ, безъ да влизамъ въ подробности, че има между тѣхъ, въ редоветѣ имъ, нѣкои хора прѣстѣпници, азъ ще се произнесъ по принципъ за тоя законопроектъ и ще пожелажъ, когато ще се испрати въ комисията, да се разгледа много основателно, да се види, дали въ редоветѣ на пенсиониранитѣ не влизатъ и такива поборници затова само, че сж дали нѣкога едно кафе на Левски, и той послѣ имъ казалъ, че билъ Левски, и се обявяватъ сега за поборници, като имъ подпихатъ 10 души. (Иванъ Бобевски: Именно това искаме, г-нѣ Таслаковъ!) Това не трѣбва да става. Трѣбва да се изберѣтъ тия хора, които сж участвували въ нѣкоя отъ четитѣ, които сж минали отъ Влашко или отъ Сърбия да се биѣтъ въоръжени съ турцитѣ, или сж пострадали въ пропагандата, като сж имъ взели турцитѣ всичкитѣ имоти и слѣдъ това сж ги испратили въ занданитѣ, измрѣли тамъ и велѣдствие на това нѣкои сж оставили своитѣ сѣмейства нещастни; само въ такъвъ случай и на такива хора трѣбва да дадемъ заслуженото. Да се пазимъ строго да не дадемъ на хора незаслуживши; защото съ това не само ще отидемъ да прѣскаме българскитѣ пари, но много ще компрометираме самото народно дѣло.

Казватъ мнозина, че въ България се даватъ пенсии по амбиция, по капризъ, ако щете. Ето защо, азъ настоявамъ, когато се разглежда този законопроектъ, да се повикатъ много свѣдуци хора, да се прѣрови архивата въ министерството, да се види въ пенсионното отдѣление, кои получаватъ и за какво, и ако има нѣкои да получаватъ пенсия несправедливо, да имъ се отнеме, а на тия, на които не е дадена, или недостатъчно е дадена, да имъ се даде заслужената пенсия. Тия пѣкъ, които сж богати, да се повикатъ и попитатъ: искатъ ли нѣщо да имъ се даде, да се възнаградѣтъ, или не. Азъ намирамъ и вѣрвамъ, че тия, които не искатъ нищо отъ държавата, тѣзи, които сж истински патриоти, тѣ ще го заявѣтъ съ открито чело; всеки единъ такъвъ ще каже: г-да, азъ не желажъ да ми давате нищо, (Боню Лунговъ: Лѣжешъ се!) затова, защото

имамъ, защото отъ патриотически чувства и побуждения съмъ служилъ на народа си. Пакъ повтарямъ, законопроектътъ да се испрати и тѣтателно да се изучи въ комисията, да участвуватъ всички министри, пѣлата пенсионна комисия, да присѣтствуватъ свѣдуци хора, да изучѣтъ всичко, да го прѣработѣтъ както трѣбва, тѣтателно и редовно да се провѣри всичко, да пѣма никаква несправедливостъ, всичко да бжде редовно, и само тогазъ ние ще изпълнимъ своя дългъ къмъ тия поборници, както бихъ го изпълнили всички народи.

Александъръ Людскановъ: (Отъ трибуната.) Г-да народни прѣдставители! Въпросътъ за опѣлченитѣ и поборниците е толкова деликатенъ — деликатенъ отъ наша страна спрѣмо тѣхъ — щото азъ не мислѣхъ, че ще станѣтъ разисквания, а вѣрвахъ, че ще приемемъ единодушно законопроекта, ще го прѣпратимъ въ комисията и на второто му четене или въ комисията ще искажемъ нашитѣ възгледи, за да може той да се попълни, понеже, като всеко творение човѣшко, а още повече само на поборниците и опѣлченитѣ, не посветени на такава дѣятелностъ, впрочемъ и непретендирующи на особени знания, ще да има грѣшки. За съжаление, обаче, още тукъ се повдигна въпросъ противъ тоя законопроектъ и отъ формална страна, и по сжществото му. Отъ формална страна се наблѣгнѣ отъ почитаемия г. Каравеловъ; отъ г. Лунгова се каза нѣщо и по сжществото. Като приподписавшъ това прѣдложение, считамъ за свой дългъ да го защитѣжъ, толковъ повече, че се касае до лица, до поборници и опѣлченци, които не сж тукъ. Г-нѣ Ненко Храновъ е, наистина, между насъ, но не знажъ дали ще се яви послѣ мене оттукъ да защитава своето прѣдложение, което, като съмъ приподписалъ, считамъ себѣ си за длѣженъ да изпълнѣж този приятенъ дългъ.

Вѣрно е твърдението на г. Каравелова, какво лоша е практиката, заведена у насъ, гдѣто законодателството става по частна инициатива. Не отдавна ми се случи за този въпросъ да направѣ една малка справка, какъ става въ другитѣ страни, а особено въ Англия, понеже намъ се показва на онова, което ставало въ другитѣ конституционни страни. Въ Английския парламентъ има правилникъ отъ 1816 год., който и досега е въ сила, въ който се казва, че всеко прѣдложение, всеки въпросъ, който засѣга финанситѣ, не може да бжде прѣдставенъ въ парламента на разискване, безъ съгласието на Министра на Финанситѣ. Тѣй би трѣбовало да бжде и у насъ; въ сжщностъ, тѣй би трѣбовало да бжде въ всека конституционна страна, която иска да има правиленъ бюджетъ и нормално икономическо и финансово развитие. За съжаление, обаче, у насъ до днесъ така не е ставало и жалко ще бжде, ако би ние сега именно по случай законопроекта за пенситѣ на поборниците и опѣлченитѣ и само за него ще поискаме да въведемъ нова практика, ще изискваме формалности, които досега спрѣмо никого и по отношение на никакви прѣдложения не сж бивали спазени. Азъ бихъ желалъ и ще бждж първиятъ да поддържж г. Министра на Финанситѣ, ако той би ималъ добрината да

стане да обясни, прѣди да се впуснемъ въ всеѣкакви по-нататѣшни разисквания, и ни каже: съгласенъ ли е или не по принципъ съ този законопроектъ. Нѣщо повече. Имайки честѣта да бѣдъ поканенъ отъ нѣкои опълченски дружества изъ провинцията, азъ взехъ участие въ прѣдварителнитѣ съвѣщанія по настоящия законопроектъ и бѣхъ първиятъ, който съвѣтвахъ, прѣди да постѣпни това прѣдложение въ Народното Събрание, инициаторитѣ му да се обърнатъ къмъ надлежния министъръ и да поискатъ прѣдварителното съгласие на почитаемото правителство. И това бѣ твърдѣ основателно: ако почитаемиятъ Министъръ на Финанситѣ не се съгласи по принципъ съ прѣдложението и не вземе присърце законопроекта, послѣдниятъ нѣма да види бѣлъ свѣтъ — той ще умре въ комисията. Нѣщо повече: ако почитаемиятъ Министъръ на Финанситѣ излѣзе и каже, че той нѣма срѣдства за да удовлетвори тѣзи, които споредъ насъ иматъ право, на народно възнаграждение, то законътъ пакъ нѣма да постигне своята цѣль. За съжаление, всички ходения и постѣпки прѣдъ правителството въобще и прѣдъ г. Министра на Финанситѣ въ частностъ не се увѣчахъ съ успѣхъ, какъвто желяехъ инициаторитѣ. Ето защо, може би, и не до тамъ правилно отъ формална страна е постѣпилъ този законопроектъ тукъ сега. Фактътъ, че 94 души наши другари сж принодписали това прѣдложение, че тия народни прѣдставители принадлежатъ на всички партии, мнозина отъ които сж го подписали, може би, на довѣрие и даже безъ да го четжтъ, доказва, че всички се въодушевяваме отъ най-голѣмо желание да направимъ нѣщо за тия, които заслужватъ дѣйствително народната помощ. Ако у насъ не сжществуваше хаосъ въ законодателството — азъ не казвамъ голѣма дума — ако по въпроса за пенситѣ не царуваше хаосъ въ нашитѣ законоположения, ние не щѣхме да имаме нито днешнитѣ разисквания, нито неправдитѣ, които досега сж извършени спрѣмо поборницитѣ и опълченцитѣ. Да пояснѣж моята идея. Азъ разбирамъ, че въ една уредена държава, когато въпросътъ се касае за пенсии, инициативата трѣбва да излиза отъ правителството; законопроектътъ, освѣнъ гдѣто трѣбва да бѣде неговъ, но и да исчерпва въпросътъ въ всеѣко отношение и въ всеѣко направление, ако можъ така да кажъ. Ние имаме пенсии военни, имаме пенсии за чиновницитѣ и учителитѣ по гражданското вѣдомство, имаме и пенсии за поборницитѣ и опълченцитѣ. Вземѣте нашитѣ закони по тия материи и вие ще видите, че всичкитѣ сж измѣнявани и допѣлнявани безъ система и едни общи рѣководящи принципи. Ние нѣмаме единство въ законодателството. Най-справедливо въ случая бѣше да се излѣзе съ единъ общъ законопроектъ. Отдѣвѣ нѣмахъ честѣта да говорѣж по въпроса пакъ за пенсии, но по друго вѣдомство. Моята идея е, че би трѣбвало да се издаде единъ общъ законъ за пенситѣ, който да нормира и гражданскитѣ и военнитѣ, както и опълченскитѣ и поборническитѣ пенсии, и който да се турпе на солидна основа. Ако се приеме по принципъ — разбира се, нѣкои можтъ да иматъ други възгледи — какво въ тая държава трѣбва да има пенсии, тогава трѣбва да се положи едно общо начало въ

законодателството по този въпросъ: първиятъ отдѣлъ да бѣдѣтъ гражданскитѣ, вториятъ — военнитѣ и третиятъ — исключителнитѣ пенсии, каквито сж въ случая ония, за които говоримъ. Но това не стана. Ако е така, ако поборницитѣ и опълченцитѣ, за които несправедливо се твърдѣше отдѣвѣ, че били най-облагодѣтелствувани, ако, казвамъ, дѣйствително тѣ сж били онеправдани и, по тѣхнитѣ възгледи, доста силно онеправдани, защо тѣ да не търсѣтъ правото си? Ако ние ги забравиме, ако ние не помисляме за единъ нашъ дългъ спрѣмо извѣстна заслужила частъ отъ нашето общество, развѣ е грѣхъ за тѣзи труженци, които сж достигнали до просешка тояга да похлопватъ тукъ? Никакъ не. А че това е така, една минута ще ви забавѣж.

Въ качеството ми на адвокатъ ималъ съмъ да защищавамъ не едно ами много дѣла на поборници и опълченци и съмъ ималъ случай да изучъ законодателството по въпроса. Невѣрно е твърдѣнието, че опълченцитѣ и поборницитѣ били добрѣ възнаградени. Вземѣте всичкитѣ законоположения отъ 1892 до 1896 год. и ще се убѣдите, че тѣмъ противното е било съ тия заслужили лица. Какво имъ е било давано? Отъ начало имъ се давахъ по извѣстно число декари земя и по 300 л. за обзаведение. Въ даването на земята ставахъ твърдѣ голѣми несправедливости: единъ човѣкъ, който напримѣръ живѣе въ София, даваше му се земя Богъ знае каква и кой знае кждѣ: въ едно село едно парче отъ нѣколко декара, въ друго село, друго парче и така нататѣкъ. Тѣй щото, подарения нито можеше да я обработка, нито можеше нѣщо да си послужи съ тия 300 л. за обзаведение, а ги исхарчваше за свои нужди, каквито имаше много належачи. И това бѣше единственото възнаграждение. (Цвѣтко В. Та-слаковъ: Освѣнъ това даваше имъ се най-долна земя, а по нѣкога и спорни имоти!) Да, даваше имъ се земя, която за търне не струваше, защото и такива не ражда, отъ финансовитѣ власти може би отъ злонамѣреностъ противъ извѣстни лица, които иматъ право за възнаграждение. Послѣднитѣ, като възнаградени съ най-лоша и най-неплодородна земя, никога не сж опитвали да я обработватъ. И когато настана новото законоположение, тогава се явихъ тѣзи хора и казахъ: дадохте ни земя, но вземѣте си я, защото едни отъ насъ не знажтъ да сѣжтъ, а други не можтъ да я обработватъ; дайте ни нѣщо по-полезно. Тогава какво имъ се даде? Даде имъ се по 30—40 л. и най-много до 90 л. Въобще пенситѣ, давани на поборницитѣ и опълченцитѣ по новия законъ, по размѣра си, срѣдно сж отъ 30—40 л. мѣсечно и само при голѣмо сѣмейство надминаватъ този размѣръ. При това положение на работата, може ли да се говори, че тия труженци сж били добрѣ възнаградени, че нѣмали право да претендиратъ? Азъ заявявамъ, че тѣ иматъ право на нашата благодарностъ. Всички страни, които се почитатъ и които искатъ да живѣжтъ като добрѣ уредени държави, не оставятъ своитѣ заслужили хора да мржтъ по улицитѣ. Азъ ще ви покажъ единъ примѣръ, който наистина е другата крайностъ на въпроса.

Съединенитѣ Щати въ Америка сега плащатъ за пенсии на сѣмействата на хора заслужили на отечеството още отъ войната за освобождението, числото на които по разни партийни съображения е прѣувеличено около 520 милиона лева. Тамъ има хора, които сега получаватъ пенсия още отъ освобождението на Съединенитѣ Щати и междуособнитѣ войни прѣвъ 1864 год., които сега, може би, не сж живи. Сравняватъ, че Съединенитѣ Щати въ Америка плащатъ толкова за пенсии, колкото Франция, най-милитарната страна въ Европа, харчи за своята войска. Това, разбира се, е една крайностъ, до която не съвѣтвамъ никога да се отиде, но привеждамъ факти отъ страни, които нѣматъ милитаризъмъ, но цѣнитъ заслугитѣ на своитѣ хора. И защо правятъ това? Защото знайтъ, че утрѣ, ако стане пужда да ацелиратъ къмъ патриотизма на своитѣ хора, ще се намѣрять такива, които да ѝ помогнатъ. И войната въ Куба е безспорно доказателство за това. Азъ нѣма да ви цитирамъ повече примѣри.

Да дойдемъ сега до нашитѣ опълченци. Г-да народни прѣдставители! Ако бѣхме по-справедливи, ако при назначаването на хора на разни служби ние прѣдпочитаме опълченцитѣ и поборницитѣ, както всички, които правятъ законитѣ, прѣдвиздатъ това, както въ всички закони изрично стои това, бждете увѣрени, че никога нѣмаше да дойдемъ до това положение и никога нѣмаше да бжде внесень този законопроектъ тукъ. (Гласове отъ лѣвицата: Вѣрно! — Христо Копкилевъ: То е най-голѣмата грѣшка!) Защото, който има осигурено горѣ-долу едно положение въ обществото, една служба, той нѣма никога да дойде да подложи ржка. А тѣзи хора, кой каквото ще да говори, сж хора, които сж показали на дѣло своя патриотизъмъ, хора, които може би да не сж много просвѣтени, но хора, въ които чувството на патриотизъмъ прѣобладава прѣди всичко. И, дѣйствително, г-да народни прѣдставители, ние сме много пѣти скжпи на трицитѣ, а евтими на брашното, както казва българинътъ. Ако ние слѣдъ освобождението, благодарение на новото положение на нашето отечество, благодарение на способнитѣ, на познанията, на извѣстни наши граждани, гарантирахме на тия чиновници съ закони, било по военното, било по гражданското вѣдомство, пенсии, и пенсии доста добри — защото у насъ имаше пенсии даже извънредно добри — ако казвамъ, погледнете, че тѣзи нови наши съграждани, че това наше помладо поколение отъ освобождението насамъ е било пощастливо да занимава и по-високи мѣста, и по-хубаво да живѣе, и по-добрѣ да се въспита и слѣдъ всичко това пакъ и да има гарантирани извѣстни пенсии, както се вижда отъ законопроектитѣ за гражданскитѣ и военни пенсии — гдѣ е основанието, на какво можемъ да се позовемъ за да откажемъ да направимъ сжщото и съ поборницитѣ и опълченцитѣ, съ хора, които заслужено претендиратъ пенсии, и то отъ съвѣтъ по-малкъ размѣръ? Тѣзи хора бѣхж посветили врѣмето си още въ турско за да ходятъ по горитѣ, да будятъ народа и да му показватъ примѣри на храбрость, на патриотизъмъ и на самопожертвование, безъ да пнатъ прѣдъ видъ, че единъ день ще бждтъ

възнаградени, защото когато тѣ ходѣхж да воюватъ въ Сърбия, въ Ромжния или по балкапитѣ никой не знаеше, че ще се освободи България и че ще пмъ се даде възнаграждение; тѣзи хора ходихж подбудени само отъ чистъ патриотизъмъ. Ето защо, твърдѣнието на г. Каравелова, че подиръ Сливница нѣмало и не могло да има вече поборници и опълченци, азъ не мож да приемж. На Сливница ние всички бѣхме длжпи да отидемъ и отидохме едни като редовни солдати, други като запасни, а трети защото цѣлото отечество се намираше въ опасностъ; друго бѣше, обаче, положението прѣди освобождението: тогава тѣзи хора оставихж и сѣмейство, и очагъ, и положение, и спокойствие, и отидохж да се жертвуватъ за нѣщо неизвѣстно. И това тѣ сторихж, защото бѣхж движени само отъ чистъ патриотизъмъ. Прѣдъ видъ на това положение на работитѣ, пита се: може ли да става въпросъ, че тѣ пѣматъ право на нашата признателностъ, на възнаграждение? Не. А това че е така, доказва се отъ факта, че досега никое Народно Събрание, когато е било сезирано съ такъвъ законопроектъ, не е отказвало да го гласува въ една или друга смисль. Ето защо, трѣбва двойно да съжалявамъ, че въ дадения случай тоя законопроектъ е постжпилъ по частна инициатива на мѣсто той да изхождаше отъ почитаемия Министъръ на Финанситѣ.

Г-да народни прѣдставители! Единственото възражение или, по-право, единствената прѣчка, която г. Министърътъ на Финанситѣ сръща въ случая за да не влѣзе съ този законъ тукъ — доколкото моитѣ лични свѣдѣния се простиратъ, понеже имахъ случай да говорж съ пѣкои отъ чиновницитѣ, които боравятъ съ този законъ — е слѣдующата: тѣ казватъ, ако ние приемемъ този законопроектъ, който вие прѣдлагате, то българската хазна ще поеме върху си единъ голѣмъ товаръ. Това, може би, да е вѣрно, па, може би, да е прѣувеличено, защото не съмъ ималъ случай нито възможностъ да го провѣрж. За мене е важенъ принципътъ. Ние трѣбва да приемемъ по принципъ и не можемъ да не приемемъ, че тѣзи хора заслужватъ възнаграждение, че досегашното законоположение по материята е недостатъчно, че то невъзнаградява достатъчно тѣзи хора. И така, г-да народни прѣдставители, да приемемъ законопроекта по принципъ, да се испрати той въ надлежната комисиия и тамъ, като чуемъ всичкитѣ възражения, ще приемемъ да се измѣнятъ всички ония негови распоредания, които се намѣрять недобри. Нѣмамъ нищо противъ това. Но да се възстава тукъ отъ формална страна, че този проектъ излизалъ отъ конгреса и да се уличава несправедливо подпрѣдсѣдателътъ Сливновъ, че билъ осжжданъ на 10 години — доколкото можахъ да съберж свѣдѣния излѣзе, че това не е вѣрно — да се възстава, казвамъ, противъ този законопроектъ, че понеже той е постжпилъ по частна инициатива тукъ, затова да се отхвърли, мислж, че ще бжде несправедливо. Ние, или, по-право, тѣзи господа, които внесохж законопроекта, като обиколихж всички мѣста отъ които зависѣше да се внесе, наравихж това като послѣдна постжпка. Повтарямъ, признавамъ, че по-правилно бѣше да се внесеше парламентарно тоя законопроектъ, по

не стапа така. Но затова не трѣбва да се спираме на формалността. Затова, ние трѣбва да приемемъ по принципъ законопроекта да го испратимъ въ комисията, която да го разгледа, защото, мислѣхъ, че наша длѣжностъ е още тая сесия да го гласуваме, и защото, ако сега не го гласуваме, той вѣроятно пакъ ще заглѣхне. Помнѣте, г-да народни прѣдставители, че тоя законопроектъ оная година пакъ е билъ внесенъ въ Народното Събрание, билъ е приетъ на първо четене и е билъ внесенъ въ комисията, но тамъ е останалъ подъ миндера, както се казва. Нека ние въ случая да не постѣпваме така; нека покажемъ, че ние умѣемъ да цѣнимъ заслугитѣ на нашитѣ съотечественици толкова повече, че поборницитѣ и опълченцитѣ — да се не страхуватъ нито чиновницитѣ отъ Финансовото Министерство, нито нѣкой отъ насъ — не сж въ такова грамадно количество, както се претендира. Отъ освобождението на България досега има 21 години; отъ тогава досега, ония които сж били тогава на 19—20 години а по-малки отъ 18 не сж могли да воюватъ — днесъ сж на около 40 години, а нѣкой има и въ по-напрѣднала възраст. Отъ сега нататкъ тѣхното число ще се намалва. Доколкото азъ знамъ, нѣма повече отъ 1.000 или най-много около 1.400 души, записани като поборници и опълченци. Но менѣ ми се струва, че въ случая може да има мнозина, които се мислѣтъ за поборници и опълченци, безъ да сж такива. Ами ние асж това гонимъ съ тоя законопроектъ; занарѣдъ искаме щото, когато ще се провѣржтъ качества на поборницитѣ и опълченцитѣ, пенсионниятъ съвѣтъ да вземе въ свой съставъ хора компетентни по въпроса — делегирани или назначени отъ надлежитѣ дружества. Тия опълченци и поборници най-добрѣ знажтъ и можтъ да испитатъ основателността на претендирующитѣ за поборници и опълченци. И тѣй, като тѣ ще иматъ гласъ въ случая, бждѣте увѣрени, че при една ревизия не само нѣма да се увеличи числото на тия, които получаватъ пенсия, но допущамъ, че е възможно да се намали. Най-послѣ, даже и ако допуснемъ, че ще се увеличи, това, не трѣбва и не може да ни спира, защото, като имаме прѣдъ видъ, че тия хора сж оставили своитѣ занятия въ турско врѣме за народа си, че отъ освобождението на България, по причина на това, че е имало по-подготвени отъ тѣхъ хора за служби, тѣ не сж могли да заемжтъ какво-годѣ положение, а най-сетнѣ, и най-главно, че ние имъ длѣжимъ известна признателностъ, менѣ ми се струва, че малко по отъ високо трѣбва да погледнемъ на формалноститѣ, а повече на сжществото на работата. Азъ мислѣхъ, че трѣбва да се приеме този законопроектъ по принципъ толкова повече както казахъ, че е вече приподписанъ отъ прѣдставителитѣ на разнитѣ партии и фракции, да го испратимъ въ комисията съ прѣпорѣка въ непродължително врѣме да го изучи, да събере всички свѣдѣния и да дойде да го внесе измѣненъ и допълненъ тукъ. Съ това ние ще покажемъ, че стоимъ на висотата на положението си, че умѣемъ да цѣнимъ патриотизма и занарѣдъ ще дадемъ примѣръ за нашето поколѣние, да види, че се възнаграждаватъ тѣхнитѣ братя, които макаръ да не сж мислили за възнаграждение, но

признателното отечество не ги оставя да мржтъ отъ гладъ по улицитѣ.

Христо Конкилевъ: (Отъ трибуната.) И азъ съмъ единъ отъ тия, които подписахъ прѣдложението за внасянето на настоящия законопроектъ тукъ, при всичко, че не бѣхъ съгласенъ съ тия, които ме канихъ да подпишж, тѣй като имъ заявихъ, че въпросиятъ законопроектъ трѣбва да се внесе отъ надлежния министъръ и че това, което се прави отъ наша страна, е нѣщо неформално. Като знаехъ това, излѣзохъ да кажж своята дума по тоя законопроектъ и нѣма да говорж много, за да злоупотрѣбж съ вашето внимание. Само това ще кажж, че съмъ приежтствувалъ тукъ, въ тая ограда, прѣди нѣколко години, когато се внесе такъвъ законопроектъ, особено за подобрѣние положението на поборницитѣ и опълченцитѣ и знамъ, че винаги е ставало врѣва, като че ли тия хора искатъ Богъ знае какво възнаграждение, Богъ знае каква пенсия, та отъ тия пенсии държавата щѣда да почувствува голѣма загуба. Миналата година, както казахъ и г. г. прѣдговорившитѣ, въ Стоилово врѣме, пакъ тоя законопроектъ се внасяше, съ който правителството длѣжеше опълченцитѣ и поборницитѣ, че ще удовлетвори просбата имъ. И, когато подписахъ това прѣдложение, въ очитѣ казахъ на тия господа, че пакъ правителството ще ви излѣже, както направи и Стоиловото правителство. Като излизахъ отъ тая точка, азъ имъ казахъ, че ако е правителството съгласно съ тоя принципъ, защо се бои да внесе самъ законопроекта по сжщия тоя каналъ, както се внасятъ законопроектитѣ, още повече когато се касае за опълченцитѣ и поборницитѣ. Именно, като исхождахъ отъ тая точка, азъ се надѣвахъ, че въ Камарата ще излѣзжтъ неприлични работи, както и излѣзохъ неприлични разисквания. Отъ министерската трибуна, макаръ да ми кажжтъ, че говорж партизански, азъ ще имъ кажж, че за гдѣто допускатъ тоя законопроектъ да влѣзе по неправиленъ пжтъ, това значи, че тѣ не се наематъ да защитжтъ едно право дѣло. Дали е право или криво, азъ ще ви докажж. Първиятъ законъ, който се внесе за подобрѣние положението на опълченцитѣ и поборницитѣ, ако се не лѣжж, бѣше въ 1880 год. Въ тоя законъ знаете какво законоположение вжтрѣ се постановяваше. Отъ тогазъ нѣколко подобни законопроекти сж внасяни, но нито единъ е постигналъ цѣльта си. Не искамъ да ви говорж за тия хора, които сж съставили тоя законопроектъ. Може би и азъ да съмъ противъ тия нѣща, противъ пжтя, по който е съставенъ, както ви казахъ и по-рано, но азъ съмъ за принципа, че веднажъ за винаги дѣйствително за тия хора трѣбва да създадемъ единъ законъ, съ който да се удовлетворижтъ и да не висжтъ тукъ, въ Камарата, и да подлагатъ ржка. Ако нѣматъ право, испждѣте ги веднажъ за винаги, отколкото да ги лѣже правителството.

Ще кажжтъ нѣкои, че, може би, отъ тѣхнитѣ заслуги, които се споменуватъ всека година, ние бездисахме. Ако по тоя пжтъ се обрѣщаме къмъ тѣхъ, значи да забравяме миналото. Ако стоимъ на тия скамейки, да не мислимъ, че така лесно сме дошли. Имало е хора, които сж работили

за нашето освобождение, именно тия хора сж, първо, поборниците и послѣ опълченцитѣ. На Сливница тѣ сж бащата и майката. Кой каквото ще да говори, но това е правото. Историята го доказва. (Иванъ Бобевски: Браво! Това е вѣрно!) Азъ, ако излѣзохъ на тая трибуна, чувствувамъ се не въ състояние да защитѣ тия хора. Разбирамъ само идеално, разбирамъ, че може да се памиратъ между тѣхъ и лоши хора, но само за тѣхъ не мож да бѣдъ противъ принципа. Защото, когато прѣзъ врѣме на войната злато падаше отъ небето, тия хора бѣхъ млади и можехъ да отворѣтъ нѣкоя кръчка и бѣхъ въ състояние пари да печелѣтъ, а не да вземѣтъ пушката въ рѣцѣ и да отидѣтъ въ балкана. Поборниците какво направихъ? Оставихъ имотъ, оставихъ всичко и отидохъ въ балкана да се лишѣтъ отъ главитѣ си. Немѣ мислѣхме, че ще бѣдемъ живи и да дойдемъ тукъ да си говоримъ такива нелѣпни нѣща? Ето защо, азъ казвамъ, че съмъ по принципъ съгласенъ да се възнаградѣтъ тия хора веднажъ за винаги. Не говорѣмъ за богатитѣ, защото дай Боже всички да сж богати, но доколкото познавамъ тия хора, тѣ сж въ много голѣма мизерия, тѣй като споредъ сегашния законъ ставахъ злоупотрѣбления. Въ едно село напр. 10 души селяни сж подписвали единъ за други, снабдявали сж се съ свидѣтелства, за че сж опълченци и по тоя начинъ сж давани пенсии не на хора опълченци, а на тѣзи, които сж дѣйствували противъ тѣхъ. Ето защо, трѣбваше да се внесе единъ законъ, за да се ограничѣтъ тия нѣща, които сж ставали досега, да не ставатъ занаярѣдъ. Заради туй, г-да прѣдставители, недѣйте въ своитѣ разисквания да говорите по-нататѣкъ и да се изказватъ думи, които не правѣтъ честъ. (Иванъ Г. Поповъ: Кой ги казва?) И азъ ще моля Народното Събрание да не говоримъ повече. (Гласове отъ дѣсницата: Каравеловъ каза такива думи!) Г-нъ Каравеловъ не каза нѣщо особено, но може да излѣзе нѣкоя, както въ бившата Камара, и да ги направи нищо и никакво. Г-нъ Каравеловъ говори въ формата, въ каквата говорѣмъ и азъ. Заради това, азъ ви моля да се приеме по принципъ тоя законопроектъ. (Иванъ Бобевски: Прѣбрѣгѣте дебатитѣ баремъ!) Никога нѣма да прѣдложѣ да се прѣкратѣтъ дебатитѣ, защото не съмъ Щирковъ. И каквито нелѣпости има въ законопроекта да се измѣнѣтъ отъ комисията и да се направи нѣщо, което да прилича.

Стефанъ Жълтовъ: Г-да народни прѣдставители! Увѣренъ бѣхъ, че Народното Събрание, безъ разлика на политически мнѣния и убѣждения, ще приеме съ аklamация тоя законопроектъ, на тия именно, които сж го подписали и внесли на наше разглеждане. Ако Българскиятъ народъ е възнаградилъ купъ свои ратници, ако Българскиятъ народъ е билъ твърдѣ щедъръ да възнагради и осигури едно сносно положение на своитѣ чиновници, както прѣди малко се каза оттукъ, не ще съмнѣние, че този народъ, въ лицето на това народно прѣдставителство въ настоящата му сесия, не може освѣнъ да възнагради и тия, които сж създали славата, които сж създали доброто име на Шипка за

нашия народъ. Азъ не допушахъ даже, че отъ лѣвицата, особено г. Каравеловъ, ще се обяви противъ, макаръ и по форма, за този законопроектъ; не допушахъ, че този прѣдставител на демократитѣ у насъ ще излѣзе да каже, че слѣдъ Сливница не признава никакви поборници и опълченци. (Петко Каравеловъ: Азъ изработихъ първия законъ!) Ако днесъ ние можемъ да се гордѣемъ съ една свобода, то трѣбва да признаемъ, че я дължимъ на великитѣ заслуги на тази именно силна мощъ, на тия именно ратници на политическото и бойното поле, на които космитѣ отъ главата сж паднали, рѣцѣтъ имъ отгѣспати и много отъ които лежѣтъ въ... (Ржкопѣскане отъ всички страни.) Можемъ ли ние да отхвърлимъ, можемъ ли ние да не искаме да подобримъ положението на тия, които сж принесли най-голѣми заслуги на Българския народъ, тогазъ, когато всички ние, т. е. които сж били малолѣтни на и възрастни, сж били скрити въ своитѣ къщи, а тѣ сж оставили своитѣ огнища, своитѣ жени, братя и сестри и сж трѣгнали по балканитъ, за да извоюватъ тази свобода, на която сега се радваме? Така щото, азъ признавамъ, че, ако ние спечелихме славата на Сливница, ние я спечелихме съ тѣхнитѣ кости и съ тѣхната кръвъ, пролѣта по полетата и балканитъ. Ето защо, г-да прѣдставители, азъ мисля, че народното прѣдставителство, най-паче правителството, на чело на което стоѣтъ испитани борци, на чело на което стоѣтъ хора, които винаги сж дѣйствували и работили за свободата на този народъ — за доказателство на това служи дългогодишната имъ борба срѣщу разнитѣ режими — убѣденъ съмъ, казвамъ, че това народно прѣдставителство и това правителство ще направѣтъ всичко възможно въ настоящата сесия, за да се удовлетвори тая скромна просба на поборниците и опълченцитѣ. Тѣ не искатъ нищо друго; искатъ само въ своя проектъ да се опрѣдѣлѣтъ лицата, които се считатъ за войводи, да имъ се даде една пенсия, зарадъ тѣхнитѣ заслуги, каквато прилича, и да се прѣдпочитатъ за чиновници, както се прѣдпочитатъ и други. По таква едно искане скромно и искане не извънъ закона, увѣренъ съмъ, че цѣлото народно прѣдставителство, безъ разлика на политически мнѣния и убѣждения, и самото правителство ще се интересуватъ и въ тази сесия ще направѣтъ непрѣмѣнно всичко това, което искатъ поборниците и опълченцитѣ. Ето защо, азъ мисля, че този законопроектъ трѣбва да се приеме по принципъ, да отиде въ надлежната комисия и въ едно скоро врѣме да се прѣдстави на нашето разглеждане.

Цвѣтко В. Таслаковъ: Можете ли ми каза, кой е борець отъ днешнитѣ министри, г-нъ Жълтовъ?

Иванъ Я. Поповъ: Между многото актове, които се извършихъ отъ Народното Събрание досега, е и този, който е сега прѣдставенъ на нашето разглеждане. Законопроектътъ, г-да прѣдставители, за подобрѣние положението на поборниците и опълченцитѣ, ако и споредъ думитѣ на единъ отъ г. г. прѣдговорившитѣ оратори да съдържа нѣкоя, може би, неточности, но менѣ ми се струва, че това още нѣма да ни даде право на насъ, народнитѣ прѣдставители,

да го оставимъ безъ внимание и разглеждане. Не е само този законопроектъ, който има своитѣ добри или лоши страни. Всѣки законопроектъ, всѣко предложение се раскритикува въ Камарата, даватъ се мнѣния къждѣ трѣбва да се направи нѣщо, къждѣ трѣбва да изхвърли нѣщо и пр. Така че, не може да ни служи това като основание да се не заинтересуваме по тоя законопроектъ.

Каза се още, че законопроектътъ не билъ внесенъ по инициативата на правителството. За насъ, г-да народни прѣдставители, е безразлично, кой е внесълъ тоя законопроектъ. Важното за насъ е материята, важното е, така да се каже, самата ядка на тази работа. Прѣдъ насъ се испречватъ едни патриоти, заслугитѣ и достойнствата на които не може да се откажатъ и отъ най-невѣжия и отъ най-неграмотния българинъ. За че това е така, азъ мимоходомъ ще споменъ тукъ нѣкои работи отъ моя животъ, които нагледно сж ме убѣдили, че и колибаринтъ даже отъ послѣдната колиба, който не знае какво е политика, и той е заговорилъ, и той е замисленъ както всички ние, народнитѣ прѣдставители, въ по-гольмата си частъ, сме замислени за този законопроектъ. Ставало е често пжти дума за пенситѣ въобще на чиновницитѣ. Да, много отъ селянитѣ сж противъ чиновническитѣ пенсии, но щомъ се зачекне въпроса за поборницитѣ и опълченцитѣ, за тия, които сж вили сабли за тая свобода, на която ние днесъ всички се наслаждаваме, веднага ви се казва, че тукъ, да, заслужва да се даде нѣщо, заслужва вече да иматъ пенсии какви годѣ, за да се каже, че ние не сме забравили тия хора. Когато казватъ, турцитѣ колѣхж и бѣсѣхж, когато нашитѣ майки се бесчестѣхж и когато дѣте въ майка бѣше проищѣло, тогазъ тия хора зарѣзахж колибитѣ си, тогазъ тѣ сж риектъ, че ще изгубятъ живота си, минахж границата, нѣкои въ Ромъния, други въ Сърбия, а нѣкои пѣкъ остапахж тукъ съ пушки на рамо и отидохж да се скитатъ по планинитѣ, за да докажатъ, че тѣ вече не могатъ да тѣрпятъ робството, а искатъ да хвърлятъ тоя робски хомотъ и да станатъ свободенъ народъ.

Та, г-да народни прѣдставители, въпросътъ, който ни прѣдстои на разглеждане и разрѣшение тукъ, е въпросъ, тѣй да се каже, отъ обществена важность: цѣлъ народъ е заинтересуванъ съ този въпросъ. Нека не се стрѣкатъ, нека не се плашатъ ония тѣсногърди, ако смѣж да се изразж така, които, не знаж подъ какви мотиви, се въоржаватъ противъ текста на този законопроектъ, като казватъ, че той билъ нецѣленъ, че този законопроектъ отъ улицата билъ внесенъ и че не знаж още какво, съ една рѣчь не трѣбвало да се разглежда. Менѣ ми се струва, че такива хора въобще ще да извикатъ заслужени упреци отъ всички ни.

Каза ни се, така сжщо, че слѣдъ освобождението на България, съ испъкването, съ лъяването на лица на Сливница, трѣбва да се забрави всичко, че ние трѣбва да хвърлимъ едно було, едно покривало на миналото и да забравимъ вече всѣкакви поборници и опълченци. Азъ, г-да народни прѣдставители, мислѣж, че много се мамятъ, много

се лѣжатъ тия, които мислятъ така, защото нѣмаше да има Сливница, ако нѣмаше Шишка; защото, ако нѣмаше тий патриоти хора да се скитатъ по замръзляцитѣ, да измръзватъ отъ студъ по балканитѣ, нѣмаше да има впоследствие Сливница и отъ това, което виждаме сега, нѣмаше да има нищо. Та азъ ще кажж, че този въпросъ, който толкова пжти е зачекванъ отъ Камарата и, така или иначе, не му се е дало окончателно разрѣшение и въобще не е разрѣшено удовлетворително, трѣбва и сега прѣдстои, г-да народни прѣдставители, ние да обърнемъ внимание на него и не-прѣмѣнно, веднажъ за винаги, по моето крайно убѣждение, да му туримъ край, да го уредимъ, защото иначе би значило да погледнемъ съ неблагодарность на тия достойни патриоти, отъ които само нѣкои сж останали още живи. Вамъ ви се каза още отъ нѣкои — мислѣж отъ г. Людсвапова — че въ Съединенитѣ Штати 500.000.000 л. се давали за поборници и опълченци, за тия именно, които сж заслужили. У насъ ние нѣма да направимъ нѣщо повече освѣнъ да дадемъ 1—2 милиона лева. На вадали и толкова ще отидатъ, защото тия опълченци, които сж останали отъ онова врѣме, измиратъ и, може би, слѣдъ 20 години ще измрѣтъ всички, а слѣдъ 40 години ще се заличатъ всички тия пенсии съвършено.

Азъ мислѣж, г-да народни прѣдставители, че този въпросъ е толкова ясенъ за всички ни, за да нѣма нужда да се внушава на всѣкиго отдѣлно отъ насъ, че трѣбва да стане съ въпроса за опълченцитѣ и поборницитѣ тѣй или иначе. Всѣки ще си го разрѣши въ една такава удовлетворителна форма, т. е. въ смисълъ да се подобри положението на поборницитѣ и опълченцитѣ. Та, слѣдователно, излишно би било да се спирамъ повече на него. Азъ съмъ на мнѣние, г-да народни прѣдставители, този законопроектъ да се приеме по принципъ и да се испрати въ комисията, къждѣто ще да станатъ нѣкои, може би, сжществени поправки, тѣй както ще се намѣри за справедливо, а слѣдъ това още прѣзъ настоящата сесия, докато трае тя, да се внесе наново и да се приеме. Азъ нѣма повече да говорж по тоя въпросъ, защото всички сме съгласни върху едно: да се испрати законопроектътъ въ комисията. Прѣдлагамъ да се прѣкратятъ и дебатитѣ.

Прѣдседателствующий Йовъ Титоровъ: Има предложение за прѣкращението на дебатитѣ. Ще дамъ на гласуване това предложение. Които отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ да се прѣкратятъ дебатитѣ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Значи, дебатитѣ се прѣкращаватъ.

Прѣди да се пристъпи къмъ гласуване, ще дамъ думата на г. Каравелова, който я иска за лично обяснение.

Петко Каравеловъ: Азъ съмъ направилъ една погрѣшка. Дѣйствително оня Слѣповъ не е сжщиятъ този, който е под-писалъ и за когото казахъ (Гласове: Браво! — Иванъ Бобевски: Значи Вие, г-нъ Каравеловъ, всѣкога сте си служили съ лѣжа!) Затова, азъ оттеглямъ моето мнѣние относително това лице. Обаче, това не измѣнява моето отношение къмъ законопроекта.

Прѣсѣдателствующий Йовъ Титоровъ: Ще се пристъпни къмъ гласуване приеането по принципъ прѣдложението на Радомирския народенъ прѣдставителъ, г. Ненко Храновъ, за разглеждане законопроекта за пенсиитѣ на поборниците и опълченците. По него се развижъ нѣколко мнѣния: едни бѣхъ противъ законопроекта и искахъ да се отхвърли; а други бѣхъ за приеането му по принципъ и да се испрати въ комисия.

Най-напрѣдъ ще се гласува въпросътъ, дали да се приеме законопроектътъ по принципъ или не. Който отъ г. г. народнитѣ прѣдставители приематъ по принципъ този законопроектъ, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Какъ желаятъ г. г. народнитѣ прѣдставители да се постъпни съ законопроекта?

Тодоръ Хр. Щирковъ: Азъ прѣдлагамъ да се испрати въ комисията!

Прѣсѣдателствующий Йовъ Титоровъ: Има прѣдложение отъ г. Щиркова, за да се испрати тоя законопроектъ въ комисията за изучаване.

Ония отъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които приематъ това прѣдложение, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Ще се испрати въ комисията.

Цвѣтко В. Таслаковъ: Понеже врѣмето е късно, прѣдлагамъ да се вдигне засѣданието.

Тодоръ Хр. Щирковъ: Да се продължава!

Прѣсѣдателствующий Йовъ Титоровъ: Г-нъ Таслаковъ прѣдлага да се вдигне засѣданието. (Отъ дѣсницата: Още е рано! Още единъ часъ поне да се продължава!) Молжъ ви се. Това прѣдложение ще го туржъ на гласуване. Който приема прѣдложението на г. Таслакова, за да се вдигне засѣданието, да си вдигне ржката. (Недоразумѣние. — Едни гласове: Болшинство! — Други: Мнѣшинство!) Молжъ ви се. (Гласове: Дайте го повторно на гласуване за да се чуе!)

Давамъ на гласуване втори пжтъ прѣдложението на г. Таслакова, понеже не можа да се разбере. Молжъ ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Таслакова, за да се вдигне засѣданието, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Стефанъ Жълтовъ: Искамъ думата!

Прѣсѣдателствующий Йовъ Титоровъ: Има думата г. Жълтовъ.

Стефанъ Жълтовъ: Г-да народни прѣдставители! Вечъ се измина доста врѣме, и азъ виждамъ, че ние едва ли сме могли да извършимъ добра и сериозна работа. Затуй, азъ бѣхъ направилъ прѣдложение, щото всѣки день да засѣдаваме. Тѣй щото, още единъ пжтъ ще молжъ г. г. народнитѣ прѣдставители, които съзнаватъ нуждата, че трѣбва да работимъ всѣки день отсега нататкъ, да се съгласятъ да се приеме това мое прѣдложение.

Д-ръ Никола Геннадиевъ: Г-да народни прѣдставители! Прѣдложението, което се прави, е умѣстно; но по-

неже цѣльта, която се гони, трѣбва да се постигне, за да можемъ да вършимъ полезна работа, струва ми се, че трѣбва да се даде възможностъ на комисията да приготвятъ работата. Така щото, ако е работата само да засѣдаваме и да гласуваме каквото ни се прѣдстави, безъ да изучаваме въпроситѣ, мислжъ, ще сбъркаме. Едно. Но понеже отъ друга страна има нужда да се засѣдава повече, отколкото е прѣдвидено въ Правилника, за всѣки день специално да се гласува. Тѣй напримѣръ, за утрѣшното засѣдание, ако се направи прѣдложение специално, и ако има специална нѣкоя работа да се върши, да рѣшимъ за утрѣшния день да имаме засѣдание. И така, за всѣки единъ день, въ който не е прѣдвидено въ Правилника да има засѣдание, да се гласува специално и да се приеме. По този начинъ сжщо и цѣльта се постига, и струва ми се, че ще бжде по-рационално.

Прѣсѣдателствующий Йовъ Титоровъ: Има прѣдложение, направено отъ народния прѣдставителъ г. Жълтовъ, щото Народното Събрание да работи всѣки день, т. е. и въ онѣзи дни, които не сж прѣдвидѣни въ Правилника. Това прѣдложение ще дамъ на гласуване. Молжъ ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ прѣдложението на г. Жълтова, щото да имаме засѣдание всѣки день, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Приема се.

Д-ръ Никола Геннадиевъ: Не е болшинство! Мнѣшинство бѣше!

Прѣсѣдателствующий Йовъ Титоровъ: За Васъ оттамъ мнѣшинство, но отукъ бѣше болшинство.

Д-ръ Никола Геннадиевъ: Ама всички не гласувахъ! Направѣте втори опитъ и ще видите; защото ми се чини, има погрѣшка.

Прѣсѣдателствующий Йовъ Титоровъ: Понеже се повдига съмнѣние, ще дамъ още веднажъ на гласуване прѣдложението на г. Жълтова, което е: всѣки день да имаме засѣдание. Молжъ ония г. г. народни прѣдставители, които приематъ да имаме всѣки день засѣдание, да си вдигнатъ ржката. (Болшинство.) Г-нъ Геннадиевъ! (Д-ръ Никола Геннадиевъ: Болшинство!) И отдѣвъ бѣше болшинство.

Г-да народни прѣдставители! Ще се опрѣдѣли дневниятъ редъ, прѣди да се вдигне засѣданието.

Прѣди да се нареди дневния редъ, ще съобщжъ на Народното Събрание, че е постъпилъ, отъ Министерството на Търговията и Земледѣлието, законопроектъ за допълнение Закона за мѣрките противъ филосерната зараза.

Отъ Военното Министерство е постъпилъ законопроектъ за измѣнение и допълнение нѣкои статии отъ Военно-сждебния законъ.

Подиръ туй, постъпило е прѣдложение отъ г. г. народнитѣ прѣдставители Липовански и Лука Братановъ, за

опрощаване глоби, наложени съ присъда по чл. чл. 55, 67 и 68-й отъ Закона за тютюнитъ.

А дневниятъ редъ, който остава отъ днешкашното засѣдание, ще слѣдва и за утръ.

Прѣдсѣдатель: **Жечо А. Бакаловъ.**

Секретари: {
 Д-ръ Пеню Динчевъ.
 Коста Ранковъ.
 Д-ръ Христо Йордановъ.
 Миланъ Макавѣевъ.
 Иванъ Бѣлиновъ.
 Д-ръ Петъръ Гудевъ.

Атанасъ П. Краевъ: Заявявамъ, че още отсега искамъ думата по Закона по десетъка.

Прѣдсѣдателствующий Йовъ Титоровъ: Вдигамъ засѣданието.

(Вдигнато въ 7 часътъ вечерта.)

Подпрѣдсѣдатели: {
 Д-ръ Сава Иванчовъ.
 Йовъ Титоровъ.

Секретари: {
 Владимиръ Недѣлевъ.
 Д-ръ Йорданъ Ц. Нейовъ.
 Д-ръ Кирякъ Н. Провадалиевъ.
 Д-ръ Василь Дочевъ.
 Д-ръ Фоти Симеоновъ.
 Кръстанъ Доцевъ.

Началникъ на Стенографическото Бюро: Т. Хр. Гължбовъ.